

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

Kvalitetas^{TM}
Gyvenimo kokybė

**TYRIMO „VALSTYBĖS KULTŪROS IR MENO PREMIJŲ SISTEMA IR
PASIŪLYMAI JAI TOBULINTI“
ATASKAITA**

Tyrimas atliktas remiantis 2020 m. kovo 2 d. paslaugų sutartimi Nr. VP-27

Tyrimo užsakovas – Lietuvos Respublikos kultūros ministerija

Tyrimo vykdytojai: UAB „Dialogas“, UAB „Kvalitetas“, Mykolas Romeris universitetas

---

Vilnius

2020 m. rugsėjo 28 d.

TURINYS

Naudojamos pagrindinės sąvokos ir santrumpos.....	2
Įvadas	5
1. Užsienio šalių kultūros ir meno premijų analizė	7
2. Lietuvos kultūros ir meno premijų sistemos esamos situacijos analizė	17
2.1. Centrinės valdžios lygmens kultūros ir meno premijų analizė.....	23
2.2. Savivaldos lygmens kultūros ir meno premijų analizė.....	72
2.3. Kitų premijų sistemų – privataus sektoriaus ir kitų organizacijų kultūros ir meno premijų analizė.....	77
2.4. Lietuvoje skiriamų mokslo premijų sąsajų su kultūros ir meno sritimis analizė	88
3. Kokybinės suinteresuotųjų šalių apklausos rezultatai	91
4. Lietuvos kultūros ir meno premijų sistemos optimizavimo alternatyvos.....	99
Išvados ir rekomendacijos	113
Literatūros ir kitų informacijos šaltinių sąrašas.....	122
1 priedas. Metodinės gairės ir rekomendacijos dėl kultūros ir meno premijų komisijų taikytinų potencialių premijų laureatų vertinimo kriterijų.....	127

Naudojamos pagrindinės sąvokos ir santrumpos

Sąvoka, santrumpa	Aprašas
BSI	Bazinė socialinė išmoka, 2020 m. lygi 39,00 Eur
Centrinės valdžios lygmens kultūros ir meno premijos	LR Vyriausybės ir LR kultūros ministerijos skiriamos kultūros ir meno premijos
ES	Europos Sąjunga
LR	Lietuvos Respublika
Meno kūrėjas	Meno kūrinius kuriantis, juos savitai atliekantis fizinis asmuo
Premijos	Kultūros ir meno premijos
Premijų sistema	Sąveikaujantių kultūros ir meno premijų elementų visuma (dalyviai, procesai, vadovavimas ir valdymas)
Sutartis	2020 m. kovo 2 d. tyrimo „Valstybės kultūros ir meno premijų sistema ir pasiūlymai jai tobulinti“ viešojo pirkimo-pardavimo sutartis Nr. VP-27
Tyrimas	Tyrimas „Valstybės kultūros ir meno premijų sistema ir pasiūlymai jai tobulinti“
Tyrėjai	Tyrimą „Valstybės kultūros ir meno premijų sistema ir pasiūlymai jai tobulinti“ atlikę ekspertai
Teikėjas	Jungtinės veiklos sutarties pagrindu veikianti tiekėjų grupė, sudaryta iš UAB „Dialogas“, UAB „Kvalitetas“ ir Mykolo Romerio universiteto
Užsakovas	Lietuvos Respublikos kultūros ministerija

Santrauka

Tyrimo „Valstybės kultūros ir meno premijų sistema ir pasiūlymai jai tobulinti“ (toliau – Tyrimas) tikslas – atlikti Valstybės kultūros ir meno premijų (toliau – Premijos) sistemos analizę ir pateikti rekomendacijas dėl tolygesnio kultūros ir meno kūrėjų skatinimo premijomis siekiant užtikrinti įvairių kultūros ir meno sričių tolygią raidą. Tyrimas buvo vykdomas sutinkamai su 2020 m. kovo 2 d. Tyrimo viešojo pirkimo-pardavimo sutarties Nr. VP-27 (toliau – Sutartis) aprėptyje numatytų darbų aprašu.

Įgyvendinant Tyrimo tikslą, buvo atlikti šie darbai:

1. apžvelgtas požiūris į Premijas pasaulyje, pasaulinės tendencijos Premijų ir su kultūra bei menu susijusių premijų srityse;
2. atlikta pasirinktų šalių centrinės valdžios lygmens Premijų analizė;
3. išanalizuota ir įvertinta valstybės Premijų (Lietuvos nacionalinių kultūros ir meno premijų, Vyriausybės kultūros ir meno premijų, J. Basanavičiaus premijos, LR kultūros ministerijos premijų) sistema;
3. išanalizuotos ir įvertintos Lietuvos savivaldybių teikiamos Premijos;
4. aptartos ir įvertintos kai kurios Lietuvos privataus sektoriaus ir kitų organizacijų Premijos;
5. išanalizuotos ir įvertintos Lietuvos mokslo premijos, skiriamos kultūros ir meno kūrėjams;
6. atliktas kokybinis tyrimas, susijęs su šiuo metu Lietuvoje veikiančios Premijų sistemos būklės vertinimu ir jos gerinimo galimybėmis (apklausti Premijų skyrimo komisijų nariai, Premijų sistemų dalyviai, menininkai ir kitos suinteresuotosios šalys);
7. parengti alternatyviniai valstybės Premijų sistemos keitimo modeliai, atlikta jų analizė ir pasiūlytos pasirenkamos alternatyvos;
8. pateiktos rekomendacijos, apimančios Premijų sistemą (komisijos, kandidatų vertinimo kriterijai, Premijų dalyviai), pateiktos rekomendacijas dėl tolygesnio kultūros ir meno kūrėjų skatinimo.

Atlikus Tyrimo aprėptyje numatytus darbus, **Užsakovui pateikiamos šios pagrindinės rekomendacijos, sutelktos į pagrindinį šio Tyrimo tikslą**, t. y. rekomendacijos dėl tolygesnio kultūros ir meno kūrėjų skatinimo Premijomis, siekiant užtikrinti įvairių kultūros ir meno sričių tolygią raidą:

- a) LR kultūros ministerijos lygmens Premijų prioritetas – kultūros srities darbuotojai, taip pat jaunieji, augimo potencialą turintys kultūros ir meno kūrėjai;
- b) LR kultūros ministerijos garbės ženkle „Nešk savo šviesą ir tikėk“ prioritetas – kultūrai ir menui nusipelnę asmenys, menininkai ir kultūros darbuotojai, visuomenės veikėjai, kuriems suteikiamas šis garbės ženklas už sėkmingą ilgo laikotarpio veiklą. Garbės ženklas – tai nefinansinis, tačiau didelę emocinę vertę turintis įvertinimas, todėl rekomenduojama stiprinti šio ženklo žinomumą, vertingumą ir padidinti kasmetinį laureatų skaičių, šį garbės ženklą rekomenduotina visų pirma teikti poveikį padariusiems kultūros darbuotojams;

c) Vyriausybės Premijų lygmenyje – pakeisti ir subalansuoti premijavimo dažnumo santykį tarp kultūros ir meno kūrėjų, įtraukiant Martyno Mažvydo premiją į Vyriausybės Premiją, išplečiant Premijavimo sritį ir numatant, kad ne mažiau kaip viena Vyriausybės Premija kasmet skiriama už reikšmingus menotyros ar kultūrologijos pasiekimus, susijusius su Lietuva (kalba, literatūra, istorija bei kt.) ir (arba) etnokultūra, tiek už kitus kūrybinės veiklos nuopelnus ir kitus reikšmingus darbus, susijusius su šiomis sritimis. Tokiu būdu Martyno Mažvydo premija taptų geriau susieta su Jono Basanavičiaus premijos aprėptimi;

d) Nacionalinių Premijų lygmenyje pakeisti ir subalansuoti premijavimo dažnumo santykį tarp kultūros ir meno kūrėjų, įtraukiant Jono Basanavičiaus premiją į Nacionalines Premijas;

e) sukurti ir įdiegti menininko augimo stebėsenos sistemą, apimančią informaciją ir matuoklius (rodiklius) šiose srityse (stebimi įvardintų asmenų – menininkų skaičiai ir jų pokyčiai):

- universiteto absolventas;
- pradedantysis menininkas;
- meno kūrėjo statusą turintis menininkas;
- menininkas, gaunantis stipendijas ir finansinę paramą kūrybiniams projektams;
- LR kultūros ministerijos Premijos laureatas, turintis didelį augimo potencialą; LR kultūros ministerijos kultūros srities premijos laureatas;
- Vyriausybės Premijos laureatas (kultūros srities laureatas, meno srities laureatas);
- Nacionalinės Premijos laureatas (kultūros srities laureatas, meno srities laureatas);

f) Premijų komisijoms rekomenduoti įvesti papildomus vertinimo kriterijus, užtikrinančius geresnį ir planuojamą balansą tarp kultūros ir tarp meno sričių (Tyrimo 1 priede pateikiamos rekomendacijos, susijusios su galimais vertinimo kriterijais);

g) įvertinti Lietuvos specializacijos sričių mene įvedimo galimybę (remiantis sumanios specializacijos prieiga), t. y. nustatomos ir tolydžiai plėtojamos prioritetinės meno sritys;

h) įvertinus tai, kad kai kuriose kultūros ir meno srityse ir šakose rezultatai atitinkantys Premijų gavimui keliamus reikalavimus yra kuriami santykinai ilgą laikotarpį (pavyzdžiui, skulptūra, architektūra, stambios muzikinės formos ir kt.), tikslinga papildomai komunikuoti kultūros ir meno kūrėjams apie galimybę gauti Nacionalinę ir (arba) Vyriausybės Premiją ilguoju laikotarpiu.

Detalios rekomendacijos, apimančios visą kultūros ir meno ekosistemą yra pateiktos šio Tyrimo išvadų ir rekomendacijų skyriuje.

Įvadas

Įgyvendindama 2020 m. kovo 2 d. paslaugų sutartį Nr. VP-27, sudarytą su Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, teikėjų grupė – UAB „Dialogas“, UAB „Kvalitetas“ ir Mykolo Romerio universitetas – atliko Tyrimą ir parengė ataskaitą „Valstybės kultūros ir meno premijų sistema ir pasiūlymai jai tobulinti“.

Tyrimo tikslas – atlikti Valstybės kultūros ir meno premijų sistemos analizę ir pateikti rekomendacijas dėl tolygesnio kultūros ir meno kūrėjų skatinimo premijomis, siekiant užtikrinti įvairių kultūros ir meno sričių tolygią raidą.

Esama problema – pradinė valstybės Premijų sistemos sandara, apimanti Nacionalines ir Vyriausybės Premijas buvo sukurta prieš tris dešimtmečius. Vykstant pokyčiams, susiformavo disbalansas tarp atskirų kultūros ir meno sričių: kai kuriose kultūros ir meno srityse dirbantys kultūros ir meno kūrėjai yra skatinami nežymiai, kai kitų sričių kūrėjams skiriamas didelis Premijų skaičius. Verta paminėti, kad kultūros sričių darbuotojams (kurių veikla gali būti susijusi su kultūros ir meno vadyba, tyrimais, kritika, palaikymu, sklaida ir kt.¹) šiose srityse suteikiama apie 12 proc. visų nacionalinio ir Vyriausybės lygmens Premijų. Šiuo metu Premijų teikimo sritį reglamentuoja keliolika įvairių institucijų priimtų teisės aktų (Seimo nutarimai, Vyriausybės nutarimai, kultūros ministro įsakymai), tačiau įstatyminis pagrindas yra įtvirtintas tik Meno kūrėjo ir meno kūrėjų organizacijų statuso įstatyme, kurio 10 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad Valstybės premijų meno kūrėjams (taigi, neapimant kitų kultūros veikėjų ar meno kūrėjų statuso neturinčių asmenų) skyrimo tvarką nustato Vyriausybė. Toks teisinis reguliavimas sukuria dviprasmišką situaciją, kai nėra aiškios takoskyros tarp Vyriausybės ir LR kultūros ministro teikiamų Premijų, kai premijos yra skiriamos už skirtingo lygmens pasiekimus, o be to, jų Premijų finansinė išraiška smarkiai skiriasi. Atsižvelgiant į tai, šiame Tyrime yra siekiama harmonizuoti vieningus kultūros ir meno premijų skyrimo pagrindus ir sudaryti vienodas galimybes gauti Premijas ne tik meno kūrėjams, bet ir kitiems kultūros srityje veikiantiems asmenims ir aiškiau atskirti skirtingo lygmens Premijas.

Paminėtini šie papildomi išbandymai, susiję su tyrimu:

1. vieningo kultūros ir meno sąvokų apibrėžimo bei sričių klasifikatoriaus Lietuvos valstybės lygmeniu trūkumas, todėl iškyla veiksmingos kultūros ir meno sričių stebėsenos, vertinimo ir tolydžios raidos skatinimo neapibrėžtumai;

2. Lietuvos kultūros politikoje bei strateginiuose dokumentuose kol kas nėra detaliau apibrėžtų ir sukonkretintų kultūros ir meno sričių tolydžios raidos kriterijų bei prioritetų pagal atskiras kultūros ir meno sritis;

3. Lietuvos valstybė turi ribotus išteklius ir galimybes užtikrinti tolydžią visų kultūros ir meno sričių raidą, todėl tikėtina, kad netolygumai tarp kultūros ir meno sričių yra sąlygoti išteklių ribotumo.

Tyrimo uždaviniai:

1. apžvelgti pasaulyje vyraujančią požiūrį į Premijas ir įvairius prizus ir apžvelgti pasaulines tendencijas Premijų bei su kultūra ir menu susijusių premijų srityse;

---

¹ Pavyzdžiui: muzikologai, kultūros tyrėjai, kinotyrininkai, istorikai, kraštotyrininkai, literatūrologai, archeologai, kritikai, kalbininkai, filosofai, muziejininkai, bibliotekininkai, restauratoriai ir pan.

2. atlikti pasirinktų šalių centrinės valdžios lygmens Premijų analizę;
3. išanalizuoti ir įvertinti valstybės Premijų (Lietuvos nacionalinių kultūros ir meno premijų, Vyriausybės kultūros ir meno premijų, J. Basanavičiaus premijos, LR kultūros ministerijos premijų) sistemą;
4. išanalizuoti ir įvertinti Lietuvos savivaldybių teikiamas Premijas;
5. aptarti ir įvertinti kai kurias Lietuvos privataus sektoriaus ir kitų organizacijų Premijas;
6. išanalizuoti ir įvertinti Lietuvos mokslo premijas kultūros ir meno sritims;
7. atlikti kokybinį tyrimą, susijusį su šiuo metu Lietuvoje veikiančios Premijų sistemos būklės vertinimu ir jos gerinimo galimybėmis (apklausti Premijų skyrimo komisijų narius, Premijų sistemų dalyvius, menininkus ir kitas suinteresuotąsias šalis);
8. parengti alternatyvinius valstybės Premijų sistemos keitimo modelius, atlikti jų analizę ir pasiūlyti pasirenkamas alternatyvas;
9. pateikti rekomendacijas, apimančias Premijų sistemą (komisijos, kandidatų vertinimo kriterijai, premijų dalyviai), pateikti rekomendacijas dėl tolygesnio kultūros ir meno kūrėjų skatinimo.

Tyrimo metodai:

1. užsienio šalių praktikų (patirčių) ir pavyzdžių analizė (antrinių duomenų bei dokumentų analizės pagrindu) Premijų srityje;
2. Lietuvos situacijos Premijų sistemoje analizė, apimanti antrinių duomenų bei dokumentų analizę ir struktūruotus giluminius interviu su Premijų komisijų nariais ir vadovais, o taip pat su kitas Premijų sistemos dalyviais;
3. alternatyvinių Premijų sistemų modeliavimas.

1. Užsienio šalių kultūros ir meno premijų analizė

Šiame skyriuje apžvelgiamos bendrosios kultūros ir meno tendencijos pasaulyje ir Premijų, teikiamų pasirinktose užsienio šalyse, analizė. Reikia pastebėti, kad tyrimų, skirtų Premijų poveikio kultūros ir meno raidai beveik nėra: galima paminėti kelis straipsnius, skirtus premijų poveikio analizei ir knygą (žr. Tyrimo ataskaitos literatūros ir kitų informacijos šaltinių sąrašą), skirtą platesniam premijų poveikio vertinimui, kuris atskleidžia kūrybinių ir kultūrinių industrijų (verslo) ypatumus.

Įvairios Premijos, prizai ar apdovanojimai yra pastebimi kiekvienos šalies kultūros ir meno srityse, jiems skiriamas dėmesys, kai kurie sulaukia didelio dėmesio: galima paminėti Nobelio literatūrinę premiją, tarptautinius kino meno apdovanojimus, įvairių šalių literatūrinės premijas; premijos ir nominacijos ir jų svarbumas pabrėžiamas kūrėjų gyvenimo aprašymuose, kūrybos pristatymo bukletuose ar kūrėjo ir jo kūrybos reklaminiuose leidiniuose. Pasaulyje susidomėjimas premijomis ir įvairiais prizais nuolatos auga, tai tampa savotiškais prestižo, finansinio ir nefinansinio įvertinimo lenktynėmis. Kai kurių premijų dydis siekia milijonus eurų. Atrodytų, kad galima padaryti išvadą apie ypatingai kultūros ir meno rinkos įsotinimą premijomis ir prizais, o įvairių šalių kūrėjų individualūs ir kolektyviniai laimėjimai nebepateisina esamų Premijų ir prizų gausos ir nebekuria laukiamos naudos. Kai kurie kultūros ir meno kritikai pažymi, kad šalyje yra daugiau literatūros premijų, nei rašytojų (JAV). Australijos kultūros ir meno kritikai ironizuoja, kad Australijoje yra tiek daug premijų, kad Sidnėjyje beveik nėra nė vieno rašytojo, kuris nebūtų ko nors laimėjęs. Kai kurie premijų ir prizų kritikai šias sistemas vadina „Alisos lenktynėmis“, taip cituodami knygą „Alisos nuotykių stebuklą šalyje“, kurioje vienas iš knygos herojų skelbia, kad „visi laimėjo ir visi turi gauti prizus“.

Nors didžiulis premijų ir prizų skaičiaus augimo tendencija yra akivaizdi, sudėtinga padaryti apibendrinančias išvadas, o jų klasifikavimas ar kategorizavimas yra sudėtingas kaip ir kultūros ir meno klasifikavimas. Klasikiniu informacijos apie premijas ir prizus tapusi knyga „Awards, Honors, and Prizes“ (38-oji knygos laida, 2017 m.) įvardija tūkstančius premijų ir apdovanojimų. Pirmajame šio leidinio tome pateikiama atnaujinta aprašomoji informacija apie daugiau nei keturiolika tūkstančių prizų, premijų, apdovanojimų, kuriuos teikia daugiau nei keturi tūkstančiai organizacijų, fondų, universitetų, bendrovių ir valstybinių įstaigų JAV ir Kanadoje. Antrajame tome pateikiama atnaujinta informacija apie daugiau nei šešis tūkstančius apdovanojimų, kuriuos teikė beveik du su puse tūkstančio nacionalinių ir tarptautinių organizacijų, fondų, universitetų, korporacijų, tyrimų centrų, bibliotekų ir valstybės įstaigų, esančių 134 šalyse. Reikia pastebėti kad atnaujintas knygos „Awards, Honors, and Prizes“ leidimas papildytas daugiau nei dviem tūkstančiams naujų apdovanojimų.

Tarptautinis išskirtinių apdovanojimų kongresas (angl. *International Congress of Distinguished Awards*), įkurtas devyniasdešimtajame praėjusio amžiaus dešimtmetyje vis dar stengiasi kontroliuoti ir reguliuoti šią sritį ir atskirti „tikrąsias“ premijas nuo „neaiškių“, tačiau atrodo, kad pagrindiniu kriterijumi tampa prizai ir apdovanojimai, kurių fondas viršija milijoną dolerių: Japonijos finansinis holdingas „Nomura Holdings, Inc.“ įsteigė didžiausias pasaulio menų premiją – vieno milijono dolerių apdovanojimą vienam menininkui, Meno rinkos tyrimų bendrovė „ART NEWS“ suskaičiavo pasaulyje teikiamą 21 prizą, kurio vertė didesnė nei šimtas tūkstančių dolerių.

Vertinant šiuos išpūdingus premijų ir apdovanojimų skaičius ir su premijomis ir prizais susijusias finansines išmokas, galima teigti, kad premijos ir apdovanojimai tampa svarbia kūrybinių ir kultūrinių industrijų dalimi, o apdovanojimų skaičius toliau auga. Taip pat verta pastebėti, kad kūrėjui suteiktas apdovanojimas dažnai paskatina kitų premijų ir apdovanojimų suteikimą (pavyzdžiui, kai kurie populiariosios muzikos atlikėjai yra gavę daugiau nei kelias dešimtis pasaulinių apdovanojimų).

Daugelyje kultūros ir meno sričių prestižinio apdovanojimo įteikimas tampa sėkmingos tolimesnės kūrėjo kūrybinės karjeros garantu, o apdovanojimą teikiančios verslo ar kūrybinės organizacijos ne tik didina savo žinomumą ir pritraukia talentus, bet siekia iš šio proceso papildomos finansinės naudos. Dažnai svarbiausiu įvykiu tampa ne apdovanojimas ir prizo dydis, bet pats teatralizuotas apdovanojimo procesas, transliuojamas per visas perspektyvias ryšių ir informacines priemones.

Taip pat yra stebimos kelių kultūros ir meno sričių tarpusavio skatinimas, kai apdovanojimas vienoje meno srityje (pavyzdžiui, prestižinė literatūrinė premija) paskatina kūrybinį procesą kitose srityse (pavyzdžiui, remiantis knyga ar apsakymu yra statoma teatro pjesė, kuriamas filmas ar išstisios serijos), o pradinei kūrybos idėjai pasiekus „kritinę masę“ vyksta vaizdinio turinio perkėlimas į kuriamų produktų, paslaugų ar reklamų sritis.

Aptariant premijų ir prizų visuotines tendencijas, galima pažymėti šias pagrindines:

- 1) spartų kūrybinių ir kultūrinių industrijų augimą, sąlygotą naujų poreikių, susijusių su įvairiomis emocijinėmis patirtimis;
- 2) naujai besiformuojančios socialinės klasės – „kūrybinės klasės“, įsiliejančios ne tik į kūrybines ir kultūrinės industrijas, bet ir į kiekvieną žmogaus veiklos sritį (naujovės, inovacijos), augimą ir jos papildomą poreikį menui ir kūrybai;
- 3) vis didesnę šiuolaikinių technologijų vaizdo, garso, transliavimo, atkūrimo, duomenų ir informacijos perdavimo srityse taikymą kūrybos procesuose ir mene;
- 4) pagrindinių meno sričių bei šakų persipynimą tarpusavyje ir simbiozę su naujosiomis technologijomis;
- 5) sparčią meno raidą, dažnai išeinančią iš pagrindinių meno šakų (vizualieji menai, atlikimo menas, literatūra, kinas) ir įtraukiančią kitas, mažiau išplėtotas meno šakas;
- 6) meno suartėjimą su inovacijomis, išradimais, įvairiomis konceptualiojo meno apraiškomis ar performansais.

Šios visuotinės tendencijos suteikia papildomą impulsą ne tik tolimesnei kultūros ir meno raidai Lietuvoje, bet taip pat didina meno ekonominį potencialą, kuris yra būtinas tvariam įvairių meno šakų augimui.

Reikia pažymėti, kad valstybių ir jų vyriausybių įkurtos Premijos sudaro nedidelę dalį bendroje Premijų ir prizų masėje, tačiau vaidina svarbų vaidmenį keliais aspektais:

1. valstybių ar vyriausybių nacionalinės Premijos siejamos su valstybėse įgyvendinama politika, prioritetinėmis kultūros ir meno sritimis, o svarbiausia – kūrėjų pastangų įvertinimas iškeliamos į valstybinį lygmenį;

2. valstybė, kurdama ir įgyvendindama kultūros politiką ir susijusias strategijas, siekia užtikrinti darnią kultūros ir meno sričių raidą, ji kuria ir plėtoja kultūros ir meno sistemą (ekosistemą), kurioje, kaip numanoma (ar daroma prielaida) svarbų vaidmenį vaidina nacionalinio

ar Vyriausybės lygmens Premijos ir apdovanojimai. Tačiau reikia pastebėti, kad Premijų sistema yra tik nedidelė visos kultūros ir meno ekosistemos dalis, todėl būtinas tvarus ir kitų susijusių dalių, tokių kaip akademinės meno ir kultūros studijos, kultūros ir meno tyrimai, parama, stipendijos ir kitos finansinės paskatos kultūros ir meno kūrejiams, valstybės indėlis į meno ir kultūros viešinimą šalies viduje ir tarptautiniu lygmeniu.

Toliau atliksime Europos Sąjungos lygmens, trijų Baltijos šalių ir pasirinktų užsienio šalių Premijų ir su jomis susijusios paramos analizę.

Europos Sąjungoje aukšto įvertinimo ir dėmesio šiuo metu sulaukia Creative Europe programos rėmuose vykdomi kultūros ir meno konkursai, apimantys šias kultūros ir meno sritis:

a) jaunojo talento architektūros srityje apdovanojimas (angl. *Young Talent Architecture Award, YTAA*), įsteigtas, siekiant įvertinti architektūros, urbanistikos ir kraštovaizdžio studentų iš visos Europos ir pasirinktų trečiųjų šalių išskirtinius diplominius projektus. Jis suteikiamas kiekvienais lygiais metais. Diplominius projektus siūlo visos Europos ir atrinktų trečiųjų šalių architektūros mokyklos. Ekspertų žiuri išrenka tris (arba keturis) nugalėtojus, kiekvienas nugalėtojas gauna 5 000 eurų premiją, nugalėtojui suteikiamas informacinis – medija profilis „*World Architects*“, o taip pat suteikiama kita parama pradiniam laureato karjeros etape;

b) Europos Sąjungos architektūros prizas (angl. *EU Prize for Contemporary Architecture – Mies van der Rohe Award*), tai ES šiuolaikinės architektūros premija, skirta pabrėžti išskirtinius architektūros darbus, realizuotus Europoje. Be pagrindinio prizo (60 000 eurų), į šį apdovanojimą taip pat įeina kylančio architekto prizas (20 000 eurų);

c) Europos Sąjungos literatūros premija (angl. *European Union Prize for Literature*) – tai Europos Sąjungos literatūros premija, kuria siekiama pripažinti geriausius augančius autorius Europoje. Šiuo metu šią premiją administruoja konsorciumas, kurį sudaro Europos knygynų federacija, Europos rašytojų taryba ir Europos leidėjų federacija;

d) Europos paveldo apdovanojimai (angl. *European Heritage Awards*) – skiriami už geriausius Europos paveldo priežiūros pasiekimus ir informuotumo apie kultūros paveldą didinimą. Tai apima paveldosaugos projektus, tyrimus, paveldosaugos tarnybų įvertinimą, švietimą, mokymas ir informuotumo didinimą Europos kultūros paveldo sektoriuje. Prizą sudaro du apdovanojimo lygmenys: 10 000 eurų „*Grand Prix*“ (skiriamas septyniems laimėtojams) ir apdovanojimas, įteikiamas 30 darbų;

e) „*Music Moves Europe Talent Awards*“ – Europos Sąjungos apdovanojimas už populiarią ir šiuolaikinę muziką. Siekiama išryškinti ir skatinti Europos muzikinio repertuaro įvairovę. Premija apima daug su muzika ir muzikine kūryba susijusių sričių;

f) Europos kultūros sostinės (angl. *European Capitals of Culture*) – siekiama padidinti miestų tarptautinį profilį, pagerinti miestų įvaizdį pačių gyventojų akyse, paskatinti naujas miesto kultūros iniciatyvas ir tarptautinį turizmą;

g) Europos paveldo ženklas (angl. *European Heritage Label*) – suteikiama Europos paveldo objektams, kurie liudija ir simbolizuoja Europos idealus, vertybes, istoriją ir Europos Sąjungos šalių narių integraciją.

Pateiktos Europos Sąjungos Premijų iniciatyvos (priemonės) pasižymi šiais bendrais bruožais:

- a) skatinama ES šalių kultūrinė integracija;
- b) ypatingas dėmesys skiriamas jauniems talentams;
- c) siekiama išsaugoti kultūrinį paveldą;

d) koncentruojamasi į tas meno šakas, kurios gali būti lengvai paskleidžiamos ar tiražuojamos panaudojant šiuolaikines informacines ir ryšio priemones (medijas);

e) visos teikiamos premijos yra labai konkurencingos, paraiškų vertinimui yra sudaromos specializuotos ir aukštą prestižą turinčios vertinimo komisijos;

f) premijomis visų pirma siekiama kurti naudą ES šalims;

g) piniginiai prizai tarnauja kaip papildoma motyvuojanti priemonė, tačiau pagrindinė kūrėjo motyvacija – prestižas, tarptautinis žinomumas.

Baltijos šalys. Reikia pastebėti, kad trys Baltijos šalys (Lietuva, Latvija ir Estija) siekdamos papildomos kultūrinės integracijos, 1993 metais įsteigė Baltijos šalių asamblėjos literatūros, meno ir mokslo premijas (angl. *Baltic Assembly Prizes for Literature, the Arts and Science*), kurios teikiamos menininkui, kultūros darbuotojui ar mokslininkui už indėlį į trijų Baltijos šalių meno, kultūros ir mokslo plėtojimą. Vertinimą atlieka Baltijos šalių asamblėjos paskirta komisija. Pagrindinis šių premijų įsteigimo tikslas – skatinti tolesnį trijų tautų bendradarbiavimą, suteikti naujų galimybių keistis kultūrinėmis vertybėmis ir skatinti geresnį šalių istorijos ir kultūros paveldo supratimą.

Ši premija:

- 1) remia išskirtinius laimėjimus literatūroje, mene ir moksle;
- 2) parodo bendrus šio regiono šalių interesus puoselėjant savo tautinę tapatybę ir savivertę;
- 3) sukuria papildomas galimybes sužinoti apie kaimyninių šalių pasiekimus;
- 4) skatina nuolatinį Estijos, Latvijos ir Lietuvos gyventojų susidomėjimą pokyčiais Baltijos šalyse;
- 5) stiprina Baltijos šalių bendradarbiavimą literatūros, meno ir mokslo srityse;
- 6) skatina vis daugiau žmonių domėtis intelektualinėmis vertybėmis ir baltų tautų kalbomis;
- 7) kelia literatūros, meno ir mokslo lygį Baltijos šalyse.

Baltijos asamblėjos literatūros premija kasmet skiriama autoriui už pirmą kartą per pastaruosius penkerius metus išleistą romaną, pjesę, eilėraščių rinkinį, apsakymus ar esė ar bet kokią kitą panašią rašytinę kompoziciją estų, latvių ar lietuvių kalbomis.

Baltijos asamblėjos menų premija kasmet skiriama autoriui arba atlikėjui už meno kūrinį ar kūrinų ciklą, pateiktą (atliktą prieš auditoriją) per pastaruosius trejus metus vaizduojamojoje dailėje, taikomojoje dailėje, muzikos srityje, architektūroje, teatre ar kine. Ji taip pat gali būti skiriama režisieriui, solistui, aktoriui, baletui ar menininkų grupei už išskirtinius meninius pasiekimus, pasiektus per pastaruosius trejus metus.

Baltijos asamblėjos mokslo premija kasmet skiriama autoriui už išskirtinius mokslinius darbus ar humanitarinių, socialinių ar gamtos mokslų darbų ciklus, kurie turi tarptautinę reikšmę, daro didelę įtaką Baltijos regionui ir yra paskelbti per pastaruosius penkerius metus.

Vertinant šią kultūros, meno ir mokslo priemonę, galima pastebėti šias ypatybes:

- a) siekiama regioninio bendradarbiavimo;
- b) menas ir kultūra susiejami su moksliniais tyrimais kultūros ir meno srityje;
- c) vertinimą atlieka tarptautinė komisija (žiuri);
- d) siekiama išlaikyti premijų skaičiaus balansą tarp meno, kultūros ir mokslo;
- e) siekiama išlaikyti premijų skaičiaus balansą tarp trijų Baltijos šalių.

Pasirinktų užsienio šalių premijų sistemų analizė (Suomija, Italija, Vokietija, Didžioji Britanija, Škotija, Velsas, Lenkija, Izraelis, Ukraina).

Rengiant šį Tyrimą buvo apžvelgtos pasirinktos Europos Sąjungos šalys ir pagrindiniai jose teikiamos Premijos ar prizai.

Vykdamas šalių lyginamąją analizę, buvo išskirti šie palyginamojo vertinimo kriterijai:

a) Premijų susiejimas su tradicinėmis (etninės kultūros ir tautodailės) kultūros ir meno sritimis (aiškus arba numanomas);

b) valstybės politikos atspindys Premijose ir nominacijose (pavyzdžiui, skatinamos tam tikros vizualiojo meno šakos);

c) valstybės orientacija į tarptautiškumą ir multikultūriškumą (pavyzdžiui, skatinami užsienio kūrėjai, darantys įtaką šalies kultūrinei ir meno raidai);

d) orientacija į jaunų menininkų skatinimą;

e) Premijų nomenklatūra (skirtingų Premijų kiekis) (maža – iki 10, vidutinė – nuo 10 iki 20, ir didelė – didesnis nei 20);

f) aiški Premijų lygmenų sistema (t. y. išskiriamas nacionalinis, Vyriausybės ir atsakingos ministerijos Premijų lygmuo);

g) aiški viena aukščiausio lygmens Premija (pavyzdžiui, pagal didžiausią reikšmę ir skiriamą finansinio apdovanojimo laureatui dydį).

Žemiau pateiktoje 1 lentelėje yra pateikti apibendrinti užsienio šalių Premijų sistemų analizės rezultatai.

1 lentelė. Pasirinktų šalių kultūros ir meno premijų lyginamosios analizės apibendrinti rezultatai

Nr.	Užsienio šalis	Premijų susiejimas su tradicinėmis kultūros ir meno sritimis	Valstybės kultūros politikų atspindys	Orientacija į tarptautiškumą	Orientacija į jaunų menininkų skatinimą	Premijų nomenklatura (skirtingų premijų kiekis)	Aiški Premijų lygmenų sistema	Aiški viena aukščiausio lygmens Premija	Papildoma unikali informacija apie analizuojamos šalies Premijas
1	Suomija	Taip, aiškus susiejimas	Nenustatyta, tačiau tikėtina, kad vystomos visos kultūros ir meno sritys	Nedidelė	Taip ²	Vidutinė	Taip ³	Suomijos Premija (prizas)	Teikiami regioniniai meno prizai
2	Italija	Premijų sritys – labai bendro pobūdžio	Skatinamas šiuolaikinis menas, kultūros įamžinimas užsienyje, meno galerijų veikla, istorinė literatūra	Vidutinė	Taip	Didelė	Ne	Nenustatyta	Įsteigtas kultūros ir meno apdovanojimas

² Suomijos Premija (prizas) taip pat skiriamas įvertinant perspektyvų (meninį) proveržį. Iki 1998 m. taip pat buvo Suomijos jaunųjų menų prizas.

³ Yra aukščiausio lygmens Premija (Suomijos prizas), menų tarybų prizai, kt.

Nr.	Užsienio šalis	Premijų susiejimas su tradicinėmis kultūros ir meno sritimis	Valstybės kultūros politikų atspindys	Orientacija į tarptautiškumą	Orientacija į jaunų menininkų skatinimą	Premijų nomenklatura (skirtingų premijų kiekis)	Aiški Premijų lygmenų sistema	Aiški viena aukščiausio lygmens Premija	Papildoma unikali informacija apie analizuojamos šalies Premijas
3	Vokietija	Premijų sritys – labai bendro pobūdžio	Skatinamas mėgėjiškas menas, pavyzdiniai projektai, scenarijų autoriai	Didelė	Taip	Vidutinė	Ne	Nenustatyta	Premijos mažiesiems teatrams, dominuoja scenos menai
4	Didžioji Britanija	Premijų sritys – labai bendro pobūdžio	Taip, papildomai skatinamos tradicijas turinčios siauros meno šakos (akvarelė, piešimas, stiklo dizainas ir t. t.)	Vidutinė	Taip	Didelė	Ne	Nenustatyta	Atskira premija jaunoms moterims – menininkėms
5	Škotija	Taip, didelis susiejimas	Nenustatyta, tikėtina, kad vystomos visos kultūros ir meno sritys	Vidutinė	Nenustatyta	Maža	Ne	Nenustatyta	Dėmesys kinui (angl. <i>Lens based</i>) ir su kinu susijusiam menui

Nr.	Užsienio šalis	Premijų susiejimas su tradicinėmis kultūros ir meno sritimis	Valstybės kultūros politikų atspindys	Orientacija į tarptautiškumą	Orientacija į jaunų menininkų skatinimą	Premijų nomenklatūra (skirtingų premijų kiekis)	Aiški Premijų lygmenų sistema	Aiški viena aukščiausio lygmens Premija	Papildoma unikali informacija apie analizuojamos šalies Premijas
6	Velsas	Premijų sritys – labai bendro pobūdžio	Nenustatyta, tikėtina, kad vystomos visos kultūros ir meno sritys	Vidutinė	Nenustatyta	Maža	Ne	Nenustatyta	Dėmesys kinui ir su kinu susijusiam menui
7	Lenkija	Premijų sritys – labai bendro pobūdžio	Taip, papildomai skatinama tradicinė liaudies kultūra ir menas	Vidutinė	Nenustatyta	Maža	Taip ⁴	Nenustatyta	Ypatingai nusipelnusiojo Lenkijos kultūrai premija
8	Izraelis	Premijų sritys – bendro pobūdžio	Nenustatyta, tikėtina, kad vystomos visos kultūros ir meno sritys	Nedidelė	Taip	Maža	Taip ⁵	Izraelio valstybės teikiamas apdovanojimas (angl. <i>Israel prize</i>)	Aukščiausias šalies kultūros apdovanojimas, dėmesys jaunesiems menininkams

⁴ Yra aukščiausio lygmens ypatingai nusipelnusiojo Lenkijos kultūrai premija ir kitos Premijos.

⁵ Yra aukščiausio lygmens Izraelio valstybės teikiamas apdovanojimas (angl. *Israel prize*) ir kitos Premijos

Nr.	Užsienio šalis	Premijų susiejimas su tradicinėmis kultūros ir meno sritimis	Valstybės kultūros politikų atspindys	Orientacija į tarptautiškumą	Orientacija į jaunų menininkų skatinimą	Premijų nomenklatura (skirtingų premijų kiekis)	Aiški Premijų lygmenų sistema	Aiški viena aukščiausio lygmens Premija	Papildoma unikali informacija apie analizuojamos šalies Premijas
9	Ukraina	Taip, susieta	Nenustatyta, tikėtina, kad vystomos visos kultūros ir meno sritys	Nedidelė	Nenustatyta	Vidutinė	Taip ⁶	Taraso Ševčenkos vardo nacionalinės premijos	Aukščiausias šalies apdovanojimas
10	Lietuva	Taip, susieta (LR kultūros ministerijos teikiamų Premijų lygmeny)	Siekama eliminuoti esamą spragą ir tolygiai skatinti visas kultūros ir meno sritys	Vidutinė	Taip	Didelė	Taip	Nacionalinės kultūros ir meno premijos	Dažniausiai apdovanojami dailininkai, tapytojai (Nacionalinėse ir Vyriausybės Premijose)

Šaltinis – parengta Teikėjo.

⁶ 3 lygmenų: yra aukščiausio lygmens Taraso Ševčenkos vardo nacionalinės premijos, Vyriausybės premijos, kitos Premijos, kurias teikia Kultūros ministerija.

Pagrindinės užsienio šalių Premijų sistemų analizės išvados:

- a) didžioji dalis analizuojamų užsienio šalių (7 iš 9) nustato apibendrintas kultūros ir meno sritis ir jų nedetalizuoja;
- b) dalyje analizuojamų užsienio šalių yra įsteigti aukščiausiojo lygmens apdovanojimai (ne mažiau kaip 3 šalys iš 9);
- c) nacionalinės kultūros (tautiškoji) orientacija akcentuojama Rytų Europos šalyse (Lenkija, Ukraina);
- d) daugumoje analizuojamų užsienio šalių (5 šalys iš 9) skatinami jaunieji menininkai;
- e) tik vienoje detaliau analizuotoje užsienio šalyje (Ukraina) yra įvesti aiškios trijų lygmenų (nacionalinis lygmuo, Vyriausybės lygmuo, ministerijos lygmuo) Premijos, dar trijose užsienio šalyse (Suomija, Izraelis ir Lenkija) aiškiai Premijų sistemose yra išskirta viena aukščiausio lygmens Premija;
- f) Premijų nomenklatūra (skirtingų premijų kiekis) analizuojamose užsienio šalyse yra įvairi.

Rekomendacijos Lietuvos kultūros ir meno sistemos tobulinimui – atlikus užsienio šalių analizę galima konstatuoti, kad tiesioginis užsienio šalių geresniosios patirties perėmimas Lietuvai negali būti aiškiai motyvuotas, tačiau, vertinant aukščiau atliktos analizės rezultatus, galima pateikti šias rekomendacijas:

1. susitelkti ties jaunųjų kultūros ir meno kūrėjų ugdymu ir skatinimu (tiek Premijų sistemos aprėptyje, tiek taikant kitas kultūros politikos priemones);
2. Nacionalinių Premijų lygmenyje nesusieti Premijų su konkrečiomis kultūros ir meno sritimis;
3. išlaikyti balansą tarp orientacijos į tautiškumo skatinimą ir tarptautiškumo (tarptautinių pasiekimų, modernių (šiuolaikinio) ir tarpdisciplininių kultūros bei meno sričių) skatinimo;
4. įgyvendinant siekį tolygiai skatinti visas kultūros ir meno sritis kartu sumažinti bendrą Premijų nomenklatūrą (skirtingų premijų skaičių), išgryninant esamas Premijas bei atsisakant besidubliuojančių, perteklinių ar kitaip nepagrįstų Premijų (detalesni siūlymai dėl Premijų nomenklatūros optimizavimo pateikiami tolimesniuose Tyrimo ataskaitos skyriuose).

2. Lietuvos kultūros ir meno premijų sistemos esamos situacijos analizė

Nesant vieningo kultūros ir meno sąvokų apibrėžimo, tarpusavyje persidengiant kultūros ir meno sritims bei šakoms, kultūros ir meno kūrėjams vykdam tarpsritinę veiklą, neturint kultūros ir meno sričių klasifikatoriaus Lietuvos valstybės lygmeniu, kyla iššūkis atlikti Lietuvos kultūros ir meno premijų sistemos esamos situacijos analizę. Tačiau, siekiant identifikuoti bendrąją situaciją bei indikatyvią kultūros ir meno sričių bei šakų būklę, žemiau pateiktoje lentelėje analizuojamos kultūros ir meno sričių bei šakų sąsajos su universitetinėmis studijomis Lietuvoje, kūrybinėmis ir kultūrinėmis industrijomis ir I-III lygmens Premijomis (vertinant, ar III Premijų lygmenyje yra atskirai kultūros ir meno šakai dedikuota specializuota Premija, bei analizuojant Premijų laureatų skaičius I ir II lygmenyse). Galima kultūros ir meno sričių bei šakų klasifikacija yra parengta Tyrėjų, atsižvelgiant į atliktą užsienio ir Lietuvos šaltinių analizę.

2 lentelė. Kultūros ir meno sričių bei posričių sąsajos su universitetinėmis studijomis Lietuvoje, kūrybinėmis ir kultūrinėmis industrijomis ir I-III lygmens Premijomis

Nr.	Kultūros ir meno sritis	Kultūros ir meno sričių grupės	Kultūros ir meno šaka	Ar yra šiai kultūros ir meno šakai universitetinės studijos Lietuvoje (bakalauras, magistras) (T – taip, T/N – yra dalinai susijusios)	Sąsajos su kūrybinių ir kultūrinių industrijų (KKI) šakomis	Ar III Premijų lygmenyje (t. y. LR kultūros ministerijos) yra šiai šakai dedikuota specializuota Premija (T – taip, T/N – yra dalinai susijusios, N – tiesiogiai susijusių nėra)	II lygmens (Vyriausybės) Premijų laureatų skaičius (1997-2019 m.)	I lygmens (Nacionalinių bei Jono Basanavičiaus) Premijų laureatų skaičius (1989-2019 m.)
I. Meno sritys:								
1.	Vizualieji menai	Architektūra	Architektūra	T	TAIP (architektūra)	N ⁷	10	7
		Fotografija	Fotografija	T	TAIP (vizualieji menai)	T (Balio Buračo fotografijos meno premija)	13	10
		Taikomoji dailė	Keramika	T		N		
			Tekstilė	T		N	4	
		Juvelyrika	T	N				

⁷ Tačiau yra teikiami Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos apdovanojimai už geriausius urbanistikos ir architektūros kūrinius. Prieiga per internetą: <<https://am.lrv.lt/lt/apie-ministerija/premijos-ir-konkursai/lietuvos-respublikos-aplinkos-ministerijos-apdovanojimai-uz-geriausius-urbanistikos-ir-architekturos-kurinius>>.

Nr.	Kultūros ir meno sritis	Kultūros ir meno sričių grupės	Kultūros ir meno šaka	Ar yra šiai kultūros ir meno šakai universitetinės studijos Lietuvoje (bakalauras, magistras) (T – taip, T/N – yra dalinai susijusios)	Sąsajos su kūrybinių ir kultūrinių industrijų (KKI) šakomis	Ar III Premijų lygmenyje (t. y. LR kultūros ministerijos) yra šiai šakai dedikuota specializuota Premija (T – taip, T/N – yra dalinai susijusios, N – tiesiogiai susijusių nėra)	II lygmens (Vyriausybės) Premijų laureatų skaičius (1997-2019 m.)	I lygmens (Nacionalinių bei Jono Basanavičiaus) Premijų laureatų skaičius (1989-2019 m.)
		Vaizduojamoji dailė	Konceptualusis menas	T		N		
			Piešimas, tapyba, grafika	T		T (Knygos meno konkursas)	45, iš jų: Dailininkas – 41; Grafikas – 4	34, iš jų: Dailininkas / tapytojas – 32; Dailininkai (grupė) – 2
			Monumentalusis menas, skulptūra	T		N	3	6
		Dizainas	Grafinis dizainas, interjero dizainas, pramoninis dizainas ir kt.	T		N		
		Medijų menas	Interaktyvios medijos ir kt.	T		T/N		5
			Video žaidimai	T		N		
2.	Atlikimo menai	Šokis	Šokis	T	TAIP (atlikimo menai)	T (Profesionalaus teatro meno kūrėjų darbų premijos (apimant šokėjo, šokėjos ir choreografijos nominacijas))	3, iš jų: Baletų šokėjas – 2; Šiuolaikinio šokio atlikėjas – 1	Baletų šokėjas – 1

Nr.	Kultūros ir meno sritis	Kultūros ir meno sričių grupės	Kultūros ir meno šaka	Ar yra šiai kultūros ir meno šakai universitetinės studijos Lietuvoje (bakalauras, magistras) (T – taip, T/N – yra dalinai susijusios)	Sąsajos su kūrybinių ir kultūrinių industrijų (KKI) šakomis	Ar III Premijų lygmenyje (t. y. LR kultūros ministerijos) yra šiai šakai dedikuota specializuota Premija (T – taip, T/N – yra dalinai susijusios, N – tiesiogiai susijusių nėra)	II lygmens (Vyriausybės) Premijų laureatų skaičius (1997-2019 m.)	I lygmens (Nacionalinių bei Jono Basanavičiaus) Premijų laureatų skaičius (1989-2019 m.)
		Cirkas	Cirkas	T/N		T/N		
		Muzika	Muzika	T	TAIP (muzika)	T (Jaunojo muzikos atlikėjo premija įeinanti į Jaunojo menininko premijų sudėtį)	27, iš jų: Kompozitorius – 9; Atlikėjas – 7; Dainininkas – 6; Dirigentas – 5	53, iš jų: Kompozitorius – 21; Atlikėjas – 13; Dainininkas – 10; Dirigentas – 9
		Teatras	Teatras	T	TAIP (atlikimo menai)	T (Profesionalaus teatro meno kūrėjų darbų premijos; Dalios Tamulevičiūtės Lietuvių autorių scenos meno kūrinių konkursas)	40, iš jų: Aktorius – 21; Režisierius – 16 (apima ir kino rež.); Scenografas – 3	36, iš jų: Režisierius – 18 (apima ir kino rež.); Aktorius – 18
3.	Kino menas	Kino menas	Kino menas	T	TAIP (filmai)	T (šiuo metu kuriami Lietuvos kino apdovanojimais)	Neapskaičiuota, o aktoriai ir režisieriai įkalkuliuoti į teatro šaką	Neapskaičiuota, o aktoriai ir režisieriai įkalkuliuoti į teatro šaką
4.	Literatūra	Proza	Proza	T/N	TAIP (knygos)	N	24, iš jų: Rašytojas – 24; Kalbininkas – 1	
		Poezija	Poezija	T/N		T (Jotvingių ir Jaunojo jotvingio premijos)	9	13
		Drama	Drama	T/N		N		
		Publicistika, žurnalistika	Publicistika, žurnalistika	T		T (Bronio Savukyno premija bei Premija už publicistinius kūrinius)		
			Vertimas	T/N		T (Metų vertėjo krėslo premija; Šv. Jeronimo	2	2

Nr.	Kultūros ir meno sritis	Kultūros ir meno sričių grupės	Kultūros ir meno šaka	Ar yra šiai kultūros ir meno šakai universitetinės studijos Lietuvoje (bakalauras, magistras) (T – taip, T/N – yra dalinai susijusios)	Sąsajos su kūrybinių ir kultūrinių industrijų (KKI) šakomis	Ar III Premijų lygmenyje (t. y. LR kultūros ministerijos) yra šiai šakai dedikuota specializuota Premija (T – taip, T/N – yra dalinai susijusios, N – tiesiogiai susijusių nėra)	II lygmens (Vyriausybės) Premijų laureatų skaičius (1997-2019 m.)	I lygmens (Nacionalinių bei Jono Basanavičiaus) Premijų laureatų skaičius (1989-2019 m.)
						premija)		
5.	Tarpdisciplininiai (daugiadisciplininiai) menai	Tarpdisciplininiai (daugiadisciplininiai) menai	Tarpdisciplininiai (daugiadisciplininiai) menai	T/N	Apima visas pagrindines kūrybinių kultūrinių industrijų šakas	N		Vizualaus meno kūrėjas – 3
II. Etnokultūra								
6.	Etnokultūra	Etnokultūra	Etnokultūra	T		T (Premijos už tradicinės kultūros puoselėjimą ir skleidimą)		Jono Basanavičiaus premijos laureatai – 40
III. Kultūros sritys:								
7.	Kultūros sritys	Kultūros ir meno tyrimai	Kultūros ir meno tyrimai	T	Visos aukščiau paminėtos kūrybinių ir kultūrinių industrijų šakos	T (Martyno Mažvydo premija; Premijos už bibliotekininkystės, bibliografijos, knygotyros mokslinius tyrinėjimus bei praktinę veiklą bibliotekose)	23, iš jų: Muzikologas – 9; Menotyrininkas – 7; Menokritikas – 4 Kultūros tyrėjas – 2; Kinotyrininkas – 1	13, iš jų: Muzikologas – 5; Menotyrininkas – 4; Literatūrologas – 3; Filosofas – 1
		Kultūros edukacija	Kultūros edukacija	T	<i>Taip pat apima kitas, netiesiogiai su meno</i>	T (Premijos už geriausiai parengtus ir vykdytus vaikų ir jaunimo kultūrinės		

Nr.	Kultūros ir meno sritis	Kultūros ir meno sričių grupės	Kultūros ir meno šaka	Ar yra šiai kultūros ir meno šakai universitetinės studijos Lietuvoje (bakalauras, magistras) (T – taip, T/N – yra dalinai susijusios)	Sąsajos su kūrybinių ir kultūrinių industrijų (KKI) šakomis	Ar III Premijų lygmenyje (t. y. LR kultūros ministerijos) yra šiai šakai dedikuota specializuota Premija (T – taip, T/N – yra dalinai susijusios, N – tiesiogiai susijusių nėra)	II lygmens (Vyriausybės) Premijų laureatų skaičius (1997-2019 m.)	I lygmens (Nacionalinių bei Jono Basanavičiaus) Premijų laureatų skaičius (1989-2019 m.)
					<i>kūrimu susijusias šakas, tokias kaip: televizija, radijas, reklama</i>	edukacijos projektus)		
		Menų ir kultūros vadyba	Menų ir kultūros vadyba	T		T/N	Kultūros veikėja – 1	
		Kraštotyra	Kraštotyra	T	Visos aukščiau paminėtos kūrybinių ir kultūrinių industrijų šakos	T/N	1	
		Muziejinin-kystė	Muziejininkystė	T		T (Premijos už muziejininkystės ir muziejų vertybių restauravimo darbus)	4	
		Istorija (įskaitant archeologiją, neįskaitant kraštotyros)	Istorija (įskaitant archeologiją, neįskaitant kraštotyros)	T		T (Martyno Mažvydo premija)		5, iš jų: Istorikas – 4; Archeologas – 1
		Kultūros ir meno centrų veikla	Kultūros ir meno centrų veikla	T		T (Premijos už aktyvią, kūrybingą veiklą kultūros centruose; Premijos geriausiems metų kultūros centrams)		
		Bibliotekinin-kystė	Bibliotekinin-kystė	T		T (Metų geriausių bibliotekininkų vardų suteikimas ir premijos; Premijos už bibliotekininkystės,	1	

Nr.	Kultūros ir meno sritis	Kultūros ir meno sričių grupės	Kultūros ir meno šaka	Ar yra šiai kultūros ir meno šakai universitetinės studijos Lietuvoje (bakalauras, magistras) (T – taip, T/N – yra dalinai susijusios)	Sąsajos su kūrybinių ir kultūrinių industrijų (KKI) šakomis	Ar III Premijų lygmenyje (t. y. LR kultūros ministerijos) yra šiai šakai dedikuota specializuota Premija (T – taip, T/N – yra dalinai susijusios, N – tiesiogiai susijusių nėra)	II lygmens (Vyriausybės) Premijų laureatų skaičius (1997-2019 m.)	I lygmens (Nacionalinių bei Jono Basanavičiaus) Premijų laureatų skaičius (1989-2019 m.)
						bibliografijos, knygotyros mokslinius tyrinėjimus bei praktinę veiklą bibliotekose)		
		Kultūros ir meno kolektyvų veikla	Kultūros ir meno kolektyvų veikla	T		T (Premijos už aktyvią, kūrybingą veiklą kultūros centruose; Premijos geriausiems metų kultūros centrams)	Chorvedys – 2	

Šaltinis – parengta Teikėjo. Pastaba – mėlyna spalva pažymėtos Premijų sritys, kuriose I ir II lygmens Premijų laureatų skaičius analizuojamu laikotarpiu yra ne mažiau 15-kos.

Kaip matoma iš aukščiau pateiktos lentelės duomenų, I ir II lygmenyse didžiausias Premijų laureatų skaičius yra susitelkęs šiose kultūros ir meno srityse, sričių grupėse bei šakose:

1. Vizualieji menai: Vaizduojamieji (vizualieji) menai (piešimas, tapyba, grafika; fotografija; architektūra);
2. Atlikimo menai (muzika ir teatras);
3. Literatūra (proza ir poezija);
4. Tiesiogiai kultūrą ir meną palaikančios (remiančios) sritys (kultūros ir meno tyrimai (menotyra, neįskaitant meno kritikos)).

Atsižvelgiant į nepakankamai skatinamas kitas kultūros ir meno sritis, toliau tyrimo ataskaitoje detaliau analizuojamos prielaidos ir galimybės užtikrinti visų kultūros ir meno sričių tolydžią raidą.

2.1. Centrinės valdžios lygmens kultūros ir meno premijų analizė

Šiame poskyryje detaliai analizuojamos Lietuvos centrinės valdžios lygmens Premijos (žr. bendrą analizuojamų Premijų sąrašą žemiau lentelėje).

3 lentelė. Tyrimo ataskaitoje analizuojamos Lietuvos centrinės valdžios lygmens kultūros ir meno premijos

Nr.	Premija	Premijos lygmuo	Premijos tikslas (paskirtis)
1.	Nacionalinių kultūros ir meno premija	I	Skatinti kūrėjų kūrybą, įvertinti reikšmingiausius Lietuvos ir Pasaulio lietuvių bendruomenės kūrėjų sukurtus kultūros ir meno kūrinius
2.	Jono Basanavičiaus premija	I	Už išskirtinius nuopelnus etninės kultūros srityje, reikšmingą kūrybinę, mokslinę veiklą ir kitus darbus, susijusius su lietuvių etninės kultūros tradicijų plėtojimu, tautinės savimonės puoselėjimu ir etnokultūrinio ugdymu
3.	Vyriausybės kultūros ir meno premijos	II	Lietuvos, taip pat pasaulio lietuvių kultūros ir meno kūrėjams ir veikėjams už svarų indėlį į kultūrą ir meną ir ypatingus šios srities nuopelnus
4.	Garbės ženklas „Nešk savo šviesą ir tikėk“	III	Lietuvos kultūrai ir menui labiausiai nusipelnusiems asmenims pagerbti
5.	Kultūros ministerijos premijos už gautus svarbiausius tarptautinius apdovanojimus kultūros srityje	III	Už gautus svarbiausius tarptautinius kultūros srityje apdovanojimus, indėlį garsinant Lietuvos vardą pasaulyje
6.	Balio Buračo fotografijos meno premija	III	Lietuvos fotografijos kūrėjams už reikšmingiausią kūrinių ar kūrinių ciklą, kuriame analizuojamos, dokumentuojamos ar interpretuojamos Lietuvos kultūros temos ir objektai
7.	Bronio Savukyno premija	III	Publicistinių kūrinių autoriams, kultūros leidinių vyriausiesiems redaktoriams už lietuvių kalbos grynumo ir taisyklingumo puoselėjimą, humanistinių vertybių, analitinės minties ir intelektualinės kultūros skleidimą periodiniuose kultūros leidiniuose
8.	Premijos už publicistinius kūrinius	III	Įvertinti asmenų nuopelnus publicistinėje veikloje bei juos paskatinti

9.	Jaunojo menininko premijos	III	Siekiami įvertinti jaunųjų menininkų nuopelnus Lietuvos kultūrai, paskatinti juos dar aktyvesnei kūrybinei raiškai: 1. Metų debiuto premija, skiriama už geriausią jaunojo menininko arba jaunųjų menininkų kolektyvų debiutą profesionaliojo meno srityje; 2. Jaunojo kūrėjo premija, skiriama jauniems menininkams arba jaunųjų menininkų kolektyvams už kūrybą, gerai įvertintą profesionalių meno vertintojų ir sulaukusią visuomenės pripažinimo; 3. Jaunojo muzikos atlikėjo premija, skiriama laimėjusiam Lietuvos ir tarptautinius muzikos atlikėjų konkursus muzikos atlikėjui arba paskirstoma po lygiai keletui konkursus laimėjusių muzikos atlikėjų ar kolektyvui. Premija taip pat gali būti skiriama konkursą laimėjusio muzikos atlikėjo pedagogui (pedagogams), padalinant premiją po lygiai konkursą laimėjusiam muzikos atlikėjui (atlikėjams) ir atlikėją konkursui paruošusiam pedagogui (pedagogams)
10.	Martyno Mažvydo premija	III	Įvertinti geriausius Lietuvos literatūros, kalbos istorijos, kultūros bei knygotyros tyrinėjimus ir studijas, jų išleidimą ir (arba) šaltinių publikavimą
11.	Jotvingių ir Jaunojo jotvingio premijos	III	Įvertinti naujausią lietuvių poetinę kūrybą ir paskatinti lietuvių poezijos kūrėjus
12.	Metų vertėjo kėslų premija	III	Paskatinti geriausiai dirbančius grožinės literatūros ir meninės eseistikos vertėjus į lietuvių kalbą
13.	Šv. Jeronimo premija	III	1. Lietuvių literatūros vertėjui už profesionalius ir meniškus lietuvių literatūros grožinių bei humanitarinių kūrinių vertimus iš lietuvių kalbos, už indėlį į tarptautinius kultūros mainus bei literatūros sklaidą ir populiarinimą kitose šalyse; 2. Už profesionalius ir meniškus užsienio grožinės ir humanitarinės literatūros vertimus į lietuvių kalbą, už nuopelnus vertėjo profesijai, meniniam vertimui, meninio vertimo teorijai ir kritikai bei vertėjų ugdymui
14.	Premija už aktyvią, kūrybingą veiklą kultūros centruose	III	Skatinti kultūros centrų kultūros ir meno darbuotojų profesinę veiklą, įvertinti geriausius jų pasiekimus ir darbus
15.	Premijos geriausiems metų kultūros centrams	III	Skatinti kūrybingą kultūros centrų veiklą, įvertinant geriausius kultūros centrų pasiekimus ir darbus
16.	Metų geriausių bibliotekininkų vardų suteikimas ir premijos	III	Įvertinti bibliotekininkų nuopelnus Lietuvos kultūrai bei paskatinti juos aktyvesnei profesinei veiklai. Šie vardai ir premijos skiriamos už reikšmingiausius darbus bibliotekų veikloje ir

			išskirtinius profesinius laimėjimus
17.	Premijos už bibliotekininkystės, bibliografijos, knygotyros mokslinius tyrinėjimus bei praktinę veiklą bibliotekose	III	Įvertinti geriausiai dirbančius bibliotekininkus, bibliografus, knygotyrininkus bei paskatinti juos aktyvesnei profesinei ir mokslinei veiklai
18.	Premijos už geriausiai parengtus ir vykdytus vaikų ir jaunimo kultūrinės edukacijos projektus	III	Skatinti kultūros įstaigas ir kultūros kūrėjus, įvertinti jų veiklą vaikų ir jaunimo kultūrinės edukacijos srityje
19.	Premijos už muziejininkystės ir muziejų vertybių restauravimo darbus	III	Įvertinti muziejininkų ir restauratorių nuopelnus Lietuvos kultūrai, paskatinti juos dar aktyvesnei kūrybinei veiklai
20.	Premijos už tradicinės kultūros puoselėjimą ir skleidimą	III	Įvertinti asmenų nuopelnus etninės kultūros veikloje bei juos paskatinti
21.	Profesionalaus teatro meno kūrėjų darbų premijos	III	Įvertinti profesionaliojo scenos meno srities kūrėjų, tyrėjų ir kitų meno srities darbuotojų reikšmingiausius metų darbus ir išskirtinius profesinius laimėjimus dramos, operos, operetės ir miuziklo, baleto, šokio, lėlių ir objektų teatro, teatro vaikams ir jaunimui srityse bei juos paskatinti
22.	Lietuvos kino apdovanojimai (pavadinimas dar gali keistis)	III	Pagerbti kino kūrėjus
23.	Knygos meno konkursas	III	Išrinkti geriausias meninio apipavidalinimo ir poligrafinio atlikimo požiūriu per praėjusius kalendorinius metus Lietuvos leidyklų išleistas knygas bei skatinti knygų dailininkus, dizainerius, iliustruotojus, leidėjus ir poligrafijos specialistus
24.	Dalios Tamulevičiūtės Lietuvių autorių scenos meno kūrinių konkursas	III	Inicijuoti scenos meno kūrinių pagal klasikinę ir šiuolaikinę lietuvių literatūrą eskizų / ištraukų sukūrimą, skatinant scenos meno kūrėjų iniciatyvą ir meninę saviraišką bei stiprinant lietuvių literatūros ir teatro tarpusavio ryšius

Šaltinis – parengta Teikėjo.

Žemiau pateikiamose lentelėse detalizuojama Lietuvos centrinės valdžios lygmens Premijų analizė pagal lygmenis ir atskiras Premijas. Premijomis skiriamas finansinis skatinimas žemiau pateikiamose lentelėse konvertuotas iš bazinių socialinių išmokų (BSI) dydžio (1 BSI = 39,00 Eur) į eurus.

2.1.1. I lygmens centrinės valdžios lygmens kultūros ir meno premijų analizė

4 lentelė. Nacionalinių kultūros ir meno premijų sisteminė analizė

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
1.	Premijos būklė (teikiama / kuriama)	Teikiama nuo 1989 m.
2.	Premijos tikslas (paskirtis)	Skatinti kūrėjų kūrybą, įvertinti reikšmingiausius Lietuvos ir Pasaulio lietuvių bendruomenės kūrėjų sukurtus kultūros ir meno kūrinius
3.	Premijos skyrimo prioritetai arba papildomi kriterijai	- Už per pastaruosius 7 metus sukurtus kūrinius; - už kūrinius, sukurtus per ilgesnį nei pastarieji 7 metai laiko tarpą (kaip ilgametis kūrėjo kūrybinis indėlis į kultūrą ir meną)
4.	Pasiekimų laikotarpis už kurį skiriama premija	Nuostatai neriboja (gali būti: viso gyvenimo, per pastaruosius 7 metus, per pastarųjų vienerių metų laikotarpį sukurtus reikšmingiausius kūrinius)
5.	Premijuojamos kultūros ir meno sritys	Visos (nuostatai neriboja – neišskiria specifinių sričių)
6.	Premijuojamų kultūros ir meno sričių tolydumas (pagal istorinius duomenis)	Nepakankamas – dominuoja meno kūrėjai (muzikos, kino, teatro, literatūros, dailės sričių)
7.	Laureatai (fiziniai asmenys / jų grupės / juridiniai asmenys (organizacijos))	Fiziniai asmenys: kultūros ir meno kūrėjai ir jų kolektyvai
8.	Kolektyvui skiriamos premijos paskirstymo tvarka	Paskirstoma po lygiai kiekvienam kolektyvo nariui
9.	Kiek kartų galima gauti premiją	1 kartą
10.	Premijų teikimo periodiškumas	1 kartą metuose
11.	Premijos įteikimo data	Lietuvos valstybės atkūrimo dienos (Vasario 16-osios) proga
12.	Premijų skaičius per premijų teikimo periodą	Ne daugiau 6, iš jų ne daugiau kaip 2 premijos gali būti skiriamos už kūrinius, kaip ilgametį kūrėjo kūrybinį indėlį į kultūrą ir meną
13.	Garbės apdovanojimas (statulėlė / ženklas ar pan.)	Yra (premių laureatų diplomai ir ženklai)
14.	Finansinis skatinimas (yra / nėra)	Yra
15.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai premijai)	31 200
16.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (suma) per premijų teikimo periodą	187 200
17.	Premiją skiria (pvz., komisija: narių skaičius,	Komisija – <u>11</u> narių 3 metams

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
	kadencijos laikotarpis)	
18.	Kandidatus į premijas (pretendentus) turi teisę siūlyti	LR registruoti juridiniai asmenys, kitose ES valstybėse ir trečiojoje valstybėje registruoti juridiniai asmenys, kitos organizacijos ir jų padaliniai
19.	Pastabos ir papildoma informacija	-
20.	Premijos stiprybės	Aukščiausio lygmens kultūros ir meno apdovanojimas
21.	Premijos tobulinimo galimybės	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tobulinti kartu su Vyriausybės kultūros ir meno Premijomis, kadangi visų šių Premijų tikslas ir paskirtis nemaža dalimi persidengia; 2. apjungti Nacionalinių ir Vyriausybės Premijų komisijas į vieną (žr. ataskaitos 4 skyriuje rekomenduojamą pagrindinę tobulinimo alternatyvą – C), padidinant bendrą komisijos narių skaičių (pvz., iki 15-kos), užtikrinant geresnį skirtingų kultūros ir meno sričių atstovavimą; 3. organizuoti bendrą kandidatų į Nacionalinių ir Vyriausybės Premijų laureatus pateikimo, nagrinėjimo ir vertinimo procesą (žr. ataskaitos 4 skyriuje rekomenduojamą pagrindinę tobulinimo alternatyvą – C); 4. numatyti, kad ne mažiau kaip viena Nacionalinė Premija kasmet skiriama už išskirtinius nuopelnus etninės kultūros srityje, reikšmingą kūrybinę, mokslinę veiklą ir kitus darbus, susijusius su lietuvių etninės kultūros tradicijų plėtojimu, tautinės savimonės puoselėjimu ir etnokultūriniu ugdymu (dėl Tyrime siūlomos atskiros Jono Basanavičiaus premijos panaikinimo – integruojant Jono Basanavičiaus nominaciją į Nacionalinę Premiją); 5. įgyvendinant (kartu su šios lentelės 22 punkte paminėtomis priemonėmis) tobulinti laureatų nominavimo ir premijavimo procesą, siekiant panaikinti arba bent sumažinti neproporcingą Premijų kiekio pasiskirstymą pagal kultūros ir meno kategorijas bei sritis ilguoju laikotarpiu.
22.	Ne tik su šia Premija susijusios platesnio poveikio tobulinimo galimybės	Stiprinti visų kultūros ir meno sričių procesų bei rezultatų sisteminę stebėseną, analizę, vertinimą bei tobulinimo priemonių įgyvendinimą (įskaitant visų Premijų lygmenyje), siekiant objektyviau formuoti ir įgyvendinti kultūros politikos priemones, orientuotas į visų kultūros ir meno sričių tolydžią raidą. Visų kultūros ir meno sričių stebėsenos, analizės, vertinimo pagrindu, srityse, kuriose sukuriama kūrybinė, rezultatų ir pasiekimų reikšmingumas atsilieka nuo tų sričių, kuriose dažniausiai apdovanojami Premijų laureatai, tikslinga plėtoti kultūros politikos priemones, orientuotas į aktualių sričių stiprinimą, taip ilguoju laikotarpiu užtikrinant tinkamą kultūros politikos tikslų įgyvendinimą, įskaitant tolygesnį Premijų laureatų kiekį pagal skirtingas kultūros ir meno sritis.

Šaltinis – parengta Teikėjo, remiantis Nacionalinių kultūros ir meno premijų skyrimo [nuostatais](#), interviu su kultūros ir meno sričių atstovais bei ekspertiniu vertinimu.

Žemiau pateikiamoje lentelėje analizuojant Nacionalinių kultūros ir meno premijų komisijos narių bei jų profesijų (2017-2020 m. ir 2020-2024 m. kadencijose) sąrašą matoma, kad yra santykinai nusistovėjusios komisijos narių profesijos (pavyzdžiui, naujoje 2020-2024 m. kadencijoje filosofą pakeitė filosofas, aktorių – aktorius, kompozitorių – kompozitorius ir pan.). Tai panašu į kvotų sistemą, kuri turėtų sąlygoti įvairių kultūros ir meno sričių reprezentavimą ir objektyvesnį kultūros ir meno kūrėjų (potencialių laureatų) įvertinimą. Pažymėtina, kad 2017-2020 m. ir 2020-2024 m. kadencijose yra išlaikytas balansas tarp kultūros ir meno sričių, kadangi 50 proc. komisijos narių yra priskirtini meno kūrėjams, o 50 proc. – kultūros kūrėjams.

5 lentelė. Nacionalinių kultūros ir meno premijų komisijos narių profesinių sričių (2017-2020 m. ir 2020-2024 m. kadencijose) sąrašas

Nr.	2020-2024 m. kadencijos narių profesinės sritys	2017-2020 m. kadencijos narių profesinės sritys	Pastabos
1.	Kino režisierius (pirmininkas)	Kino režisierius	Liko naujai kadencijai (tapo pirmininku)
2.	Rašytojas	Literatūrologas (pirmininkas)	
3.	Architektas	Architektas	Liko naujai kadencijai
4.	Muzikologas	Muzikologas	Liko naujai kadencijai
5.	Teatrologas	Teatrologas	Liko naujai kadencijai
6.	Literatūrologas	Literatūrologas	Liko naujai kadencijai
7.	Menotyrininkas	Menotyrininkas	Liko naujai kadencijai
8.	Aktorius	Aktorius	
9.	Filosofas	Filosofas	
10.	Kompozitorius	Kompozitorius ir dirigentas	
11.	Vizualaus meno kūrėjas	Skulptorius ir filmų kūrėjas	

Šaltinis – parengta Teikėjo.

Pažymėtina, kad įgyvendinus Teikėjo siūlomas Premijų tobulinimo rekomendacijas⁸, būtų sudarytos prielaidos objektyvesniam potencialių laureatų įvertinimui dėl didesnio komisijos narių ir jų skirtingų profesijų skaičiaus. Apjungtas Nacionalinių ir Vyriausybės Premijų laureatus pateikimo, nagrinėjimo ir vertinimo procesas sudarytų prielaidas objektyviau įvertinti kultūros ir meno kūrėjų rezultatų bei pasiekimų reikšmingumą (kurio pagrindu būtų nustatomi reikšmingiausių kūrinių autoriai (Nacionalinių Premijų laureatai – I lygmuo) ir reikšmingų kūrinių autoriai (Vyriausybės Premijų laureatai – II lygmuo)). Taip pat efektyvesniu taptų ir kandidatų į laureatus pateikimo procesas (asmenys, teikdami kūrėją Premijai gauti, kartu su paraiškos dokumentais galėtų nurodyti, ar kandidatas siūlomas tik į Vyriausybės Premiją, ar į abi: Nacionalinę ir Vyriausybės, tokiu būdu supaprastėtų dokumentų pateikimas, kandidatų svarstymas, vertinimas bei kandidatas nelaimėjęs Nacionalinės Premijos bet sukūręs reikšmingus kūrinius galėtų tikėtis gauti Vyriausybės Premiją.

Taip pat apjungus Nacionalinių ir Vyriausybės Premijų komisijas ir sumažėjus bendram komisijos narių skaičiui (I ir II Premijų lygmenyse), būtų sudaryta galimybė padidinti atlygius komisijų nariams, užtikrinant geresnį atlygio proporcingumą einamos pareigoms ir atsakomybei.

Papildomai nagrinėjant Nacionalinių Premijų nuostatus, pažymėtina, kad Nacionalinių Premijų Komisijos nariai įgyvendina šiuos uždavinius:

⁸ T. y.: apjungti Nacionalinių ir Vyriausybės Premijų komisijas į vieną, padidinant bendrą komisijos narių skaičių (pvz., iki 15-kos), užtikrinant geresnį skirtingų kultūros ir meno sričių atstovavimą; organizuoti bendrą kandidatų į Nacionalinių ir Vyriausybės Premijų laureatus pateikimo, nagrinėjimo ir vertinimo procesą.

1. analizuoti Lietuvos ir Pasaulio lietuvių bendruomenės kultūros ir meno raidą;
2. vertinti pastarųjų 7 metų Lietuvos ir Pasaulio lietuvių bendruomenės kultūros ir meno procesą;

3. siekiant įvertinti kūrinis, kaip ilgametį kūrėjo kūrybinį indėlį į kultūrą ir meną, vertinti XX, XXI amžiaus Lietuvos ir Pasaulio lietuvių bendruomenės kultūros ir meno procesą.

Tačiau paminėtų sričių analizės ir vertinimo rezultatai nėra pilnai susisteminti, dažnai lieka komisijos viduje arba pačių komisijos narių galvose – t. y. nedokumentuoti ir nepaskleidžiami plačiau (pvz., kitoms komisijoms, LR kultūros ministerijai ir kitiems atsakingiems asmenims, kurie dalyvauja kultūros politikos formavime bei įgyvendinime, nors ši informacija yra svarbi ir naudinga sprendimų priėmimui (tiek Premijų sistemose, tiek visos kultūros politikos kontekste)).

Atsižvelgiant į tai, Teikėjo siūlomą tobulinimo galimybę (dėl visų kultūros ir meno sričių procesų bei rezultatų sisteminės stebėsenos, analizės, vertinimo (įskaitant visų Premijų lygmenyje) stiprinimo) galima įgyvendinti papildomai pasitelkiant LR kultūros ministerijos ir (arba) Vyriausybės strateginės analizės centro arba partnerių (universitetų ar kt.) analitinius išteklius ar bendradarbiaujant su Premijų komisijų paskirtais ekspertais.

Formuojant ir įgyvendinant kultūros politiką ir siekiant tolydesnio kultūros ir meno sričių premijavimo ilguoju laikotarpiu taip pat turi būti kartu derinami specializacijos, rezultatyvumo ir efektyvumo principai, kadangi dėl išteklių ribotumo turi būti objektyviai formuojami prioritetai (išteklių trūksta pilnam kultūros ir meno sričių raidos tolydumui ir visoms sritims, todėl tikslinga pastangas, išteklius ir priemones orientuoti į sritis, kuriose yra aukščiausias potencialas ir aukščiausia tikimybė pasiekti reikšmingiausius rezultatus).

Analizuojant Nacionalinių kultūros ir meno premijų laureatų pasiskirstymą 1989 – 2019 m. laikotarpiu pagal laureatų profesines sritis bei kategorijas leidžia įvertinti Premijų laureatų pasiskirstymą, dominuojančias sritis bei kategorijas (žr. lentelę žemiau). Atsižvelgiant į tai, kad Premijų laureatų veiklos sritys atskirai atvejais yra persidengiančios, dėl to žemiau pateikta statistika yra indikatyvi (ja siekiama nustatyti tendencijas ir būklę).

6 lentelė. Nacionalinių kultūros ir meno premijų laureatų pasiskirstymo pagal profesines sritis bei kultūros ir meno kategorijas analizė 1989 – 2019 m. laikotarpiu

Nr.	Laureatų profesinė sritis	Laureatų skaičius	Proc. dalis	Kultūros ar meno kategorija (kultūra – K; menas – M)
1	Dailininkas / tapytojas	32	16,9%	M
2	Kompozitorius	21	11,1%	M
3	Režisierius	18	9,5%	M
4	Aktorius	18	9,5%	M
5	Poetas	13	6,9%	M
6	Muzikos atlikėjas – muzikantas	13	6,9%	M
7	Fotografas, fotomenininkas	10	5,3%	M
8	Dainininkai, solistai	10	5,3%	M
9	Dirigentas	9	4,8%	M
10	Architektas	7	3,7%	M
11	Skulptorius	6	3,2%	M

Nr.	Laureatų profesinė sritis	Laureatų skaičius	Proc. dalis	Kultūros ar meno kategorija (kultūra – K; menas – M)
12	Vertėjas	2	1,1%	M
13	Muzikologas	5	2,7%	K
14	Medijų menininkas	3	1,6%	M
15	Menotyrininkas	4	2,1%	K
16	Istorikas	4	2,1%	K
17	Literatūrologas	3	1,6%	K
18	Vizualaus meno kūrėjas	3	1,6%	M
19	Kūrybinė grupė (Venecijos meno bienalė; tarpdisciplininis menas)	3	1,6%	M
20	Archeologas	1	0,5%	K
21	Dailininkai (grupė)	2	1,1%	M
22	Filosofas	1	0,5%	K
23	Baleto šokėjas	1	0,5%	M

Šaltinis – sudaryta Teikėjo, remiantis antrinių duomenų analize.

Kaip matyti iš aukščiau pateiktos lentelės, Nacionalinių Premijų laureatų pirmajame laureatų atstovaujamo profesinių sričių dešimtuose nėra nė vieno kultūros srities laureato (0 iš 151) (t. y. dominuoja meno kūrėjai, tačiau nėra kitų kultūros kūrėjų, kurių veikla gali būti susijusi su kultūros ir meno sritimi: vadyba, tyrimais, kritika, palaikymu, sklaida ir kt.), antrajame dešimtuose yra 17 kultūros srities laureatų (t. y. 17 iš 34-ties arba 50 proc.), o trečiajame dešimtuose – vienas kultūros kategorijos laureatas (t. y. 1 iš 4 arba 25 proc.). Todėl galima padaryti išvadą, kad nacionaliniame lygmenyje dominuoja meno kūrėjų premijavimas. Kultūros sritims tenka apie 10 proc. visų Nacionalinių Premijų laureatų.

Toliau analizuojama antroji Premija, priskirtina I Premijų lygmeniui – Jono Basanavičiaus premija.

7 lentelė. Jono Basanavičiaus premijos sisteminė analizė

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
1.	Premijos būklė (teikiama / kuriama)	Teikiama (nuo 2017 m. nacionalinės premijos statusu, iki tol nuo 1992 m. – valstybinės premijos statusu)
2.	Premijos tikslas (paskirtis)	Už išskirtinius nuopelnus etninės kultūros srityje, reikšmingą kūrybinę, mokslinę veiklą ir kitus darbus, susijusius su lietuvių etninės kultūros tradicijų plėtojimu, tautinės savimonės puoselėjimu ir etnokultūriniu ugdymu
3.	Premijos skyrimo prioritetai arba papildomi kriterijai	1. Kūrybinės ir (ar) mokslinės veiklos reikšmingumas lietuvių etninės kultūros plėtrai ir sklaidai; 2. veiklos, susijusios su lietuvių etninės kultūros tradicijų išsaugojimu ir plėtojimu, aktualumas, meninė, mokslinė, edukacinė ir išliekamoji vertė; 3. veiklos reikšmingumas tautinės savimonės puoselėjimui ir etnokultūriniam ugdymui;

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
		4. kandidato aktyvi visuomeninė veikla lietuvių etninės kultūros srityje
4.	Pasiekimų laikotarpis už kurį skiriama premija	Nuostatai neriboja
5.	Premijuojamos kultūros ir meno sritys	Viena sritis (lietuvių etninės kultūros ir tautinės savimonės)
6.	Premijuojamų kultūros ir meno sričių tolydumas (pagal istorinius duomenis)	Specializuota vienos prioritetinės srities Premija, kuria siekiama skatinti lietuvių etninės kultūros ir tautinės savimonės tolydžią raidą santykiyje su kitomis sritimis
7.	Laureatai (fiziniai asmenys / jų grupės / juridiniai asmenys (organizacijos))	Fiziniai asmenys: LR ir užsienio valstybių fiziniai asmenys ir jų grupės, vykdžiusios bendrą veiklą lietuvių etninės kultūros srityje
8.	Kolektyvui skiriamos premijos paskirstymo tvarka	Paskirstoma po lygiai kiekvienam kolektyvo nariui
9.	Kiek kartų galima gauti premiją	1 kartą
10.	Premijų teikimo periodiškumas	1 kartą metuose
11.	Premijos įteikimo data	Lietuvos valstybės atkūrimo dienos (Vasario 16-osios) proga kartu su Nacionalinėmis kultūros ir meno premijomis
12.	Premijų skaičius per premijų teikimo periodą	1
13.	Garbės apdovanojimas (statulėlė / ženklas ar pan.)	Yra (premijos laureato diplomas ir ženklas)
14.	Finansinis skatinimas (yra / nėra)	Yra
15.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai premijai)	31 200
16.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (suma) per premijų teikimo periodą	31 200
17.	Premiją skiria (pvz., komisija: narių skaičius, kadencijos laikotarpis)	Komisija – 9 nariai ⁹ 3 metams
18.	Kandidatus į premijas (pretendentus) turi teisę siūlyti	LR, kitose ES valstybėse ir trečiojoje valstybėse registruoti juridiniai asmenys, kurių steigimo dokumentuose yra nurodyta su lietuvių etnine kultūra susijusi veikla, ir fiziniai asmenys

⁹ 9 nariai, iš kurių 2 narius – nacionalinės arba valstybinės Jono Basanavičiaus premijos laureatus – skiria kultūros ministras ir 7 narius, atsižvelgdama į savo padalinių etnografiniuose regionuose (regioninių tarybų) ir kitų institucijų siūlymus, išrenka Etninės kultūros globos taryba, tarp kurių: 2 nariai – pasiūlyti kultūros įstaigų, veikiančių etninės kultūros srityje; 2 nariai – pasiūlyti mokslo ir studijų institucijų, atliekančių tyrimus etninės kultūros srityje ir (ar) rengiančių šios srities specialistus; 3 nariai – pasiūlyti nevyriausybinį organizacijų, Lietuvos lygmeniu veikiančių etninės kultūros srityje. Reikalavimai komisijos narių neprikiaštingai reputacijai yra tokie patys, kaip ir nustatyti Lietuvos Respublikos profesionaliojo scenos meno įstatyme.

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
19.	Pastabos ir papildoma informacija	LR Vyriausybė, įgyvendindama Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo pataisas, 2017 m. įsteigė nacionalinę Jono Basanavičiaus premiją ir panaikino anksčiau teiktą valstybinę to paties vardo premiją
20.	Premijos stiprybės	1. Atitinka strateginį prioritetą, susijusį su etninės kultūros, tautinės savimonės puoselėjimu. 2. Sklaida ir viešinimas – įteikus premiją, Etninės kultūros globos taryba rengia ir finansuoja laureato pagerbimo šventę, skirtą visuomenės supažindinimui su laureato darbais
21.	Premijos tobulinimo galimybės	Šią premiją naikinti integruojant kaip papildomą į Nacionalinių kultūros ir meno premijų sudėtį (pavyzdžiui, kaip nominaciją), numatant, kad ne mažiau kaip viena Nacionalinė kultūros ir meno premija kasmet skiriama už išskirtinius nuopelnus etninės kultūros srityje, reikšmingą kūrybinę, mokslinę veiklą ir kitus darbus, susijusius su lietuvių etninės kultūros tradicijų plėtojimu, tautinės savimonės puoselėjimu ir etnokultūriniu ugdymu

Šaltinis – parengta Teikėjo, remiantis Jono Basanavičiaus premijos [nuostatais](#), ekspertiniu vertinimu.

Pažymėtina, kad Jono Basanavičiaus premija yra strateginė savo tikslu ir turiniu, atsižvelgiant į tai, kad prisideda įgyvendinant Lietuvos valstybės ilgalaikės raidos strategijoje¹⁰ (toliau – Strategija) apibrėžtą Lietuvos kultūros apibrėžimą: „„**Lietuvos kultūra**“ – *individo ir tautos kūrybinių galių išraiška, jų tapatumo ir išlikimo garantija. Kultūra ir atskleis, ir puoselės skirtingų visuomenės grupių, tautinių bendrijų dvasines ir materialines vertybes, padės plėtoti ir ugdyti demokratinę, laisvą, atvirą visuomenę, puoselėti etnokultūrinės tradicijas, ugdyti tautinę savimonę bei patriotizmą, skatins krašto socialinę ir ekonominę plėtrą, stiprins jo saugumą*“.

Strategijoje akcentuojama bendra Lietuvos **stiprybė**, kurią reikia išmintingai puoselėti – turtingas istorinis kultūros paveldas, gyvos krašto etnokultūrinės tradicijos, istoriniai ir kultūriniai ryšiai su Vakarų ir Rytų Europa, aukšto lygio profesionalus menas, tankus kultūros įstaigų tinklas. Strategijoje išskiriama **viena iš galimybių**, kurią tikslinga išnaudoti – gyvybinga ir atvira, tradicines vertybes puoselėjanti savita Lietuvos kultūra ir kalba, didinanti Europos ir pasaulio kalbų bei kultūrų įvairovę; veiksminga profesionalaus meno ir regionų kultūros plėtra. Tuo tarpu iš **grėsmių** išskirtina tai, kad – globalizacijos procesas skatina ne tik tautų ir kultūrų integraciją, bet ir jų vienodėjimą (homogenizaciją). Vertybių skalėje ima vyrėti funkcionalumo kriterijus, todėl į kalbą imama žiūrėti tik kaip į komunikacijos įrankį, o tai trukdo suvokti ją kaip esmingiausią kultūros ir tapatybės elementą, atskiria kalbą nuo kultūros ir ją vartojančių bei kuriančių žmonių. Ima vyrėti viena, pripažinta universalia, kalba, o su ja ir viena kultūra. Nepakankamai išreikštas Lietuvos kultūros savitumas; meno kūrėjai ir kultūros specialistai emigruoja iš Lietuvos; prarandamos neapsaugotos kultūros vertybės. Taip pat etninės kultūros gyvoji tradicija patiria vis didesnę neigiamą spartėjančios globalizacijos reiškinių poveikį, mažėja jos pajėgumas konkuruoti su komercine, masine kultūra. Gyvosios tradicijos plėtros pagrindas – tautinė savimonė –

¹⁰ Valstybės ilgalaikės raidos strategija [Žiūrėta: 2020-04-22]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.193888>>.

nepaliaujamai silpsta nesant reikiamų priemonių etninei kultūrai ugdyti, jos vertybėms puoselėti, tautinei savimonei išsaugoti.

Pažymėtina, kad 2020 m. patvirtintame Lietuvos 2021-2030 m. nacionalinis pažangos plane taip pat reikšmingas dėmesys skiriamas šioms sritims, pažymint, kad atsižvelgiant į technologinių pokyčių, globalizacijos iššūkius bei galimybes, itin svarbu išsaugoti lietuvių kalbos, kaip tautinio tapatumo ir vertybinio pagrindo, svarbą ir aktyvų vartojimą, kad ji būtų ir išliktų patogi ir patraukli bendrauti kasdieniniame, profesiniame, viešame ir privačiame gyvenime, o ypač neprarastų savo gyvybingumo naudojantis technologijomis. Šiuo planu taip pat siekiama skatinti lietuvių kalbos vartojimą, stiprinti jos statusą ir prestižą, vertės suvokimą; stiprinti gyventojų pasididžiavimą savo šalimi – formuoti ir stiprinti Lietuvos įvaizdį visuomenėje, atskleisti ir pristatyti šalies sėkmės istorijas.

Atsižvelgiant į šias tendencijas ir šios srities prioritetus yra suformuoti du Premijų sistemos tobulinimo pasiūlymai, įtvirtinant „kvotas“ sritims susijusioms su etnokultūra I ir II Premijų lygmenyse, t. y.:

1. numatyti, kad ne mažiau kaip viena Nacionalinė kultūros ir meno premija kasmet skiriama už išskirtinius nuopelnus etninės kultūros srityje, reikšmingą kūrybinę, mokslinę veiklą ir kitus darbus, susijusius su lietuvių etninės kultūros tradicijų plėtojimu, tautinės savimonės puoselėjimu ir etnokultūriniu ugdymu;

2. numatyti, kad ne mažiau kaip viena Vyriausybės Premija (žr. 8 lentelę žemiau) kasmet skiriama už reikšmingus menotyros ar kultūrologijos pasiekimus, susijusius su Lietuva (kalba, literatūra, istorija bei kt.) ir (arba) etnokultūra, tiek už kitus kūrybinės veiklos nuopelnus ir kitus reikšmingus darbus, susijusius su šiomis sritimis – tokiu būdu panaikinant atskirą, bei perkeliant į aukštesnę Premijų lygmenį ir išplečiant šiuo metu III Premijų lygmenyje esančią Martyno Mažvydo Premiją.

Taip pat III Premijų lygmenyje tikslinga formuoti atskirą nominaciją, susijusią su etnokultūra (žr. ataskaitos 4 skyriuje pateiktą 39 lentelę bei pasiūlytas tobulinimo alternatyvas: B, C ir D).

2.1.2. II lygmens centrinės valdžios lygmens kultūros ir meno premijų analizė

8 lentelė. Vyriausybės kultūros ir meno premijų sisteminė analizė

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
1.	Premijos būklė (teikiama / kuriama)	Teikiama nuo 1997 m.
2.	Premijos tikslas (paskirtis)	Lietuvos, taip pat pasaulio lietuvių kultūros ir meno kūrėjams ir veikėjams už svarų indėlį į kultūrą ir meną ir ypatingus šios srities nuopelnus
3.	Premijos skyrimo prioritetai arba papildomi kriterijai	-
4.	Pasiekimų laikotarpis už kurį skiriama premija	Nuostatai neriboja
5.	Premijuojamos kultūros ir meno sritys	Visos (nuostatai neriboja – neišskiria specifinių sričių)
6.	Premijuojamų kultūros ir meno sričių tolydumas (pagal istorinius duomenis)	Nepakankamas – dominuoja meno kūrėjai (muzikos, kino, teatro, literatūros, dailės, architektūros, fotomeno sričių)
7.	Laureatai (fiziniai asmenys / jų grupės / juridiniai asmenys (organizacijos))	Fiziniai asmenys: kultūros ir meno kūrėjai ir jų kolektyvai
8.	Kolektyvui skiriamos premijos paskirstymo tvarka	Paskirstoma po lygiai kiekvienam kolektyvo nariui
9.	Kiek kartų galima gauti premiją	Gali būti pakartotinai skiriama ne anksčiau nei po 5 metų
10.	Premijų teikimo periodiškumas	1 kartą metuose
11.	Premijos įteikimo data	Iki kiekvienų metų balandžio 1 dienos
12.	Premijų skaičius per premijų teikimo periodą	Ne daugiau 12
13.	Garbės apdovanojimas (statulėlė / ženklas ar pan.)	Ne (įteikiami premijos laureatų diplomai)
14.	Finansinis skatinimas (yra / nėra)	Yra
15.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai premijai)	13 260
16.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (suma) per premijų teikimo periodą	159 120
17.	Premiją skiria (pvz., komisija: narių skaičius, kadencijos laikotarpis)	Komisija – <u>12</u> narių 3 metams

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
18.	Kandidatus į premijas (pretendentus) turi teisę siūlyti	LR registruoti juridiniai asmenys, kitose ES valstybėse ir trečiojoje valstybėje registruoti juridiniai asmenys, kitos organizacijos ir jų padaliniai
19.	Pastabos ir papildoma informacija	-
20.	Premijos stiprybės	Lyginant su Nacionalinių kultūros ir meno premijomis, skiriant šias Premijas išlaikomas geresnis sričių tolydumas kultūros sričių laureatų (t. y. menotyrininkai, muzikologai, muziejininkai, kritikai ir pan.) naudai, tačiau ir šiose Premijose laureatų gretose dominuoja meno kūrėjai, o ne kultūros kūrėjai
21.	Premijos tobulinimo galimybės	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tobulinti kartu su Nacionalinėmis kultūros ir meno Premijomis, kadangi visų šių Premijų tikslas ir paskirtis nemaža dalimi persidengia; 2. apjungti Nacionalinių ir Vyriausybės Premijų komisijas į vieną (žr. ataskaitos 4 skyriuje rekomenduojamą pagrindinę tobulinimo alternatyvą – C), padidinant bendrą komisijos narių skaičių (pvz., iki 15-kos), užtikrinant geresnę skirtingų kultūros ir meno sričių atstovavimą; 3. organizuoti bendrą kandidatų į Nacionalinių ir Vyriausybės Premijų laureatus pateikimo, nagrinėjimo ir vertinimo procesą (žr. ataskaitos 4 skyriuje rekomenduojamą pagrindinę tobulinimo alternatyvą – C); 4. numatyti, kad ne mažiau kaip viena Vyriausybės Premija kasmet skiriama už reikšmingus menotyros ar kultūrologijos pasiekimus, susijusius su Lietuva (kalba, literatūra, istorija bei kt.) ir (arba) etnokultūra, tiek už kitus kūrybinės veiklos nuopelnus ir kitus reikšmingus darbus, susijusius su šiomis sritimis – tokiu būdu panaikinant atskirą, bei integruojant ir išplečiant III Premijų lygmenyje esančią Martyno Mažvydo Premiją¹¹

Šaltinis – parengta Teikėjo, remiantis Vyriausybės kultūros ir meno premijų skyrimo nuostatais, interviu su kultūros ir meno sričių atstovais bei ekspertiniu vertinimu.

Analizuojant Vyriausybės kultūros ir meno premijų laureatų pasiskirstymą 1997 – 2019 m. laikotarpiu pagal laureatų profesines sritis bei kultūros ir meno kategorijas leidžia įvertinti Premijų laureatų pasiskirstymo procentinį santykį, dominuojančias sritis bei kategorijas (žr. lentelę žemiau).

¹¹ Šis sprendimas tapatus rekomendacijai Nacionalinėje Premijoje numatyti, kad ne mažiau kaip viena Nacionalinė kultūros ir meno premija kasmet skiriama už išskirtinius nuopelnus etninės kultūros srityje, reikšmingą kūrybinę, mokslinę veiklą ir kitus darbus, susijusius su lietuvių etninės kultūros tradicijų plėtojimu, tautinės savimonės puoselėjimu ir etnokultūriniu ugdymu (dėl Tyrime siūlomo atskiros Jono Basanavičiaus premijos panaikinimo, ją perkeliant (integruojant) į Nacionalines Premijas).

9 lentelė. Vyriausybės kultūros ir meno premijų laureatų pasiskirstymo pagal profesines sritis bei kultūros ir meno kategorijas analizė 1997 – 2019 m. laikotarpiu

Nr.	Laureatų profesinė sritis	Laureatų skaičius	Proc. dalis	Kultūros ar meno kategorija (kultūra – K; menas – M)
1	Dailininkas	41	19,0%	M
2	Rašytojas	24	11,1%	M
3	Aktorius	21	9,7%	M
4	Režisierius	16	7,4%	M
5	Fotomeninkas	13	6,0%	M
6	Architektas	10	4,6%	M
7	Kompozitorius	9	4,2%	M
8	Poetas	9	4,2%	M
9	Muzikologas	9	4,2%	K
10	Muzikos atlikėjas – muzikantas	7	3,2%	M
11	Menotyrininkas	7	3,2%	K
12	Dainininkas	6	2,8%	M
13	Dirigentas	5	2,3%	M
14	Muziejininkas	4	1,9%	K
15	Grafikas	4	1,9%	M
16	Istorikas kritikas	4	1,9%	K
17	Tekstilininkas	4	1,9%	M
18	Skulptorius	3	1,4%	M
19	Scenografas	3	1,4%	M
20	Kraštotylininkas	1	0,5%	K
21	Vertėjas	2	0,9%	M
22	Baleto artistas	2	0,9%	M
23	Chorvedys	2	0,9%	M
24	Kultūros tyrėjas	2	0,9%	K
25	Kino operatorius	2	0,9%	M
26	Restauratorius	1	0,5%	K
27	Kalbininkas	1	0,5%	K
28	Bibliotekininkas	1	0,5%	K
29	Kinotyrininkas	1	0,5%	K
30	Kultūros veikėja	1	0,5%	K
31	Šiuolaikinio šokio atlikėjas	1	0,5%	M

Šaltinis – sudaryta Teikėjo, remiantis antrinių duomenų analize.

Kaip matyti iš aukščiau pateiktos lentelės, Vyriausybės Premijų pirmajame laureatų atstovaujamo profesinių sričių dešimtuke yra devyni kultūros kategorijos laureatai (t. y. 9 iš 159 arba 5,7 proc.), antrajame dešimtuke yra šešiolika kultūros kategorijos laureatų (t. y. 16 iš 41 arba 39 proc.), o trečiajame dešimtuke – septyni kultūros kategorijos laureatai (t. y. 7 iš 15 arba 46,6

proc.). Todėl galima padaryti išvadą, kad ir Vyriausybės Premijų lygmenyje dominuoja meno kūrėjų premijavimas. Kultūros kategorijai tenka apie 15 proc. visų Vyriausybės Premijų laureatų.

Taip pat reikia pastebėti, kad kultūros sritis taip pat apima ir tyrimų ar mokslinių tyrimų sritį (pavyzdžiui, menotyrininkas, kinotyrininkas, istorikas kritikas ir kt.). Verta pažymėti, kad Vyriausybės Premijų laureatų sąraše nėra meno kritikų, kurie galėtų vaidinti didelį vaidmenį apimančių ne tik kritinius vertinimus, bet ir kultūros bei meno skatinimą, tačiau, vertinant kritikų vienijančių asociacijų pareiškimus, galima konstatuoti šiuo metu nepatenkinamą – „kritinę“ meno kritikų būklę¹², t. y. mažėjantį kritikų veiklos aktyvumą ir įtaką sėkmingesnei kultūros ir meno raidai.

Apibendrinant galima teigti, kad ir Nacionalinės ir Vyriausybės Premijos yra orientuotos į meno kūrėjus, dažniausiai premijuoti dailininkai / tapytojai (jiems buvo suteikta apie 19 proc. visų šių Premijų), todėl, siekiant tolydžios visų meno ir kultūros vystymosi raidos, gali būti taikomos šios priemonės:

- a) kandidatų vertinimo kriterijų peržiūra;
- b) kandidatus į Premijas (pretendentus) turinčių teisę siūlančių suinteresuotųjų šalių (asmenų) sąrašų peržiūra, siekiant stiprinti kultūros ir meno sritis, kurios atstovaujamos santykinai neaktyviai;
- c) ir įgyvendinti kitas šioje Tyrimo ataskaitoje pateiktas rekomendacijas, susijusias su viešiniu bei kt.

---

¹² Meno kritikų pareiškimas. 2019 m. [žiūrėta 2020-09-14]. Prieiga per internetą: <<http://www.satnai.lt/2019/09/13/meno-kritiku-pareiskimas/>>.

2.1.3. III lygmens centrinės valdžios lygmens kultūros ir meno premijų analizė

10 lentelė. Garbės ženklų „Nešk savo šviesą ir tikėk“ sisteminė analizė

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
1.	Premijos būklė (teikiama / kuriama)	Teikiama
2.	Premijos tikslas (paskirtis)	Lietuvos kultūrai ir menui labiausiai nusipelnusiems asmenims pagerbti
3.	Premijos skyrimo prioritetai arba papildomi kriterijai	-
4.	Pasiekimų laikotarpis už kurį skiriama premija	Per pastaruosius 10 metų
5.	Premijuojamos kultūros ir meno sritys	Visos (nuostatai neriboja – neišskiria specifinių sričių)
6.	Premijuojamų kultūros ir meno sričių tolydumas (pagal istorinius duomenis)	Yra prielaidos tolydumui
7.	Laureatai (fiziniai asmenys / jų grupės / juridiniai asmenys (organizacijos))	Fiziniai asmenys, LR ir užsienio valstybių piliečiai
8.	Kolektyvui skiriamos premijos paskirstymo tvarka	-
9.	Kiek kartų galima gauti premiją	1 kartą
10.	Premijų teikimo periodiškumas	1 kartą metuose
11.	Premijos įteikimo data	Rugsėjo mėn.
12.	Premijų skaičius per premijų teikimo periodą	6, iš jų: - iki 3-jų gali būti už ypatingus nuopelnus Lietuvos kultūros ir meno sklaidai užsienyje
13.	Garbės apdovanojimas (statulėlė / ženklas ar pan.)	Yra (garbės ženklas ir jo liudijimas)
14.	Finansinis skatinimas (yra / nėra)	Nėra
15.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai premijai)	-
16.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (suma) per premijų teikimo periodą	-
17.	Premiją skiria (pvz., komisija: narių skaičius, kadencijos laikotarpis)	LR kultūros ministras, atsižvelgdamas į Lietuvos kultūros ir meno tarybos rekomendacijas

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
18.	Kandidatus į premijas (pretendentus) turi teisę siūlyti	Fiziniai ir juridiniai asmenys
19.	Pastabos ir papildoma informacija	-
20.	Premijos stiprybės	-
21.	Premijos tobulinimo galimybės	<p>1. Premija, kuri pozicionuojama aukštesniame lygmenyje nei III lygmens LR kultūros ministerijos Premijos (tačiau šiuo metu Garbės ženkle „Nešk savo šviesą ir tikėk“ paskirties formuluotė galima interpretuoti lyg ji būtų nacionalinio lygmens). Dėl to tikslinga Garbės ženkle „Nešk savo šviesą ir tikėk“ paskirties formuluotė pakeisti iš, pavyzdžiui, vietoje „Lietuvos kultūrai ir menui <u>labiausiai</u> nusipelnusiems asmenims pagerbti“ į „Lietuvos kultūrai ir menui nusipelnusiems asmenims pagerbti“.</p> <p>2. Išlaikyti nuostatą, kad ši Premija yra teikiama bet kurios srities poveikį padariusiems kultūros ir meno kūrėjams (tačiau didesnę tikimybę šią Premiją gauti paliekant kultūros kūrėjams). Rekomenduotinas Garbės ženkle „Nešk savo šviesą ir tikėk“ prioritetas – kultūrai ir menui nusipelnę asmenys, menininkai ir kultūros darbuotojai, visuomenės veikėjai, kuriems suteikiamas šis garbės ženklas už sėkmingą ilgo laikotarpio veiklą.</p> <p>3. Garbės ženklas – tai nefinansinis, tačiau didelę emocinę vertę turintis įvertinimas, todėl rekomenduojama padidinti kasmetinį laureatų skaičių</p>

Šaltinis – parengta Garbės ženklo „Nešk savo šviesą ir tikėk“ [nuostatais](#), ekspertiniu vertinimu.

Pažymėtina, kad Garbės ženklas „Nešk savo šviesą ir tikėk“ savo pobūdžiu iš dalies primena valstybės apdovanojimus – LR Prezidento dekretu skiriamus ordinus, medalius ir kitus pasižymėjimo ženklus¹³. Pastarieji gali būti taip pat skiriami poveikį padariusiems kultūros ir meno kūrėjams, pavyzdžiui, apdovanojimas ordinu „Už nuopelnus Lietuvai“ (už ypatingus nuopelnus kultūros, mokslo srityse), ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ medalis (už nuopelnus garsinant Lietuvos vardą kultūros srityse). Svarstant Premijų sistemos tobulinimo alternatyvas bei sprendimus, buvo įvertinta galimybė ir tikslingumas Garbės ženklą „Nešk savo šviesą ir tikėk“ panaikinti (kadangi esama Garbės ženklo „Nešk savo šviesą ir tikėk“ paskirties formuluotė reikšmingai persidengia su Nacionalinių ir Vyriausybės Premijų tikslais ir turiniu), tačiau šis galimas sprendimas buvo atmestas kaip nepakankamai pagrįstas.

11 lentelė. Kultūros ministerijos premijų už gautus svarbiausius **tarptautinius apdovanojimus** kultūros srityje sisteminė analizė

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
1.	Premijos būklė (teikiama / kuriama)	Teikiama nuo 2019 m.
2.	Premijos tikslas	Už gautus svarbiausius tarptautinius kultūros srityje

¹³ Lietuvos Respublikos valstybės apdovanojimų įstatymas. [Žiūrėta 2020-09-22]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.F56B1506A5C6>.

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
	(paskirtis)	apdovanojimus, indėlių garsinant Lietuvos vardą pasaulyje.
3.	Premijos skyrimo prioritetai arba papildomi kriterijai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apdovanojimas konkrečioje meno ar kultūros srityje šios srities ekspertų yra pripažįstamas kaip reikšmingas pasauliniu mastu; 2. apdovanojimą gavusio asmens kūryba ar veikla garsina Lietuvos vardą pasaulyje; 3. apdovanojimas yra skirtas už geriausiai įvertintą kūrybą ar veiklą – pirmosios vietos, pagrindinio prizo laimėjimą, geriausio ar aukščiausio rezultato pasiekimą renginyje ar konkurse; 4. apdovanojimas skatina jį gavusio fizinio asmens karjerą pasauliniu mastu; 5. apdovanojimas teikiamas (renginys ar konkursas rengiamas) ne trumpiau kaip 3 metus; 6. gauti šį apdovanojimą pretendavo (renginyje ar konkurse dalyvavo) asmenys iš ne mažiau kaip 10 skirtingų šalių; 7. apdovanojimas nėra piniginis; 8. yra gautas Lietuvos kultūros tarybos narių susirinkimo pritarimas dėl premijos skyrimo.
4.	Pasiiekimų laikotarpis už kurį skiriama premija	Už 1 metus nuo tarptautinio apdovanojimo gavimo dienos
5.	Premijuojamos kultūros ir meno sritys	Architektūros, bibliotekininkystės, cirko, dizaino, kino, kultūros paveldo, literatūros, muziejininkystės, muzikos, šokio, teatro, visuomenės informavimo, vizualiųjų menų sritys ar kita kultūrinė veikla
6.	Premijuojamų kultūros ir meno sričių tolydumas (pagal istorinius duomenis)	Premija siejama ne su sritimis, o su tarptautiniais apdovanojimais
7.	Laureatai (fiziniai asmenys / jų grupės / juridiniai asmenys (organizacijos))	Fiziniai ir juridiniai asmenys
8.	Kolektyvui skiriamos premijos paskirstymo tvarka	Paskirstoma po lygiai kiekvienam kolektyvo nariui
9.	Kiek kartų galima gauti premiją	Neribotas skaičius
10.	Premijų teikimo periodiškumas	Nėra griežtai apibrėžto periodiškumo
11.	Premijos įteikimo data	Neapibrėžta
12.	Premijų skaičius per premijų teikimo periodą	Neapibrėžta
13.	Garbės apdovanojimas (statulėlė / ženklas ar pan.)	Nėra
14.	Finansinis skatinimas (yra / nėra)	Yra
15.	Finansinio skatinimo	20 000

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
	dydis, Eur (vienai premijai)	
16.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (suma) per premijų teikimo periodą	Neapibrėžta
17.	Premiją skiria (pvz., komisija: narių skaičius, kadencijos laikotarpis)	LR kultūros ministras ¹⁴
18.	Kandidatus į premijas (pretendentus) turi teisę siūlyti	Pats tarptautinį apdovanojimą gavęs asmuo, meno kūrėjų organizacija ar kita kultūros įstaiga, veikianti ne mažiau nei 5 metus
19.	Pastabos ir papildoma informacija	-
20.	Premijos stiprybės	Santykinai paprastas ir operatyvus premijavimas kūrėjams, kurie iškovojo nefinansinius tarptautinius apdovanojimus
21.	Premijos tobulinimo galimybės	Šią premiją naikinti, atsižvelgiant į tai, kad svarbiausius tarptautinius apdovanojimus kultūros srityje gavę asmenys gali būti nominuoti ir apdovanoti Nacionalinių kultūros ir meno premijų ir (arba) Vyriausybės kultūros ir meno premijų apimtyje ¹⁵

Šaltinis – parengta Teikėjo, remiantis Kultūros ministerijos premijų už gautus svarbiausius tarptautinius apdovanojimus kultūros srityje skyrimo ir mokėjimo tvarkos [aprašu](#), ekspertiniu vertinimu.

12 lentelė. Balio Buračo **fotografijos** meno premijos sisteminė analizė

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
1.	Premijos būklė (teikiama / kuriama)	Teikiama nuo 2006 m.
2.	Premijos tikslas (paskirtis)	Lietuvos fotografijos kūrėjams už reikšmingiausią kūrinį ar kūrinių ciklą, kuriame analizuojamos, dokumentuojamos ar interpretuojamos Lietuvos kultūros temos ir objektai
3.	Premijos skyrimo prioritetai arba papildomi kriterijai	-
4.	Pasiekimų laikotarpis už kurį skiriama premija	Nuostatai neriboja
5.	Premijuojamos kultūros ir meno sritys	Viena sritis (fotomenas)
6.	Premijuojamų kultūros	Specializuota vienos srities Premija, kuria nesiekama tolydumo

¹⁴ Sprendimą dėl premijos skyrimo priima kultūros ministras, gavęs Lietuvos kultūros tarybos narių susirinkimo pritarimą.

¹⁵ Pavyzdys – 2019 m. Kultūros ministerijos premija už gautus svarbiausius tarptautinius apdovanojimus kultūros srityje Lietuvos nacionalinio paviljono 58 – oje Venecijos šiuolaikinio meno bienalėje kūrybinei grupei, kuri pelnė Auksinio liūto apdovanojimą, ši premija skirta Lietuvos nacionalinio paviljono atstovėms (Rasai Antanavičiūtei; Rugilei Barzdžiukaitei; Vaivai Grainytei; Linai Lapelytei; Lucia Pietroiusti). Taip pat Rugilė Barzdžiukaitė, Vaiva Grainytė ir Lina Lapelytė 2019 m. buvo apdovanotos Nacionaline kultūros ir meno premija.

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
	ir meno sričių tolydumas (pagal istorinius duomenis)	tarp skirtingų kultūros ir meno sričių
7.	Laureatai (fiziniai asmenys / jų grupės / juridiniai asmenys (organizacijos))	Fiziniai asmenys ir jų grupės
8.	Kolektyvui skiriamos premijos paskirstymo tvarka	Paskirstoma po lygiai kiekvienam kolektyvo nariui
9.	Kiek kartų galima gauti premiją	Gali būti pakartotinai skiriama ne anksčiau nei po 5 metų
10.	Premijų teikimo periodiškumas	1 kartą per 2 metus
11.	Premijos įteikimo data	Gruodžio mėn.
12.	Premijų skaičius per premijų teikimo periodą	1
13.	Garbės apdovanojimas (statulėlė / ženklas ar pan.)	Nėra (įteikiamas laureato diplomai)
14.	Finansinis skatinimas (yra / nėra)	Yra
15.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai premijai)	1 560
16.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (suma) per premijų teikimo periodą	1 560
17.	Premiją skiria (pvz., komisija: narių skaičius, kadencijos laikotarpis)	Komisija: 5 nariai ¹⁶ 3 metams
18.	Kandidatus į premijas (pretendentus) turi teisę siūlyti	Kultūros įstaigos ir organizacijos
19.	Pastabos ir papildoma informacija	-
20.	Premijos stiprybės	-
21.	Premijos tobulinimo galimybės	Šią premiją naikinti, atsižvelgiant į tai, kad nominuotų pretendentų šiai premijai skaičius kasmet santykinai nėra didelis, taip pat Lietuvos fotografijos kūrėjai už reikšmingiausią kūrinį gali būti nominuoti ir apdovanoti Nacionalinėmis ir (arba) Vyriausybės Premijomis ¹⁷ . Tikslinga įsteigti bendresnę – medijų meno nominaciją (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotas tobulinimo alternatyvas: B, C, apimančias naujos Jaunųjų meno kūrėjų premijos įsteigimą, ir D alternatyvą,

¹⁶ Fotografai, fotomeno istorikai ar menotyrininkai.

¹⁷ Pavyzdys: nuo 1989 m. Nacionalinę kultūros ir meno premiją gavo 10 fotografų / fotomenininkų, o Vyriausybės kultūros ir meno premiją nuo 1997 m. – 13 fotografų / fotomenininkų.

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
		apimančią naują Meno kūrėjų premijos įsteigimą).

Šaltinis – parengta Teikėjo, remiantis Balio Buračo fotografijos meno premijos [nuostatais](#), interviu su kultūros ir meno sričių atstovais, ekspertiniu vertinimu.

13 lentelė. Bronio Savukyno premijos sisteminė analizė

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
1.	Premijos būklė (teikiama / kuriama)	Teikiama nuo 2010 m.
2.	Premijos tikslas (paskirtis)	Publicistinių kūrinių autoriams, kultūros leidinių vyriausiesiems redaktoriams už lietuvių kalbos grynumo ir taisyklingumo puoselėjimą, humanistinių vertybių, analitinės minties ir intelektualinės kultūros skleidimą periodiniuose kultūros leidiniuose
3.	Premijos skyrimo prioritetai arba papildomi kriterijai	Pateikti kandidatų kūriniai / leidiniai vertinami šiais kriterijais: 1. temos / temų aktualumas; 2. minties dėstymo originalumas ir patrauklumas; 3. lietuvių kalbos grynumas ir taisyklingumas; 4. informatyvumas ir dokumentalumas; 5. analitiškumas ir visuomeninis rezonansas; 6. išliekamoji kultūrinė vertė
4.	Pasiekimų laikotarpis už kurį skiriama premija	Nuostatai neriboja
5.	Premijuojamos kultūros ir meno sritys	Viena sritis (publicistika, redaktorių veikla)
6.	Premijuojamų kultūros ir meno sričių tolydumas (pagal istorinius duomenis)	Specializuota vienos srities Premija
7.	Laureatai (fiziniai asmenys / jų grupės / juridiniai asmenys (organizacijos))	Fiziniai asmenys
8.	Kolektyvui skiriamos premijos paskirstymo tvarka	-
9.	Kiek kartų galima gauti premiją	Gali būti pakartotinai skiriama ne anksčiau nei po 3 metų
10.	Premijų teikimo periodiškumas	1 kartą metuose
11.	Premijos įteikimo data	Gruodžio 16 d., minint Bronio Savukyno gimimo dieną
12.	Premijų skaičius per premijų teikimo periodą	1
13.	Garbės apdovanojimas (statulėlė / ženklas ar pan.)	Nėra

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
14.	Finansinis skatinimas (yra / nėra)	Yra
15.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai premijai)	4 524
16.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (suma) per premijų teikimo periodą	4 524
17.	Premiją skiria (pvz., komisija: narių skaičius, kadencijos laikotarpis)	LR kultūros ministras, atsižvelgęs į komisijos (5 nariai 2 metams ¹⁸) siūlymą
18.	Kandidatus į premijas (pretendentus) turi teisę siūlyti	LR įstatymų nustatyta tvarka įregistruoti juridiniai asmenys
19.	Pastabos ir papildoma informacija	-
20.	Premijos stiprybės	Premija skatina kultūros ir meno sklaidą ir viešinimą
21.	Premijos tobulinimo galimybės	Ši premija iš dalies dubliuojasi su premijomis už publicistinius kūrinius, dėl to abi šias premijas galima apjungti (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje siūlomą A alternatyvą)

Šaltinis – parengta Teikėjo, remiantis Bronio Savukyno premijos [nuostatais](#), interviu su kultūros ir meno sričių atstovais, ekspertiniu vertinimu.

14 lentelė. Premijų už **publicistinius** kūrinius sisteminė analizė

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
1.	Premijos būklė (teikiama / kuriama)	Teikiama nuo 2008 m.
2.	Premijos tikslas (paskirtis)	Įvertinti asmenų nuopelnus publicistinėje veikloje bei juos paskatinti.
3.	Premijos skyrimo prioritetai arba papildomi kriterijai	Už reikšmingiausius ir profesionaliausiai sukurtus publicistinius kūrinius, paskelbtus visuomenės informavimo priemonėse kultūros temomis
4.	Pasiekimų laikotarpis už kurį skiriama premija	Per pastaruosius 1 metus
5.	Premijuojamos kultūros ir meno sritys	Viena sritis (publicistika)
6.	Premijuojamų kultūros ir meno sričių tolydumas (pagal istorinius duomenis)	Specializuota vienos srities Premija
7.	Laureatai (fiziniai asmenys / jų grupės / juridiniai asmenys (organizacijos))	Fiziniai asmenys

¹⁸ Komisijos darbas neapmokamas

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
8.	Kolektyvui skiriamos premijos paskirstymo tvarka	Paskirstoma po lygiai kiekvienam kolektyvo nariui
9.	Kiek kartų galima gauti premiją	Gali būti pakartotinai skiriama ne anksčiau nei po 2 metų
10.	Premijų teikimo periodiškumas	1 kartą metuose
11.	Premijos įteikimo data	Gruodžio 16 d., minint Bronio Savukyno gimimo dieną
12.	Premijų skaičius per premijų teikimo periodą	3
13.	Garbės apdovanojimas (statulėlė / ženklas ar pan.)	Nėra
14.	Finansinis skatinimas (yra / nėra)	Yra
15.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai premijai)	1 755
16.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (suma) per premijų teikimo periodą	5 265
17.	Premiją skiria (pvz., komisija: narių skaičius, kadencijos laikotarpis)	LR kultūros ministras Lietuvos kultūros ir meno tarybos teikimu
18.	Kandidatus į premijas (pretendentus) turi teisę siūlyti	Fiziniai ir juridiniai asmenys
19.	Pastabos ir papildoma informacija	-
20.	Premijos stiprybės	Premija skatina kultūros ir meno sklaidą ir viešinimą
21.	Premijos tobulinimo galimybės	Ši premija iš dalies dubliuojasi su Bronio Savukyno premija, dėl to abi premijas galima apjungti į vieną bendrą publicistikos premiją (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotą tobulinimo alternatyvą A) arba publicistikos nominaciją (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotas tobulinimo alternatyvas: B, C, apimančias naujos Jaunųjų meno kūrėjų premijos įsteigimą, ir D alternatyvą, apimančią naują Meno kūrėjų premijos įsteigimą).

Šaltinis – parengta Teikėjo, premijų už publicistinius kūrinius skyrimo [nuostatais](#), interviu su kultūros ir meno sričių atstovais, ekspertiniu vertinimu.

15 lentelė. Jaunojo menininko premijų sisteminė analizė

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
1.	Premijos būklė (teikiama / kuriama)	Teikiama nuo 2007 m.
2.	Premijos tikslas (paskirtis)	Siekiami įvertinti jaunųjų menininkų nuopelnus Lietuvos kultūrai, paskatinti juos dar aktyvesnei kūrybinei raiškai: 1. Metų debiuto premija, skiriama už geriausią jaunojo

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
		<p>menininko arba jaunųjų menininkų kolektyvų debiutą profesionaliojo meno srityje;</p> <p>2. Jaunojo kūrėjo premija, skiriama jauniems menininkams arba jaunųjų menininkų kolektyvams už kūrybą, gerai įvertintą profesionalių meno vertintojų ir sulaukusią visuomenės pripažinimo;</p> <p>3. Jaunojo muzikos atlikėjo premija, skiriama laimėjusiam Lietuvos ir tarptautinius muzikos atlikėjų konkursus muzikos atlikėjui arba paskirstoma po lygiai keletui konkursus laimėjusių muzikos atlikėjų ar kolektyvui. Premija taip pat gali būti skiriama konkursą laimėjusio muzikos atlikėjo pedagogui (pedagogams), padalinant premiją po lygiai konkursą laimėjusiam muzikos atlikėjui (atlikėjams) ir atlikėją konkursui paruošusiam pedagogui (pedagogams).</p>
3.	Premijos skyrimo prioritetai arba papildomi kriterijai	<p>1. Kūrybos inovatyvumas, aktualumas ir profesionalumas;</p> <p>2. kūrybos sklaida Lietuvoje ir užsienyje;</p> <p>3. jaunojo menininko kūrybinis aktyvumas</p>
4.	Pasiiekimų laikotarpis už kurį skiriama premija	<p>1. Metų debiuto premija – už pasiekimus per 1 kalendorinius metus;</p> <p>2. Jaunojo kūrėjo premija – už pastarųjų 3 metų kūrybą;</p> <p>3. Jaunojo muzikos atlikėjo premija – siejama su Lietuvos ir tarptautinių muzikos atlikėjų konkursų laimėjimo laikotarpiais</p>
5.	Premijuojamos kultūros ir meno sritys	<p>1. Metų debiuto premija – visos meno sritys;</p> <p>2. Jaunojo kūrėjo premija – visos meno sritys;</p> <p>3. Jaunojo muzikos atlikėjo premija – viena sritis (muzika)</p>
6.	Premijuojamų kultūros ir meno sričių tolydumas (pagal istorinius duomenis)	Dominuoja meno kūrėjai, papildomai akcentuojama muzikos sritis, kuriai skiriama atskira premija
7.	Laureatai (fiziniai asmenys / jų grupės / juridiniai asmenys (organizacijos))	Fiziniai asmenys: jaunieji menininkai (asmenys nuo 14 iki 35 metų) arba jaunųjų menininkų kolektyvai
8.	Kolektyvui skiriamos premijos paskirstymo tvarka	Paskirstoma po lygiai kiekvienam kolektyvo nariui
9.	Kiek kartų galima gauti premiją	Pakartotinai skiriama ne anksčiau nei po 3 metų
10.	Premijų teikimo periodiškumas	1 kartą metuose
11.	Premijos įteikimo data	Metų debiuto ir Jaunojo kūrėjų premijos – žiemą; jaunojo muzikos atlikėjo premija – pavasarį
12.	Premijų skaičius per premijų teikimo periodą	7, iš jų: 1 vnt. – metų debiuto premija; 5 vnt. – jaunojo kūrėjo premijos; 1 vnt. – jaunojo muzikos atlikėjo premija
13.	Garbės apdovanojimas (statulėlė / ženklas ar pan.)	Nėra

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
14.	Finansinis skatinimas (yra / nėra)	Yra
15.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai premijai)	700 (Metų debiuto premija); 900 (Jaunojo kūrėjo premija); 750 (Jaunojo muzikos atlikėjo premija)
16.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (suma) per premijų teikimo periodą	5 950
17.	Premiją skiria (pvz., komisija: narių skaičius, kadencijos laikotarpis)	LR kultūros ministras komisijos (7 nariai 3 metams) teikimu
18.	Kandidatus į premijas (pretendentus) turi teisę siūlyti	Kultūros ir meno srityje veikiantys juridiniai ar fiziniai asmenys
19.	Pastabos ir papildoma informacija	-
20.	Premijos stiprybės	Premijos skatina jaunuosius menininkus ir kūrėjus
21.	Premijos tobulinimo galimybės	Finansinis skatinimas galėtų būtų padidintas ir suvienodintas pagal Premijas, atsižvelgiant į tai, kad apdovanojant kolektyvus dažnu atveju asmeniui tenka nedidelė finansinio paskatinimo suma. Rekomenduojama skirti tik vieną Jaunojo kūrėjo premiją (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotą tobulinimo alternatyvą A) arba jaunuosius kūrėjus skatinti naujos Jaunųjų meno kūrėjų premijos apimtyje (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotas tobulinimo alternatyvas: B, C, apimančias naujos Jaunųjų meno kūrėjų premijos įsteigimą).

Šaltinis – parengta Teikėjo, remiantis Jaunojo menininko premijų [nuostatais](#), ekspertiniu vertinimu.

16 lentelė. Martyno Mažvydo premijos sisteminė analizė

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
1.	Premijos būklė (teikiama / kuriama)	Teikiama nuo 1996 m.
2.	Premijos tikslas (paskirtis)	Įvertinti geriausius Lietuvos literatūros, kalbos istorijos, kultūros bei knygotyros tyrinėjimus ir studijas, jų išleidimą ir (arba) šaltinių publikavimą
3.	Premijos skyrimo prioritetai arba papildomi kriterijai	Už reikšmingus mokslinius senosios Lietuvos ir Mažosios Lietuvos literatūros ir rašytinio paveldo, lietuvių kultūros asmenybių literatūrinės ir kultūrinės veiklos, lietuviškos knygos ir spaudos, lietuvių kalbos ir rašto raidos bei istorijos tyrinėjimus. Kriterijai: tyrimų inovatyvumas; kandidato kultūrinės, mokslinės ir profesinės veiklos aktyvumas
4.	Pasiekimų laikotarpis už kurį skiriama premija	Per pastaruosius 5 metus
5.	Premijuojamos kultūros ir meno sritys	Viena sritis (tyrimai)

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
6.	Premijuojamų kultūros ir meno sričių tolydumas (pagal istorinius duomenis)	Specializuota vienos srities Premija, kuria nesiekama tolydumo tarp skirtingų kultūros ir meno sričių
7.	Laureatai (fiziniai asmenys / jų grupės / juridiniai asmenys (organizacijos))	Fiziniai asmenys: pavieniai asmenys arba autorių kolektyvai
8.	Kolektyvui skiriamos premijos paskirstymo tvarka	Paskirstoma po lygiai kiekvienam kolektyvo nariui
9.	Kiek kartų galima gauti premiją	Gali būti pakartotinai skiriama ne anksčiau nei po 5 metų
10.	Premijų teikimo periodiškumas	1 kartą metuose
11.	Premijos įteikimo data	Gruodžio mėn.
12.	Premijų skaičius per premijų teikimo periodą	1
13.	Garbės apdovanojimas (statulėlė / ženklas ar pan.)	Nėra (įteikiami diplomai)
14.	Finansinis skatinimas (yra / nėra)	Yra
15.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai premijai)	1 755
16.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (suma) per premijų teikimo periodą	1 755
17.	Premiją skiria (pvz., komisija: narių skaičius, kadencijos laikotarpis)	Literatūros taryba
18.	Kandidatus į premijas (pretendentus) turi teisę siūlyti	Kandidatus premijoms gali siūlyti kultūros ir švietimo bei mokslo institucijos, asociacijos ir kūrybinės organizacijos, leidyklos, kiti fiziniai ir juridiniai asmenys
19.	Pastabos ir papildoma informacija	Šios premijos laureatai neretu atveju (ekspertiniu vertinimu) verti Nacionalinės kultūros ir meno premijos
20.	Premijos stiprybės	-
21.	Premijos tobulinimo galimybės	Šią premiją naikinti, išplečiant Premijavimo sritį ir integruojant Martyno Mažvydo premiją į Vyriausybės kultūros ir meno premiją, pastarojoje numatant, kad ne mažiau kaip viena Vyriausybės Premija kasmet skiriama už reikšmingus menotyros ar kultūrologijos pasiekimus, susijusius su Lietuva (kalba, literatūra, istorija bei kt.) ir (arba) etnokultūra, tiek už kitus kūrybinės veiklos nuopelnus ir kitus reikšmingus darbus, susijusius su šiomis sritimis

Šaltinis – parengta Teikėjo, remiantis Martyno Mažvydo premijos [nuostatais](#), ekspertiniu vertinimu.

17 lentelė. Jotvingių ir Jaunojo jotvingio premijų sisteminė analizė

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
1.	Premijos būklė (teikiama / kuriama)	Teikiama (Jotvingių premijos – nuo 1985 m.; Jaunojo jotvingio – nuo 1998 m.)
2.	Premijos tikslas (paskirtis)	Įvertinti naujausią lietuvių poetinę kūrybą ir paskatinti lietuvių poezijos kūrėjus
3.	Premijos skyrimo prioritetai arba papildomi kriterijai	1. Jotvingių premija – už išleistą geriausią poezijos knygą; 2. Jaunojo jotvingio premija – už geriausią jauno autoriaus (iki 35 metų arba išleidusiam pirmą kartą) originaliosios poezijos, verstinės poezijos ar poezijos kritikos knygą
4.	Pasiekimų laikotarpis už kurį skiriama premija	Per pastaruosius 2 metus
5.	Premijuojamos kultūros ir meno sritys	Viena sritis (poezija)
6.	Premijuojamų kultūros ir meno sričių tolydumas (pagal istorinius duomenis)	Specializuota vienos srities Premija, kuria nesiekama tolydumo tarp skirtingų kultūros ir meno sričių
7.	Laureatai (fiziniai asmenys / jų grupės / juridiniai asmenys (organizacijos))	Fiziniai asmenys – poetai
8.	Kolektyvui skiriamos premijos paskirstymo tvarka	-
9.	Kiek kartų galima gauti premiją	Gali būti pakartotinai skiriama ne anksčiau nei po 5 metų
10.	Premijų teikimo periodiškumas	1 kartą metuose
11.	Premijos įteikimo data	Spalio mėn. (tarptautiniame literatūros festivalyje „Poetinis Druskininkų ruduo“)
12.	Premijų skaičius per premijų teikimo periodą	2, iš jų: 1 vnt. – Jotvingių premija; 1 vnt. – Jaunojo jotvingio premija
13.	Garbės apdovanojimas (statulėlė / ženklas ar pan.)	Nėra (įteikiami diplomai)
14.	Finansinis skatinimas (yra / nėra)	Yra
15.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai premijai)	1 560 (Jotvingių premija); 780 (Jaunojo jotvingio premija)
16.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (suma) per premijų teikimo periodą	2 340

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
17.	Premiją skiria (pvz., komisija: narių skaičius, kadencijos laikotarpis)	LR kultūros ministras atsižvelgdamas į komiteto ¹⁹ (7 nariai 2 metams) teikimą
18.	Kandidatus į premijas (pretendentus) turi teisę siūlyti	Leidyklos, meno kūrėjų asociacijos ir kūrybinės organizacijos, nevyriausybinės organizacijos, kiti juridiniai ir fiziniai asmenys
19.	Pastabos ir papildoma informacija	-
20.	Premijos stiprybės	-
21.	Premijos tobulinimo galimybės	Tikslinga panaikinti Jotvingių ir Jaunojo jotvingio premijas, įsteigiant bendrą literatūros premiją, kur literatūros kūrinių autoriai galėtų būti premijuojami nepriklausomai nuo literatūros žanro (t. y. neapsiribojant tik poezijos žanru, o skatinant tolydžią visų literatūros žanrų raidą) premiją (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotą tobulinimo alternatyvą A) arba literatūros nominaciją (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotas tobulinimo alternatyvas: B, C, apimančias naujos Jaunųjų meno kūrėjų premijos įsteigimą, ir D alternatyvą, apimančią naują Meno kūrėjų premijos įsteigimą).

Šaltinis – parengta Teikėjo, remiantis Jotvingių ir Jaunojo jotvingio premijų [nuostatais](#), ekspertiniu vertinimu.

18 lentelė. Metų vertėjo krėslo premijos sisteminė analizė

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
1.	Premijos būklė (teikiama / kuriama)	Teikiama nuo 2007 m.
2.	Premijos tikslas (paskirtis)	Paskatinti geriausiai dirbančius grožinės literatūros ir meninės eseistikos vertėjus į lietuvių kalbą
3.	Premijos skyrimo prioritetai arba papildomi kriterijai	Už išleistą geriausią grožinės literatūros ir meninės eseistikos knygos vertimą į lietuvių kalbą
4.	Pasiekimų laikotarpis už kurį skiriama premija	Per pastaruosius 1 metus
5.	Premijuojamos kultūros ir meno sritys	Viena sritis (vertimai)
6.	Premijuojamų kultūros ir meno sričių tolydumas (pagal istorinius duomenis)	Specializuota vienos srities Premija, kuria nesiekama tolydumo tarp skirtingų kultūros ir meno sričių
7.	Laureatai (fiziniai asmenys / jų grupės / juridiniai asmenys (organizacijos))	Fiziniai asmenys – vertėjai

¹⁹ Asociacijos „Poetinis Druskininkų ruduo“ dvejiems metams sudaromas komitetas (toliau – komitetas). Komitetą sudaro septyni nariai: vieną atstovą deleguoja Kultūros ministerija, šešis atstovus skiria asociacija „Poetinis Druskininkų ruduo“ - keturis Jotvingių ir du Jaunojo jotvingio premijų laureatus

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
8.	Kolektyvui skiriamos premijos paskirstymo tvarka	-
9.	Kiek kartų galima gauti premiją	Gali būti pakartotinai skiriama ne anksčiau nei po 5 metų
10.	Premijų teikimo periodiškumas	1 kartą metuose
11.	Premijos įteikimo data	Vasario 23 d.
12.	Premijų skaičius per premijų teikimo periodą	1
13.	Garbės apdovanojimas (statulėlė / ženklas ar pan.)	Nėra (įteikiami diplomai)
14.	Finansinis skatinimas (yra / nėra)	Yra
15.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai premijai)	1 560
16.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (suma) per premijų teikimo periodą	1 560
17.	Premiją skiria (pvz., komisija: narių skaičius, kadencijos laikotarpis)	LR kultūros ministras atsižvelgdamas į komisijos ²⁰ (5 nariai 1 metams) teikimą
18.	Kandidatus į premijas (pretendentus) turi teisę siūlyti	Leidyklos, meno kūrėjų asociacijos, nevyriausybinės organizacijos, kiti juridiniai ir fiziniai asmenys
19.	Pastabos ir papildoma informacija	-
20.	Premijos stiprybės	
21.	Premijos tobulinimo galimybės	Šią premiją panaikinti, paliekant už vertimų veiklą tik vieną atskirą premiją – Šv. Jeronimo (pervadintą į Vertėjo premiją) arba įsteigti dvi vertėjo nominacijas (iš lietuvių į užsienio kalbą, ir iš užsienio kalbos į lietuvių kalbą) (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotas tobulinimo alternatyvas: B, C, apimančias naujos Jaunųjų meno kūrėjų premijos įsteigimą, ir D alternatyvą, apimančią naują Meno kūrėjų premijos įsteigimą).

Šaltinis – parengta Teikėjo, remiantis Metų vertėjo krėslo premijos [nuostatais](#), ekspertiniu vertinimu.

19 lentelė. Šv. Jeronimo premijos sisteminė analizė

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
1.	Premijos būklė	Teikiama nuo 2005 m.

²⁰ Komisiją sudaro penki nariai – vienas Kultūros ministerijos atstovas ir keturi PEN centro deleguoti atstovai. Komisijos nariais negali būti tų metų pretendentai premijai gauti

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
	(teikiama / kuriama)	
2.	Premijos tikslas (paskirtis)	1. Lietuvių literatūros vertėjui už profesionalius ir meniškus lietuvių literatūros grožinių bei humanitarinių kūrinių vertimus iš lietuvių kalbos, už indėlį į tarptautinius kultūros mainus bei literatūros sklaidą ir populiarinimą kitose šalyse; 2. Už profesionalius ir meniškus užsienio grožinės ir humanitarinės literatūros vertimus į lietuvių kalbą, už nuopelnus vertėjo profesijai, meniniam vertimui, meninio vertimo teorijai ir kritikai bei vertėjų ugdymui
3.	Premijos skyrimo prioritetai arba papildomi kriterijai	-
4.	Pasiekimų laikotarpis už kurį skiriama premija	Per pastaruosius 1 metus
5.	Premijuojamos kultūros ir meno sritys	Viena sritis (vertimai)
6.	Premijuojamų kultūros ir meno sričių tolydumas (pagal istorinius duomenis)	Specializuota vienos srities Premija, kuria nesiekama tolydumo tarp skirtingų kultūros ir meno sričių
7.	Laureatai (fiziniai asmenys / jų grupės / juridiniai asmenys (organizacijos))	Fiziniai asmenys – vertėjai
8.	Kolektyvui skiriamos premijos paskirstymo tvarka	-
9.	Kiek kartų galima gauti premiją	1 kartą
10.	Premijų teikimo periodiškumas	1 kartą metuose
11.	Premijos įteikimo data	Rugsėjo 30 d. (minint tarptautinę vertėjų – Šv. Jeronimo – dieną)
12.	Premijų skaičius per premijų teikimo periodą	2, iš jų: 1 vnt. – vertėjui į lietuvių kalbą; 1 vnt. – vertėjui į užsienio kalbą
13.	Garbės apdovanojimas (statulėlė / ženklas ar pan.)	Nėra (įteikiami diplomai)
14.	Finansinis skatinimas (yra / nėra)	Yra
15.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai premijai)	1 560
16.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (suma) per premijų teikimo periodą	3 120

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
17.	Premiją skiria (pvz., komisija: narių skaičius, kadencijos laikotarpis)	LR kultūros ministras atsižvelgdamas į komisijų ²¹ (2 komisijos po 5 narius 1 metams) teikimą
18.	Kandidatus į premijas (pretendentes) turi teisę siūlyti	Meno kūrėjų asociacijos ir kūrybinės organizacijos, švietimo įstaigos, kultūros ir kultūros sklaidos institucijos, leidyklos, kiti fiziniai ir juridiniai asmenys
19.	Pastabos ir papildoma informacija	-
20.	Premijos stiprybės	Vertėjai Nacionalinėmis arba Vyriausybės Premijomis apdovanojami santykinai retai (paskutinį kartą vertėjas Laimantas Jonušys yra gavęs Vyriausybės Premiją 2012 m.), dėl to Šv. Jeronimo premija (III Premijų lygmuo) užtikrina vertėjų veiklos raidos tolydumą (santykije su kitomis kultūros ir meno sritimis) bei vertėjų veiklos raidai turi didesnę reikšmę nei I ir II lygmens Nacionalinės arba Vyriausybės Premijos
21.	Premijos tobulinimo galimybės	Pervadintą į Vertėjo premiją (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotą tobulinimo alternatyvą A) arba įsteigti dvi vertėjo nominacijas (iš lietuvių ir užsienio kalbą, ir iš užsienio kalbos į lietuvių kalbą) (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotas tobulinimo alternatyvas: B, C, apimančias naujos Jaunųjų meno kūrėjų premijos įsteigimą, ir D alternatyvą, apimančią naują Meno kūrėjų premijos įsteigimą).

Šaltinis – parengta Teikėjo, remiantis Šv. Jeronimo premijos [nuostatais](#), ekspertiniu vertinimu.

20 lentelė. Premijos už aktyvią, kūrybingą **veiklą kultūros centruose** analizė

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
1.	Premijos būklė (teikiama / kuriama)	Teikiama nuo 2005 m.
2.	Premijos tikslas (paskirtis)	Skatinti kultūros centrų kultūros ir meno darbuotojų profesinę veiklą, įvertinti geriausius jų pasiekimus ir darbus
3.	Premijos skyrimo prioritetai arba papildomi kriterijai	1 Pristatytų premijai gauti darbų reikšmingumas: 1.1. bendruomenių kultūrinių poreikių ugdymui; 1.2. krašto tradicijų puoselėjimui, išsaugojimui ir sklaidai; 1.3. dainų švenčių tradicijos išsaugojimui ir sklaidai; 1.4. profesionalaus meno sklaidai; 2. kandidato aktyvumas kultūros centrų veikloje
4.	Pasiekimų laikotarpis už kurį skiriama premija	Per pastaruosius 5 metus
5.	Premijuojamos kultūros ir meno sritys	Viena sritis (veikla kultūros centruose)
6.	Premijuojamų kultūros	Specializuota vienos srities Premija, kuria nesiekama tolydumo

²¹ Dvi komisijos: pretendentų Šv. Jeronimo premijai lietuvių literatūros vertėjui atrinkti komisija ir pretendentų Šv. Jeronimo premijai užsienio literatūros vertėjui atrinkti komisija (toliau kartu – komisijos). Komisijas sudaro po penkis narius: po vieną Kultūros ministerijos ir po keturis Lietuvos literatūros vertėjų sąjungos paskirtus atstovus. Komisijos nariais negali būti tų metų pretendentai premijoms gauti

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
	ir meno sričių tolydumas (pagal istorinius duomenis)	tarp skirtingų kultūros ir meno sričių
7.	Laureatai (fiziniai asmenys / jų grupės / juridiniai asmenys (organizacijos))	Fiziniai asmenys – kultūros centrų vadovai, kultūros ir meno darbuotojai, dirbantys kultūros centruose
8.	Kolektyvui skiriamos premijos paskirstymo tvarka	-
9.	Kiek kartų galima gauti premiją	Gali būti pakartotinai skiriama ne anksčiau nei po 5 metų
10.	Premijų teikimo periodiškumas	1 kartą metuose
11.	Premijos įteikimo data	-
12.	Premijų skaičius per premijų teikimo periodą	1
13.	Garbės apdovanojimas (statulėlė / ženklas ar pan.)	Nėra (įteikiamas premijos laureato diplomai)
14.	Finansinis skatinimas (yra / nėra)	Yra
15.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai premijai)	1 794
16.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (suma) per premijų teikimo periodą	1 794
17.	Premiją skiria (pvz., komisija: narių skaičius, kadencijos laikotarpis)	LR kultūros ministras Kultūros centrų tarybos teikimu
18.	Kandidatus į premijas (pretendentus) turi teisę siūlyti	Lietuvos liaudies kultūros centras, kultūros centrų steigėjai, Lietuvos kultūros centrų asociacija, asociacija „Kultūros savivaldos kolegija“, fiziniai asmenys
19.	Pastabos ir papildoma informacija	-
20.	Premijos stiprybės	Skatina kultūros ir meno raidą mažesniuose regionuose, miestuose ir rajonuose, kadangi Premija dažniausiai skiriama tų kultūros centrų atstovams, kurių regionai, miestai ir rajonai pasižymi santykinai mažesniu kultūrinės ir meninės veiklos turtingumu bei aktyvumu (lyginant su Vilniaus regionu ir didžiaisiais miestais) dėl objektyvių demografinių ir socialinių aspektų
21.	Premijos tobulinimo galimybės	Išlaikyti (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotą tobulinimo alternatyvą A) arba kultūros centrų darbuotojus skatinti naujos Kultūros kūrėjų premijos apimtyje (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotas tobulinimo alternatyvas: B, C ir D apimančias naujos Kultūros kūrėjų premijos įsteigimą).

Šaltinis – parengta Teikėjo, remiantis Premijos už aktyvią, kūrybingą veiklą kultūros centruose premijavimo [nuostatais](#), ekspertiniu vertinimu.

21 lentelė. Premijos geriausiems metų **kultūros centrams** sisteminė analizė

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
1.	Premijos būklė (teikiama / kuriama)	Teikiama nuo 2005 m.
2.	Premijos tikslas (paskirtis)	Skatinti kūrybingą kultūros centrų veiklą, įvertinant geriausius kultūros centrų pasiekimus ir darbus
3.	Premijos skyrimo prioritetai arba papildomi kriterijai	Už aktyvią, kūrybingą, novatorišką veiklą, puoselėjant etninę kultūrą, mėgėjų meną, kuriant menines programas, plėtojant švietėjišką (educacinę), pramoginę veiklą, tenkinant bendruomenės kultūrinius poreikius ir organizuojant profesionalaus meno sklaidą
4.	Pasiekimų laikotarpis už kurį skiriama premija	Per pastaruosius 5 metus
5.	Premijuojamos kultūros ir meno sritys	Viena sritis (kultūros centrai)
6.	Premijuojamų kultūros ir meno sričių tolydumas (pagal istorinius duomenis)	Specializuota vienos srities premija, kuria nesiekama tolydumo tarp skirtingų kultūros ir meno sričių
7.	Laureatai (fiziniai asmenys / jų grupės / juridiniai asmenys (organizacijos))	Juridiniai asmenys – kultūros centrai
8.	Kolektyvui skiriamos premijos paskirstymo tvarka	-
9.	Kiek kartų galima gauti premiją	Gali būti pakartotinai skiriama ne anksčiau nei po 5 metų
10.	Premijų teikimo periodiškumas	1 kartą metuose
11.	Premijos įteikimo data	-
12.	Premijų skaičius per premijų teikimo periodą	3
13.	Garbės apdovanojimas (statulėlė / ženklas ar pan.)	Yra (atminimo ženklai)
14.	Finansinis skatinimas (yra / nėra)	Yra
15.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai premijai)	3 510 (aukščiausiosios kategorijos kultūros centrai); 2 730 (pirmosios kategorijos kultūros centrai); 1 950 (antrosios kategorijos kultūros centrai arba filialai)
16.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (suma) per premijų teikimo periodą	8 190
17.	Premiją skiria (pvz., komisija: narių skaičius,	LR kultūros ministras, įvertinęs komisijos (7 nariai 2 metams) išvadas

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
	kadencijos laikotarpis)	
18.	Kandidatus į premijas (pretendentus) turi teisę siūlyti	Savivaldybių administracijos, Lietuvos liaudies kultūros centras, Kultūros centrų taryba, Lietuvos kultūros centrų asociacija, asociacija „Kultūros savivaldos kolegija“, kitos nevyriausybinės organizacijos, kultūros centrai, fiziniai asmenys
19.	Pastabos ir papildoma informacija	-
20.	Premijos stiprybės	Skatina kultūros centrų veiklos tobulinimą, gerųjų pavyzdžių sklaidą mažiau pažengusiems kultūros centrams
21.	Premijos tobulinimo galimybės	Naikinti šią Premiją, kadangi nei vienoje kitoje kultūros ir meno srityje juridiniai asmenys nepremijuojami (nei bibliotekos, nei muziejai ir pan.). Premijos turėtų būti teikiamos tik fiziniams asmenims, šią paskirtį atliktų Premijos už aktyvią, kūrybingą veiklą kultūros centruose arba kultūros centrų darbuotojai būtų skatinami naujos Kultūros kūrėjų premijos apimtyje (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotas tobulinimo alternatyvas: B, C ir D apimančias naujos Kultūros kūrėjų premijos įsteigimą).

Šaltinis – parengta Teikėjo, remiantis Premijos geriausiems metų kultūros centrams [nuostatais](#), ekspertiniu vertinimu.

22 lentelė. Metų geriausių **bibliotekininkų** vardų suteikimo ir premijų sisteminė analizė

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
1.	Premijos būklė (teikiama / kuriama)	Teikiama nuo 2008 m.
2.	Premijos tikslas (paskirtis)	Įvertinti bibliotekininkų nuopelnus Lietuvos kultūrai bei paskatinti juos aktyvesnei profesinei veiklai. Šie vardai ir premijos skiriamos už reikšmingiausius darbus bibliotekų veikloje ir išskirtinius profesinius laimėjimus
3.	Premijos skyrimo prioritetai arba papildomi kriterijai	1. Kandidato indėlis kuriant Lietuvos informacinę visuomenę ir plėtojant bibliotekų veiklą; 2. kandidato naujų bibliotekų paslaugų tobulinimo iniciatyvos, vartotojų pripažinimas; 3. naujų darbo metodų taikymas, geros bibliotekų veiklos patirties sklaida Lietuvoje; 4. kandidato indėlis išsaugant kultūros vertybes, puoselėjant tradicijas, tyrinėjant bibliotekų istorijos faktus; 5. parengtos publikacijos profesinėje spaudoje, metodinės rekomendacijos ir skaityti pranešimai apie bibliotekų veiklą Lietuvos ir užsienio konferencijose, kvalifikacijos tobulinimo renginiuose; 6. aktyvus Lietuvos bibliotekų atstovavimas užsienyje, dalyvavimas tarptautinių asociacijų veikloje
4.	Pasiekimų laikotarpis už kurį skiriama premija	Per pastaruosius 1 metus
5.	Premijuojamos kultūros	Viena sritis (bibliotekininkystė)

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
	ir meno sritys	
6.	Premijuojamų kultūros ir meno sričių tolydumas (pagal istorinius duomenis)	Specializuota vienos srities Premija, kuria nesiekama tolydumo tarp skirtingų kultūros ir meno sričių
7.	Laureatai (fiziniai asmenys / jų grupės / juridiniai asmenys (organizacijos))	Fiziniai asmenys – bibliotekininkai, dirbantys LR veikiančiose bibliotekose
8.	Kolektyvui skiriamos premijos paskirstymo tvarka	-
9.	Kiek kartų galima gauti premiją	Gali būti pakartotinai skiriama ne anksčiau nei po 3 metų
10.	Premijų teikimo periodiškumas	1 kartą metuose
11.	Premijos įteikimo data	Balandžio mėn. (Nacionalinės bibliotekų savaitės metu)
12.	Premijų skaičius per premijų teikimo periodą	3, iš jų: 1 vnt. – metų geriausio bibliotekininko; 1 vnt. – metų geriausio jaunojo bibliotekininko; 1 vnt. – metų geriausio bibliotekos direktoriaus
13.	Garbės apdovanojimas (statulėlė / ženklas ar pan.)	Nėra
14.	Finansinis skatinimas (yra / nėra)	Yra
15.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai premijai)	1 365 (metų geriausio bibliotekininko); 1 287 (metų geriausio jaunojo bibliotekininko); 1 365 (metų geriausio bibliotekos direktoriaus)
16.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (suma) per premijų teikimo periodą	4 017
17.	Premiją skiria (pvz., komisija: narių skaičius, kadencijos laikotarpis)	LR kultūros ministras remdamasis Lietuvos bibliotekų tarybos išvadomis
18.	Kandidatus į premijas (pretendentus) turi teisę siūlyti	LR įstatymų nustatyta tvarka įregistruoti juridiniai asmenys, veikiantys švietimo ir kultūros srityje
19.	Pastabos ir papildoma informacija	-
20.	Premijos stiprybės	Bibliotekininkai Nacionalinėmis Premijomis nėra apdovanojami, o Vyriausybės Premiją yra gavęs tik vienas su šią profesija susijęs asmuo – 2015 m. Kęstutis Urba (lituanistas, bibliotekininkas). Dėl to Metų geriausių bibliotekininkų premijos (III Premijų lygmuo) užtikrina bibliotekininkų veiklos raidos tolydumą (santykiyje su kitomis kultūros ir meno sritimis) bei bibliotekininkų veiklos raidai turi žymiai didesnę reikšmę nei I ir II lygmens Nacionalinės arba Vyriausybės Premijos

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
21.	Premijos tobulinimo galimybės	Išlaikyti (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotą tobulinimo alternatyvą A) arba bibliotekininkus skatinti naujos Kultūros kūrėjų premijos apimtyje (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotas tobulinimo alternatyvas: B, C ir D apimančias naujos Kultūros kūrėjų premijos įsteigimą).

Šaltinis – parengta Teikėjo, remiantis Metų geriausių bibliotekininkų vardų suteikimo ir premijų skyrimo [nuostatais](#), ekspertiniu vertinimu.

23 lentelė. Premijos už **bibliotekininkystės, bibliografijos, knygotyros** mokslinius tyrinėjimus bei praktinę veiklą bibliotekose sisteminė analizė

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
1.	Premijos būklė (teikiama / kuriama)	Teikiama
2.	Premijos tikslas (paskirtis)	Įvertinti geriausiai dirbančius bibliotekininkus, bibliografus, knygotyrininkus bei paskatinti juos aktyvesnei profesinei ir mokslinei veiklai
3.	Premijos skyrimo prioritetai arba papildomi kriterijai	Už reikšmingus darbus bei išskirtinius mokslinius tyrinėjimus bibliotekininkystės ir bibliografijos, knygotyros srityse. Kriterijai: 1. kandidato indėlis į profesinės veiklos tobulinimą; 2. mokslo tiriamosios veiklos inovatyvumas; 3. kandidato profesinės bei mokslinės veiklos aktyvumas; 4. parengtos publikacijos, įgyvendinti reikšmingi profesiniai ir (arba) moksliniai darbai ir projektai, jų rezultatų sklaida
4.	Pasiekimų laikotarpis už kurį skiriama premija	Per pastaruosius 5 metus
5.	Premijuojamos kultūros ir meno sritys	Viena sritis (profesinė ir mokslinė veikla bibliotekininkystės ir bibliografijos, knygotyros srityse)
6.	Premijuojamų kultūros ir meno sričių tolydumas (pagal istorinius duomenis)	Specializuota vienos srities Premija, kuria nesiekama tolydumo tarp skirtingų kultūros ir meno sričių
7.	Laureatai (fiziniai asmenys / jų grupės / juridiniai asmenys (organizacijos))	Fiziniai asmenys – pavieniai asmenys arba autorių kolektyvams, dirbantiems bibliotekose arba mokslo ir studijų institucijose
8.	Kolektyvui skiriamos premijos paskirstymo tvarka	Paskirstoma po lygiai kiekvienam kolektyvo nariui
9.	Kiek kartų galima gauti premiją	Gali būti pakartotinai skiriama ne anksčiau nei po 5 metų
10.	Premijų teikimo periodiškumas	1 kartą metuose
11.	Premijos įteikimo data	Gruodžio mėn.
12.	Premijų skaičius per premijų teikimo periodą	1

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
13.	Garbės apdovanojimas (statulėlė / ženklas ar pan.)	Nėra
14.	Finansinis skatinimas (yra / nėra)	Yra
15.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai premijai)	1 620
16.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (suma) per premijų teikimo periodą	1 620
17.	Premiją skiria (pvz., komisija: narių skaičius, kadencijos laikotarpis)	LR kultūros ministras Bibliotekų tarybos teikimu
18.	Kandidatus į premijas (pretendentus) turi teisę siūlyti	Fiziniai ir LR teisės aktų nustatyta tvarka įregistruoti juridiniai asmenys
19.	Pastabos ir papildoma informacija	-
20.	Premijos stiprybės	-
21.	Premijos tobulinimo galimybės	<p>Ši Premija dalinai persidengia su kitomis Premijomis:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. bibliotekininkų veiklos įvertinimui yra atskira Metų geriausių bibliotekininkų premija, tačiau pastarojoje Premijoje daugiau akcentuojama praktinė (taikomoji) veikla, kai tuo tarpu Premijos už bibliotekininkystės, bibliografijos, knygotyros mokslinius tyrinėjimus bei praktinę veiklą bibliotekose yra orientuotos tiek į mokslinės veiklos, tiek į praktinės veiklos rezultatų įvertinimą; 2. moksliniai tyrinėjimai knygotyros srityse vertinami tiek šios Premijos apimtyje, tiek Martyno Mažvydo premijos apimtyje (tik pastarosios Premijos apimtyje orientuojamasi į siauresnę ir prioritetinę sritį – Lietuvos literatūros, kalbos istorijos, kultūros bei knygotyros tyrinėjimus ir studijas); 3. taip pat kasmet skiriamos Lietuvos mokslo premijos, įskaitant už humanitarinių ir socialinių mokslų srities fundamentinius ir taikomuosius mokslinių tyrimų darbus, į kuriuos neretu atveju patenka ir knygotyros darbai (tačiau pastarosios mokslo premijos pagal svarbą ir finansinio skatinimo dydį yra lygiavertės Nacionalinėms Premijoms, jas gauti bibliotekų darbuotojams tikimybė nėra aukšta). <p>Tikslinga Premijoje už bibliotekininkystės, bibliografijos, knygotyros mokslinius tyrinėjimus bei praktinę veiklą bibliotekose praplėsti premijuojamas sritis, orientuojantis į mokslo rezultatus ir atsisakant praktinės veiklos rezultatų vertinimo (kadangi pastarieji tolydžiau įvertinami kitų Premijų apimtyje). Šią Premiją galima būtų pavadinti „Kultūros ir meno tyrimų premija“ (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotą</p>

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
		tobulinimo alternatyvą A), išplečiant premijuojamas sritis nuo bibliotekininkystės, bibliografijos, knygotyros mokslinių tyrinėjimų (jas išlaikant) iki visų kultūros ir meno sričių mokslinių tyrinėjimų (pavyzdžiui, galimai įtraukiant menotyra (apimant įvairių meno šakų (architektūrologija, dailėtyra, kinotyra, literatūrologija, muzikologija, teatrologija) tyrimus, taip pat apimant kultūros sričių tyrimus, pavyzdžiui, istorijos tyrimų sritis (kraštotyros / etnologijos, archeologijos ir pan.), religijotyra ir pan.), taip geriau užtikrinant įvairių kultūros ir meno sričių, susijusių su moksline veikla, raidos tolydumą. Taip pat galimas sprendimas – įvesti Kultūros ir meno tyrimų nominaciją (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotas tobulinimo alternatyvas: B, C ir D apimančias naujos Kultūros kūrėjų premijos įsteigimą).

Šaltinis – parengta Teikėjo, remiantis Premijos už bibliotekininkystės, bibliografijos, knygotyros mokslinius tyrinėjimus bei praktinę veiklą bibliotekose [nuostatais](#), ekspertiniu vertinimu.

24 lentelė. Premijos už geriausiai parengtus ir vykdytus **vaikų ir jaunimo kultūrinės edukacijos projektus** sisteminė analizė

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
1.	Premijos būklė (teikiama / kuriama)	Teikiama
2.	Premijos tikslas (paskirtis)	Skatinti kultūros įstaigas ir kultūros kūrėjus, įvertinti jų veiklą vaikų ir jaunimo kultūrinės edukacijos srityje
3.	Premijos skyrimo prioritetai arba papildomi kriterijai	Kriterijai: 1. kultūros įstaiga vaikų ir jaunimo kultūrinės edukacijos projektus vykdo ne mažiau kaip dvejus metus; 2. į kultūros įstaigos vykdomą kultūrinę edukaciją įtraukta iki 50 proc. vaikų ir jaunimo, nedalyvaujančių meno kolektyvuose; 3. kultūros kūrėjo parengtos kultūrinės edukacijos programos vykdomos ne mažiau kaip dvejus metus; 4. kultūros kūrėjo kultūrinės edukacijos patirtis apibendrinta leidinyje, parengta ir išleista mokymo priemonė
4.	Pasiekimų laikotarpis už kurį skiriama premija	Nuostatai neriboja
5.	Premijuojamos kultūros ir meno sritys	Viena sritis (edukacinė veikla vaikams ir jaunimui)
6.	Premijuojamų kultūros ir meno sričių tolydumas (pagal istorinius duomenis)	Specializuota vienos srities Premija, kuria nesiekama tolydumo tarp skirtingų kultūros ir meno sričių
7.	Laureatai (fiziniai asmenys / jų grupės / juridiniai asmenys (organizacijos))	Fiziniai asmenys (kultūros kūrėjai) ir juridiniai asmenys (kultūros įstaigos)
8.	Kolektyvui skiriamos	-

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
	premijos paskirstymo tvarka	
9.	Kiek kartų galima gauti premiją	Gali būti pakartotinai skiriama ne anksčiau nei po 5 metų
10.	Premijų teikimo periodiškumas	1 kartą metuose
11.	Premijos įteikimo data	Gruodžio mėn.
12.	Premijų skaičius per premijų teikimo periodą	4, iš jų: 1 vnt. – premija kultūros įstaigai; 3 vnt. – premijos kultūros kūrėjams
13.	Garbės apdovanojimas (statulėlė / ženklas ar pan.)	Nėra
14.	Finansinis skatinimas (yra / nėra)	Yra
15.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai premijai)	3 003 (kultūros įstaigai); 1 521 (kultūros kūrėjui)
16.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (suma) per premijų teikimo periodą	7 566
17.	Premiją skiria (pvz., komisija: narių skaičius, kadencijos laikotarpis)	LR kultūros ministras Vaikų ir jaunimo kultūrinės edukacijos ekspertų komisijos (2 metams) teikimu
18.	Kandidatus į premijas (pretendentus) turi teisę siūlyti	Kultūros įstaigos, nevyriausybinės organizacijos, fiziniai asmenys
19.	Pastabos ir papildoma informacija	-
20.	Premijos stiprybės	Skatina prioritetinės srities plėtrą – vaikų ir jaunimo kultūrinį švietimą / ugdymą.
21.	Premijos tobulinimo galimybės	Išlaikyti (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotą tobulinimo alternatyvą A) arba vaikų ir jaunimo kultūrinės edukacijos projektus skatinti nominacijos „Menų ir kultūros švietimas, pedagogika ir andragogika“ ir naujos Kultūros kūrėjų premijos apimtyje (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotas tobulinimo alternatyvas: B, C ir D apimančias naujos Kultūros kūrėjų premijos įsteigimą).

Šaltinis – parengta Teikėjo, remiantis Premijos už geriausiai parengtus ir vykdytus vaikų ir jaunimo kultūrinės edukacijos projektus [nuostatais](#), ekspertiniu vertinimu.

25 lentelė. Premijos už muziejinkystės ir muziejų vertybių restauravimo darbus sisteminė analizė

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
1.	Premijos būklė (teikiama / kuriama)	Teikiama
2.	Premijos tikslas (paskirtis)	Įvertinti muziejinkų ir restauratorių nuopelnus Lietuvos kultūrai, paskatinti juos dar aktyvesnei kūrybinei veiklai
3.	Premijos skyrimo prioritetai arba papildomi kriterijai	<p>I) Specialieji reikalavimai muziejinkui – Premija skiriama kiekvienais metais už skirtingos kategorijos veiklą, kuri kartojasi kas 3 metus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. už istorinę savimonę formuojančias, visuomenę pažinimo procese dalyvauti skatinančias bei krašto istoriją ir paveldą reprezentuojančias šiuolaikines ekspozicijas, parodas ir (arba) tarpinstitucinio bendradarbiavimo programas (2018 metais); 2. už aktyviais, kūrybiniais mokymo ir mokymosi principais pagrįstą komunikacinę ir (arba) edukacinę veiklą muziejuose, kuri sąveikauja su formaliojo ugdymo programomis, neformaliojo ugdymu, savišvieta, mokymusi visą gyvenimą bei atitinka įvairių visuomenės grupių poreikius ir lūkesčius (2019 metais); 3. už aktyvią mokslinę veiklą, susijusią su muziejinių rinkinių kaupimu, tyrimais ir populiarinimu (2020 metais). <p>II) Specialieji reikalavimai restauratoriui – nėra.</p> <p>Bendrieji kriterijai (muziejinkui ir restauratoriui):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kandidato profesinės ir (arba) mokslinės veiklos reikšmingumas, aktualumas, inovatyvumas; 2. kandidato profesinės ir (arba) mokslinės veiklos komunikatyvumas; 3. tarpinstitucinis, tarpsritis ir (arba) tarptautinis bendradarbiavimas kandidato profesinėje ir (arba) mokslinėje veikloje
4.	Pasiiekimų laikotarpis už kurį skiriama premija	Per pastaruosius 3 metus
5.	Premijuojamos kultūros ir meno sritys	Viena sritis (muziejinkystė ir restauravimas)
6.	Premijuojamų kultūros ir meno sričių tolydumas (pagal istorinius duomenis)	Specializuota vienos srities Premija, kuria nesiekama tolydumo tarp skirtingų kultūros ir meno sričių
7.	Laureatai (fiziniai asmenys / jų grupės / juridiniai asmenys (organizacijos))	Fiziniai asmenys: Lietuvoje ir užsienyje gyvenantys Lietuvos Respublikos piliečiai bei jų kolektyvai
8.	Kolektyvui skiriamos premijos paskirstymo tvarka	Paskirstoma po lygiai kiekvienam kolektyvo nariui
9.	Kiek kartų galima gauti premiją	Gali būti pakartotinai skiriama ne anksčiau nei po 5 metų

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
10.	Premijų teikimo periodiškumas	1 kartą metuose
11.	Premijos įteikimo data	Gruodžio mėn.
12.	Premijų skaičius per premijų teikimo periodą	2, iš jų ²² : 1 vnt. – muziejininkui; 1 vnt. – restauratoriui
13.	Garbės apdovanojimas (statulėlė / ženklas ar pan.)	Nėra (laureato diplomai)
14.	Finansinis skatinimas (yra / nėra)	Yra
15.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai premijai)	1 755
16.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (suma) per premijų teikimo periodą	3 510
17.	Premiją skiria (pvz., komisija: narių skaičius, kadencijos laikotarpis)	LR kultūros ministras Muziejų tarybos teikimu
18.	Kandidatus į premijas (pretendentus) turi teisę siūlyti	Muziejai
19.	Pastabos ir papildoma informacija	-
20.	Premijos stiprybės	Skatina <u>muziejininkystės ir restauravimo sričių tolydžią raidą, nes kitų Premijų srityse šio profesinės veiklos atstovai apdovanojami nedažnai (1 restauratorius yra gavęs Vyriausybės Premiją 2007, o muziejininkų gavusių Vyriausybės premiją – yra 4).</u>
21.	Premijos tobulinimo galimybės	Išlaikyti (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotą tobulinimo alternatyvą A) arba muziejininkus skatinti nominacijos „Muziejininkystės“ ir naujos Kultūros kūrėjų premijos apimtyje (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotas tobulinimo alternatyvas: B, C ir D apimančias naujos Kultūros kūrėjų premijos įsteigimą).

Šaltinis – parengta Premijos už muziejininkystės ir muziejų vertybių restauravimo darbus skyrimo [nuostatais](#), ekspertiniu vertinimu.

26 lentelė. Premijos už **tradicinės kultūros puoselėjimą ir skleidimą** sisteminė analizė

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
1.	Premijos būklė (teikiama / kuriama)	Teikiama
2.	Premijos tikslas (paskirtis)	Įvertinti asmenų nuopelnus etninės kultūros veikloje bei juos paskatinti.

²² Abi vienos srities gali būti išimtiniais atvejais.

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
3.	Premijos skyrimo prioritetai arba papildomi kriterijai	Už tradicinės kultūros puoselėjimą ir sklaidimą. Kriterijai: 1. kandidato aktyvumas etninės kultūros veikloje; 2. pristatytų premijai gauti darbų reikšmingumas etninės kultūros plėtrai ir sklaidai; 3. išsaugotų tradicijų, papročių unikalumas, vertingumas; 4. pristatytų premijai gauti darbų reikšmingumas bendruomenėje
4.	Pasiiekimų laikotarpis už kurį skiriama premija	Nuostatai neriboja
5.	Premijuojamos kultūros ir meno sritys	Viena sritis (lietuvių etninė kultūra)
6.	Premijuojamų kultūros ir meno sričių tolydumas (pagal istorinius duomenis)	Specializuota vienos prioritetinės srities Premija, kuria siekiama skatinti lietuvių etninės kultūros ir tolydžią raidą santykiuose su kitomis sritimis
7.	Laureatai (fiziniai asmenys / jų grupės / juridiniai asmenys (organizacijos))	Fiziniai asmenys: Lietuvoje ir užsienyje gyvenantys liaudies muzikos, papročių saugotojai ir pateikėjai, folkloro ansamblių, mėgėjų teatrų vadovai, nevalstybinių muziejų įkūrėjai ir vadovai, etninės kultūros medžiagos rinkėjai, tautodailininkai, liaudies meistrai, tautinio paveldo kūrėjai
8.	Kolektyvui skiriamos premijos paskirstymo tvarka	Paskirstoma po lygiai kiekvienam kolektyvo nariui
9.	Kiek kartų galima gauti premiją	Gali būti pakartotinai skiriama ne anksčiau nei po 5 metų
10.	Premijų teikimo periodiškumas	1 kartą metuose
11.	Premijos įteikimo data	Gruodžio mėn.
12.	Premijų skaičius per premijų teikimo periodą	3
13.	Garbės apdovanojimas (statulėlė / ženklas ar pan.)	Nėra (laureato diplomai)
14.	Finansinis skatinimas (yra / nėra)	Yra
15.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai premijai)	1 092
16.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (suma) per premijų teikimo periodą	3 276
17.	Premiją skiria (pvz., komisija: narių skaičius, kadencijos laikotarpis)	LR kultūros ministras Kultūros ministerijos Etninės kultūros ekspertų komisijos teikimu
18.	Kandidatus į premijas (pretendentus) turi teisę siūlyti	Kultūros ir mokslo įstaigos ir institucijos, asociacijos, pavieniai asmenys
19.	Pastabos ir papildoma	-

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
	informacija	
20.	Premijos stiprybės	Skatinama vienos iš prioritetinių sričių – etninės kultūros – raida.
21.	Premijos tobulinimo galimybės	Išlaikyti (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotą tobulinimo alternatyvą A) arba skatinti nominacijos „Etnokultūra“ ir naujos Kultūros kūrėjų premijos apimtyje (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotas tobulinimo alternatyvas: B, C ir D apimančias naujos Kultūros kūrėjų premijos įsteigimą).

Šaltinis – parengta Premijos už tradicinės kultūros puoselėjimą ir skleidimą [nuostatais](#), ekspertiniu vertinimu.

27 lentelė. Profesionalaus **teatro meno** kūrėjų darbų premijos sisteminė analizė

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
1.	Premijos būklė (teikiama / kuriama)	Teikiama nuo 2008 m.
2.	Premijos tikslas (paskirtis)	Įvertinti profesionaliojo scenos meno srities kūrėjų, tyrėjų ir kitų meno srities darbuotojų reikšmingiausius metų darbus ir išskirtinius profesinius laimėjimus dramos, operos, operetės ir miuziklo, baletu, šokio, lėlių ir objektų teatro, teatro vaikams ir jaunimui srityse bei juos paskatinti
3.	Premijos skyrimo prioritetai arba papildomi kriterijai	Kriterijai: 1. išliekamosios meno vertės sukūrimas; 2. profesinio meistriškumo pasiekimai; 3. kūrybos priemonių novatoriškumas ir paveikumas (netaikoma profesionaliojo scenos meno vertintojams); 4. kūrybinis indėlis bendrajame teatro meno kontekste
4.	Pasiekimų laikotarpis už kurį skiriama premija	Per pastaruosius 1 metus didžiajai daliai premijų ir viena premija premijos už ilgametį indėlį į scenos meną
5.	Premijuojamos kultūros ir meno sritys	Dvi sritys: 1. teatras (atlikimas / kūryba) ir 2. kultūros atstovų (meno istorikai, teoretikai, profesionaliojo scenos meno vertintojai) veikla
6.	Premijuojamų kultūros ir meno sričių tolydumas (pagal istorinius duomenis)	Specializuota vienos srities Premija, kuria nesiekama tolydumo tarp skirtingų kultūros ir meno sričių
7.	Laureatai (fiziniai asmenys / jų grupės / juridiniai asmenys (organizacijos))	Fiziniai asmenys: profesionaliojo scenos meno srities kūrėjai, tyrėjai ir kiti meno srities darbuotojai: režisieriai, dramaturgai, scenografai, kostiumų ir grimo dailininkai, šviesų dailininkai, vaizdo įrašo menininkai, choreografai, kompozitoriai ir muzikos atlikėjai, dirigentai, aktoriai, šokėjai, baletu artistai, operos, operetės, miuziklo atlikėjai, scenos meno istorikai, teoretikai, profesionaliojo scenos meno vertintojai ar kūrybinės grupės
8.	Kolektyvui skiriamos	Paskirstoma po lygiai kiekvienam kolektyvo nariui

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
	premijos paskirstymo tvarka	
9.	Kiek kartų galima gauti premiją	Neribotas skaičius
10.	Premijų teikimo periodiškumas	1 kartą metuose
11.	Premijos įteikimo data	Kovo 27 d. (Tarptautinės teatro dienos proga)
12.	Premijų skaičius per premijų teikimo periodą	Ne daugiau 17 Premijų, iš jų: 1 vnt. – gali būti skiriama už ilgametį indėlį į scenos meną; 1 vnt. – už naujų sceninės išraiškos formų paieškas
13.	Garbės apdovanojimas (statulėlė / ženklas ar pan.)	Yra (atminimo ženklai „Auksinis scenos kryžius“ / atminimo ženklas „Boriso Dauguviečio auskaras“)
14.	Finansinis skatinimas (yra / nėra)	Yra
15.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai premijai)	2 145
16.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (suma) per premijų teikimo periodą	36 465
17.	Premiją skiria (pvz., komisija: narių skaičius, kadencijos laikotarpis)	LR kultūros ministras Kultūros ministerijos komisijos (9 nariai 2 metams) teikimu
18.	Kandidatus į premijas (pretendentus) turi teisę siūlyti	Profesionaliojo scenos meno įstaigos, asociacijos bei organizacijos, profesionaliojo scenos meno vertintojai
19.	Pastabos ir papildoma informacija	-
20.	Premijos stiprybės	Komisijos balsavimas vyksta dviem etapais: pirmajame atrenkami du daugiausiai balsų kiekvienoje nominacijoje surinkę kandidatai, o antrajame išrenkamas vienas iš jų
21.	Premijos tobulinimo galimybės	Išlaikyti kaip atskirą finansinę Premiją (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotas tobulinimo alternatyvas A, B, C, D)

Šaltinis – parengta Profesionalaus teatro meno kūrėjų darbų premijos [nuostatais](#), ekspertiniu vertinimu.

28 lentelė. Lietuvos **kino** apdovanojimų (pavadinimas gali būti tikslinamas) sisteminė analizė

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas (preliminarus)
1.	Premijos būklė (teikiama / kuriama)	Kuriama
2.	Premijos tikslas (paskirtis)	Pagerbti kino kūrėjus
3.	Premijos skyrimo prioritetai arba papildomi kriterijai	-
4.	Pasiekimų laikotarpis	Už per pastaruosius 2 metus (2021 m. skiriant premijas);

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas (preliminarus)
	už kurį skiriama premija	už 1 metus (nuo 2022 m. skiriant premijas)
5.	Premijuojamos kultūros ir meno sritis	Viena sritis (kinas)
6.	Premijuojamų kultūros ir meno sričių tolydumas (pagal istorinius duomenis)	Specializuota vienos srities Premija, kuria nesiekama tolydumo tarp skirtingų kultūros ir meno sričių
7.	Laureatai (fiziniai asmenys / jų grupės / juridiniai asmenys (organizacijos))	-
8.	Kolektyvui skiriamos premijos paskirstymo tvarka	-
9.	Kiek kartų galima gauti premiją	-
10.	Premijų teikimo periodiškumas	1 kartą metuose (nuo 2021 m.)
11.	Premijos įteikimo data	Sausio mėn.
12.	Premijų skaičius per premijų teikimo periodą	13
13.	Garbės apdovanojimas (statulėlė / ženklas ar pan.)	Yra (numatoma)
14.	Finansinis skatinimas (yra / nėra)	Nėra (finansinio skatinimo laureatams preliminariai nenumatoma, siekiant prioritetą išlaikyti kino kūrimo finansavimui)
15.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai premijai)	Nėra
16.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (suma) per premijų teikimo periodą	Nėra
17.	Premiją skiria (pvz., komisija: narių skaičius, kadencijos laikotarpis)	Išrinkti laimėtojus ketinama kviesti tarptautinę žiuri, vienoje nominacijoje numatomas tautos balsas
18.	Kandidatus į premijas (pretendentus) turi teisę siūlyti	Lietuvos kino industrijos atstovai
19.	Pastabos ir papildoma informacija	Apdovanojimas kuriamas dėl Lietuvos kino akademijos (LiKA) bankroto nutrūkus tradiciniam privačios iniciatyvos „Sidabrinių gervių“ renginiui. Apdovanojimus rengia Lietuvos kino centras prie Kultūros ministerijos kartu su Lietuvos radiju ir televizija, į procedūras numatoma įtraukti kino gildijos atstovus
20.	Premijos stiprybės	Ši premija neapriboja išskirtiniams kino kūrėjams tapti Nacionalinių ir Vyriausybės kultūros ir meno premijų laureatais
21.	Premijos tobulinimo galimybės	Įsteigti kaip atskirą finansinę Premiją (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotas tobulinimo alternatyvas A, B, C, D),

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas (preliminarus)
		atsižvelgiant į tai, kad kitos specializuotos Premijos (pavyzdžiui, Profesionalaus teatro meno kūrėjų darbų premijos) tai pat yra finansinės.

Šaltinis – parengta Teikėjo, remiantis 2020 m. kovo 5 d. Lietuvos kino apdovanojimų steigimo renginio pristatymo medžiaga.

29 lentelė. Knygos meno konkurso sisteminė analizė

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
1.	Premijos būklė (teikiama / kuriama)	Teikiama
2.	Premijos tikslas (paskirtis)	Išrinkti geriausias meninio apipavidalinimo ir poligrafinio atlikimo požiūriu per praėjusius kalendorinius metus Lietuvos leidyklų išleistas knygas bei skatinti knygų dailininkus, dizainerius, iliustruotojus, leidėjus ir poligrafijos specialistus
3.	Premijos skyrimo prioritetai arba papildomi kriterijai	Teminės grupės: 1. grožinė literatūra ir eseistika; 2. knygos vaikams; 3. mokslinės, dalykinės knygos, vadovėliai; 4. meno leidiniai (monografijos, katalogai, albumai, išskyrus fotoalbumus); 5. bibliofiliniai ir eksperimentiniai leidiniai; 6. meninės ir dokumentinės fotografijos leidiniai
4.	Pasiekimų laikotarpis už kurį skiriama premija	Per pastaruosius 1 metus
5.	Premijuojamos kultūros ir meno sritys	Viena sritis (literatūra)
6.	Premijuojamų kultūros ir meno sričių tolydumas (pagal istorinius duomenis)	Specializuota vienos srities Premija, kuria nesiekama tolydumo tarp skirtingų kultūros ir meno sričių
7.	Laureatai (fiziniai asmenys / jų grupės / juridiniai asmenys (organizacijos))	Fiziniai ir juridiniai asmenys
8.	Kolektyvui skiriamos premijos paskirstymo tvarka	-
9.	Kiek kartų galima gauti premiją	Neribotas skaičius
10.	Premijų teikimo periodiškumas	1 kartą metuose
11.	Premijos įteikimo data	Iki kovo 1 d.
12.	Premijų skaičius per premijų teikimo periodą	7, iš jų: 1 vnt. – Metų premija; 6 vnt. – po vieną Premiją kiekvienos teminės grupės knygai
13.	Garbės apdovanojimas	Nėra (įteikiami diplomai)

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
	(statulėlė / ženklas ar pan.)	
14.	Finansinis skatinimas (yra / nėra)	Yra
15.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai premijai)	1 560 (metų premijai); 780 (teminės grupės knygai)
16.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (suma) per premijų teikimo periodą	6 240
17.	Premiją skiria (pvz., komisija: narių skaičius, kadencijos laikotarpis)	LR kultūros ministras atsižvelgdamas į komisijos rekomendacijas (5 nariai 2 metams) teikimu
18.	Kandidatus į premijas (pretendentus) turi teisę siūlyti	LR įstatymų nustatyta tvarka įregistruoti juridiniai asmenys, vykdančys leidybinę ir spausdinimo veiklą
19.	Pastabos ir papildoma informacija	-
20.	Premijos stiprybės	-
21.	Premijos tobulinimo galimybės	1. Skirti tik fiziniams asmenims. 2. Išlaikyti (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotą tobulinimo alternatyvą A) arba skatinti nominacijos „Piešimas, tapyba, grafika“ apimtyje (žr. Tyrimo ataskaitos 4 skyriuje suformuotas tobulinimo alternatyvas: B, C, apimančias naujos Jaunųjų meno kūrėjų premijos įsteigimą, ir D alternatyvą, apimančią naują Meno kūrėjų premijos įsteigimą).

Šaltinis – parengta Knygos meno konkurso [nuostatais](#), ekspertiniu vertinimu.

30 lentelė. Dalios Tamulevičiūtės Lietuvių **autorių scenos meno** kūrinių konkurso analizė

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
22.	Premijos būklė (teikiama / kuriama)	Teikiama
23.	Premijos tikslas (paskirtis)	Inicijuoti scenos meno kūrinių pagal klasikinę ir šiuolaikinę lietuvių literatūrą eskizų / ištraukų sukūrimą, skatinant scenos meno kūrėjų iniciatyvą ir meninę saviraišką bei stiprinant lietuvių literatūros ir teatro tarpusavio ryšius
24.	Premijos skyrimo prioritetai arba papildomi kriterijai	Kriterijai: 1. scenos meno kūrinio aktualumas; 2. literatūros kūrinio interpretacijos originalumas; 3. režisūrinių priemonių novatoriškumas; 4. režisūrinio ir aktorinio meistriškumo dermė; 5. atliekamo scenos meno kūrinio lietuvių kalbos grynumas ir taisyklingumas. 6. scenos meno kūrinio išliekamoji, meninė ir edukacinė vertė; 7. scenos meno kūrinio poveikis ugdant pagarbą lietuvių kalbai ir nacionalinei literatūrai, puoselėjant bendražmogiškas etines ir estetiškas vertybes

Nr.	Analizės kriterijus	Aprašymas
25.	Pasiekimų laikotarpis už kurį skiriama premija	Nuostatai neriboja
26.	Premijuojamos kultūros ir meno sritys	Viena sritis (teatras)
27.	Premijuojamų kultūros ir meno sričių tolydumas (pagal istorinius duomenis)	Specializuota vienos srities Premija, kuria nesiekama tolydumo tarp skirtingų kultūros ir meno sričių
28.	Laureatai (fiziniai asmenys / jų grupės / juridiniai asmenys (organizacijos))	Fiziniai ir juridiniai asmenys
29.	Kolektyvui skiriamos premijos paskirstymo tvarka	-
30.	Kiek kartų galima gauti premiją	Neribotas skaičius
31.	Premijų teikimo periodiškumas	1 kartą metuose
32.	Premijos įteikimo data	Rugsėjo 30 d. (per Dalios Tamulevičiūtės profesionalių teatrų festivalio atidarymą Varėnoje)
33.	Premijų skaičius per premijų teikimo periodą	1
34.	Garbės apdovanojimas (statulėlė / ženklas ar pan.)	Yra (atminimo ženklas ir diplomas)
35.	Finansinis skatinimas (yra / nėra)	Yra
36.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai premijai)	20 275 (spektakliui sukurti); arba 8 690 EUR (monospektakliui sukurti)
37.	Finansinio skatinimo dydis, Eur (suma) per premijų teikimo periodą	20 275
38.	Premiją skiria (pvz., komisija: narių skaičius, kadencijos laikotarpis)	Komisija (9 nariai 2 metams)
39.	Kandidatus į premijas (pretendentus) turi teisę siūlyti	Lietuvos Respublikos teatrų ir koncertinių įstaigų įstatymo nustatyta tvarka pripažinti profesionalūs scenos meno teatrai
40.	Pastabos ir papildoma informacija	-
41.	Premijos stiprybės	-
42.	Premijos tobulinimo galimybės	Išlaikyti, tačiau šia priemone tikslinga analizuoti ir tobulinti kartu su kitomis konkursinėmis priemonėmis (nes tai nėra tiesioginė Premijų sistemos dalis)

Šaltinis – parengta Dalios Tamulevičiūtės Lietuvių autorių scenos meno kūrinių konkurso [nuostatais](#), ekspertiniu vertinimu.

Tyrimo apimtyje atlikus aukščiau nurodytą Premijų analizę, papildomai buvo apžvelgtos ir kitos su centrine valdžia susijusios Premijos. Pavyzdžiui, pažymėtina, kad Lietuvos nacionalinis kultūros centras, vykdydamas savo misiją, susietą su nacionalinės kultūros plėtra ir tautiškosios tapatybės išsaugojimu kartu su Pasaulio lietuvių dainų šventės fondu 1999 m. įsteigė metų nominacijas „Aukso paukštė“ geriausiems mėgėjų meno kolektyvams ir jų vadovams. Tai aukščiausias mėgėjų meno apdovanojimas Lietuvoje. „Aukso paukštės“ apdovanojimais siekiama atkreipti visuomenės dėmesį į mėgėjų meninę kūrybą, jos reikšmę krašto kultūrai, išryškinti ir viešai pristatyti bei pagerbti geriausius metų chorus, folkloro ir šokių ansamblius, teatrus, liaudiškos muzikos kapelas, liaudies muzikos ir pučiamųjų instrumentų orkestrus, jų vadovus, tautinei kultūrai nusipelnčius asmenybes.

Šis apdovanojimas mėgėjų meno kolektyvų narių ir vadovų vertinamas kaip Nacionalinis ar Vyriausybės apdovanojimas, nežiūrint į tai, kad nominacija nėra susijusi su pinigine Premija. Tačiau šis apdovanojimas yra tapęs etalonu meno mėgėjų kolektyvams ir tapęs savotišku įrodymu, kad aukšto lygmens įvertinimas gali būti nesusijęs su finansine išmoka. Ši geresnioji patirtis gali būti sėkmingai pritaikyta kitose kultūros ir meno premijų srityse.

Įsteigdamas aukščiausiąjį liaudies meistro apdovanojimą „Aukso vainiką“. Lietuvos nacionalinis liaudies kultūros centras taip pat demonstruoja veiksmingą premijos susiejimo su konkursu–paroda būdą: Respublikinė konkursinė liaudies meno paroda „Aukso vainikas“ – tai nuolatos veikianti liaudies meistrų globos bei skatinimo sistema. 2005 m. Buvo pradėtos rengti kasmetės respublikinės konkursinės liaudies meno parodos, kurių metu išrenkami ir aukso vainikais apdovanojami geriausi liaudies meistrai. Parodomis palaikomos ir populiarinamos tos kūrybos kryptys, kurių šaknys remiasi Lietuvos etninėmis tradicijomis. Tokie kūriniai – tai šalies turtas, užtikrinantis tolesnį liaudies meno gyvybingumą ir tąsą. Vertinama už geriausius penkerių metų laikotarpiu sukurtus vaizduojamojo (skulptūra, tapyba, grafika, karpiniai), taikomojo (tekstilė, keramika, medžio dirbiniai, kalvystė, juvelyrika, paprotiniai dirbiniai – margučiai, verbos, sodai) meno ir kryždirbystės (kryžiai, stogastulpiai, koplytstulpiai, koplytėlės ir kt.) darbus. Pretendentų atranka vyksta dviem etapais: pirmajame ture geriausi meistrai išrenkami dešimtyje apskričių, o antrajame - šalies ture trys iš jų – po vieną taikomosios, vaizdinės dailės ir kryždirbystės atstovą – paskelbiami geriausiais metų meistrais.

2.2. Savivaldos lygmens kultūros ir meno premijų analizė

Premijos teikiamos Lietuvos savivaldybėse yra neatskiriama Premijų sistemos dalis, kurioje, greta visuomenėje pripažintų Nacionalinių, Vyriausybės ir Kultūros ministerijos Premijų yra sėkmingai plėtojamos Lietuvos savivaldybių Premijų sistemos, neatskiriamos nuo kūrėjų asociacijų, ir kitų organizacijų Premijų sistemos.

Rengiant šią Tyrimo ataskaitą buvo išanalizuotos savivaldybių lygmens Premijų sistemos. Duomenys apie savivaldybėse teikiamas Premijas buvo surinkti iš viešųjų šaltinių (atlikta Premijų skyrimo tvarkų analizė ir suteiktų Premijų bei nominacijų analizė). Papildoma informacija buvo renkama iš savivaldybių kultūros srities funkcijas įgyvendinančių skyrių.

Pagrindiniai šio savivaldybių Premijų sistemų tyrimo tikslai yra šie:

- a) nustatyti savivaldybėse teikiamų Premijų laureatų santykį meno ir kultūros kategorijose;
- b) nustatyti Premijų paskirties sąsajas su savivaldybės meno ir kultūriniu gyvenimu;
- c) įvertinti vidutinį Premijų ir laureatų skaičių ir atlikti gautų duomenų analizę;
- d) pateikti tobulinimo rekomendacijas savivaldos lygmens Premijų sistemai.

Tyrimo metu buvo analizuojami 2015-2020 metų duomenys. Reikia pastebėti, kad informacija apie savivaldybės lygmens Premijas daugelyje savivaldybių yra kaupiama nesistemiškai, todėl kai kuriuos duomenis teko tikslinti kelis kartus.

Atlikus Tyrimą, buvo nustatyta, kad 24-iose savivaldybėse (t. y. 40 proc. visų savivaldybių) Premijos nėra skiriamos, tačiau dažnai šiose savivaldybėse dėmesys sutelkiamas į savivaldybei nusipelnčius ir savivaldybės (miesto) garbės asmenis, kurie neatsiejami nuo jų indėlio į miesto ar savivaldybės kultūros skatinimą. Daugelyje savivaldybių yra viešinama informacija apie asmenis, gavusius aukštesniojo lygmens Premijas, todėl galima teigti, kad būtent šiose savivaldybėse aukštesniojo lygmens, ypač Kultūros ministerijos skiriamos Premijos tampa svarbia paskata savivaldybės kultūros ir meno kūrėjams.

Taip pat verta pastebėti, kad kelios savivaldybės planuoja įsteigti šio pobūdžio Premijas (pavyzdžiui, Telšių rajono savivaldybė planuoja pradėti Premijų teikimą 2020 m.).

Analizuojant trijų didžiųjų Lietuvos miestų, t. y. Vilniaus, Kauno, ir Klaipėdos (šiuose miestuose yra susitelkę daugiau nei pusė visų Lietuvos kūrėjų) galima pastebėti, kad miestų savivaldybės skiria nedaug dėmesio Premijoms, nes tikėtina, kad Kultūros ministerijos, Vyriausybės ir Nacionalinės Premijos tampa šiuose miestuose gyvenančių kūrėjų, siekiančių Premijų, prioritetu.

Atlikus tyrimą buvo nustatyta, kad savivaldybėse dominuoja Premijos, susijusios su savivaldybės (krašto) garsinimu kūryba ar kultūrine veikla.

Reikia pastebėti kelias tendencijas, susijusias su savivaldybių lygmens Premijomis:

a) teikiamų vardinių Premijų kategorijoje dominuoja individualizuotos, iš to krašto kilusio iškilus žmogaus vardo premijos, pavyzdžiui, literatūrinė Panevėžio rajono savivaldybės Gabrielės Petkevičaitės-Bitės literatūrinė premija.

b) jei vardinė Premija susieta su kultūros veikėju, tada apdovanojamųjų kūrybinės veiklos sritys yra platesnės: Premija gali būti teikiama ir už reikšmingus kultūrinės veiklos rezultatus ir už

kūrėjo veiklą, ir už Premijos vardo asmens kūrybos tyrinėjimą ar jo darbų tąsą, pavyzdžiui, Neringos savivaldybės Martyno Liudviko Rėzos vardo premija.

c) dažnai savivaldybių Premijos skiriamos už didžiausius pasiekimus kultūros ir meno srityse (įvardijamos konkrečios sritys, pavyzdžiui, tautodailės, fotomeno, kultūros veiklos ir pan., arba skelbiami keli skirtingų kultūros ir meno sričių laureatai vienai Premijai (pavyzdžiui, taip skiriamos premijos Kretingos savivaldybėje).

d) skiriama viena, labiausiai kraštui nusipelnusio žmogaus Premija (pavyzdžiui, Vilniaus miesto savivaldybės mero premija kūrėjams ar Klaipėdos Kultūros magistro premija);

e) kartais skiriamos premijos nėra siejamos su kultūra ar menu konkrečiai, o apdovanojami įvairiose gyvenimo srityse nusipelnę asmenys (pavyzdžiui, Mykolo Arkangelo statulėlė Joniškio rajono savivaldybėje), kuria paprastai apdovanojamas vienas fizinis ar juridinis asmuo vieną kartą per metus už ypač svarius darbus rajono plėtrai, pramonei, kultūrai, švietimui, sportui, žemės ūkiui, socialinei raidai, visuomenės gyvenimui, krašto apsaugai ir kitoms sritims.

Žemiau pateiktoje lentelėje pateikiama apibendrinta informacija apie Premijas, teikiamas Lietuvos savivaldybėse. Reikia pažymėti, kad daugelyje savivaldybių laureatų skaičius nėra pastovus, todėl lentelėje pateikiami vidutiniai pastarųjų penkerių metų laikotarpio Premijų laureatų skaičiai.

Pirmasis iš savivaldybių Premijų sistemų tyrimo klausimų buvo susijęs su Premijų skaičiumi ir laureatų Premijose skaičiumi, antrasis – su meno ir kultūros laureatų pasiskirstymu (proporcijomis), o trečiasis – su tikslinių arba vardinių Premijų sistema.

31 lentelė. Apibendrinta informacija apie Premijas, teikiamas Lietuvos savivaldybėse

Nr.	Savivaldybė	Teikiamų Premijos skaičius / laureatų skaičius (per metus)	Laureatų santykis: kultūra / menas, proc.	Iš jų: tikslinės arba teminės premijos
1.	Alytaus m.	1/4	50/50	
2.	Anykščių r.	2/2	50/50	Vardinė kraštiečio (1), literatūrinė vardinė kraštiečio (1)
3.	Druskininkų	1/1	67/33	
4.	Ignalinos r.	1/1	50/50	Vardinė kraštiečio (1)
5.	Joniškio r.	4/4	50/50	Literatūrinė vardinė kraštiečio (1), vardinė kraštiečio (2), metų kultūros darbuotojo
6.	Jurbarko r.	1/1	0/100	Vardinė kraštiečio (1)
7.	Kaišiadorių r.	1/1	0/100	Literatūrinė vardinė kraštiečio (1)
8.	Kauno m.	2/6	18/82	
9.	Kėdainių r.	1/1	70/30	
10.	Kelmės r.	3/3	33/67	Literatūrinė kraštiečio (2), metų

Nr.	Savivaldybė	Teikiamų Premijos skaičius / laureatų skaičius (per metus)	Laureatų santykis: kultūra / menas, proc.	Iš jų: tikslinės arba teminės premijos
				kultūros darbuotojo
11.	Klaipėdos m.	1/2	35/65	
12.	Klaipėdos r.	2/2	40/60	Vardinė kraštiečio (1), literatūrinė vardinė kraštiečio (1)
13.	Kretingos r.	1/5	60/40	
14.	Lazdijų r.	2/2	50/50	Vardinė kraštiečio (1), literatūrinė vardinė kraštiečio (1)
15.	Mažeikių r.	2/2	60/40	Vardinė kraštiečio (1)
16.	Molėtų r.	1/1	0/100	Dailės ir fotomenininko (1)
17.	Neringos	3/5	13/87	Vardinė kraštiečio (1), fotomenininko (1)
18.	Pakruojo r.	2/2	0/100	Literatūrinė kraštiečio (2)
19.	Panevėžio m.	1/3	50/50	
20.	Panevėžio r.	1/1	0/100	Literatūrinė vardinė kraštiečio (1)
21.	Pasvalio r.	3/3	33/67	Literatūrinė vardinė kraštiečio (2)
22.	Plungės r.	2/1	0/100	Vardinė kraštiečio
23.	Prienų r.	2/2	50/50	Literatūrinė kraštiečio (1), kultūros darbuotojo (1)
24.	Radviliškio r.	1/1	0/100	Literatūrinė vardinė kraštiečio (1)
25.	Skuodo r.	1/2	33/67	Vardinė kraštiečio (kas dveji metai)
26.	Šiaulių m.	1/4	40/60	
27.	Šiaulių r.	6/6	50/50	6 tikslinės premijos: literatūrinė vardinė kraštiečio (2), vardinė kraštiečio (1), tautodailininko (1), kraštotyrininko (1), kultūros darbuotojo (1)
28.	Šilalės r.	2/2	50/50	Literatūrinė kraštiečio (1), kraštiečio (1)
29.	Širvintų r.	1/2	80/20	Vardinė kraštiečio
30.	Ukmergės r.	1/1	0/100	Literatūrinė vardinė kraštiečio
31.	Utenos r.	2/4	15/85	Literatūrinė vardinė kraštiečio (1)
32.	Varėnos r.	3/3	33/67	Literatūrinė vardinė kraštiečio

Nr.	Savivaldybė	Teikiamų Premijos skaičius / laureatų skaičius (per metus)	Laureatų santykis: kultūra / menas, proc.	Iš jų: tikslinės arba teminės premijos
				(2), vardinė kraštiečio (1)
33.	Vilkaviškio r.	1/1	0/100	Literatūrinė vardinė kraštiečio
34.	Vilniaus m.	1/1	0/100	
35.	Zarasų r.	1/1	50/50	

Šaltinis – parengta Teikėjo. Pastaba – informacija pateikta tik apie tas savivaldybes, kuriose tyrimo metu nustatyta, kad yra teikiamos kultūros ir meno premijos.

Išvados ir apibendrinimai.

Reikia pastebėti, kad savivaldos lygmenyje:

- a) meno srityse dažniausiai skiriamos premijos literatams (rašytojams ir poetams), dailininkams, tautodailininkams ir fotomenininkams;
- b) kultūros srityse premijos paprastai teikiamos kultūros darbuotojams, saviveiklinio meno kolektyvų vadovams, kraštotyrininkams;
- c) literatūros ir meno premijos skiriamos vietos kūrėjams ir vietos kultūros darbuotojams;
- d) Premijų ir laureatų skaičius – nedidelis, kultūros ir meno laureatų proporcijos – labai įvairios ir tikėtina, kad priklauso nuo savivaldybės atstovų požiūrio;
- e) Premijų laureatų palyginamumas tarp savivaldybių – ribotas, ribotas dėl skirtingų premijos suteikimo reikalavimų ar kriterijų;
- f) savivaldos lygmenyje galimybės Premijų pagalba užtikrinti tolydžią kultūros ir meno sričių raidą yra ribotos, kadangi šiam skatinimo instrumentui arba neteikiamas didelis dėmesys, arba juo naudojantis apdovanojamas itin ribotas kultūros ir meno sričių bei atstovų skaičius, dėl to paprastai paskatinama tose savivaldybėse pažangiausių kultūros ir meno sričių tolimesnė raida. Tačiau kultūros ir meno raidai savivaldybės pasitelkia ir kitas priemones (programas, projektus, renginius, stipendijas, švietimo iniciatyvas, viešinimą ir pan.).

Tobulinimo rekomendacijos savivaldos lygmens Premijų sistemai sąveikoje su centrinės valdžios Premijų sistema:

- a) tiek centrinės valdžios, tiek savivaldos lygmeniu tikslinga stiprinti visų kultūros ir meno sričių procesų bei rezultatų sisteminę stebėseną, analizę, vertinimą bei tobulinimo priemonių įgyvendinimą (įskaitant visų Premijų lygmenyje), siekiant objektyviau formuoti ir įgyvendinti kultūros politikos priemones, orientuotas į visų kultūros ir meno sričių tolydžią raidą. Centrinės valdžios lygmeniu inicijuota stebėseną, analizę, vertinimas bei tobulinimas galėtų būti vykdomas bendradarbiaujant su savivaldybėmis, kurios galėtų teikti duomenis apie savo atstovaujamos savivaldybės lygmeniu vykstančių kultūros ir meno sričių procesų bei rezultatų būklę. Atsižvelgiant į atsiliekančių kultūros ir meno sričių būklę, galima būtų aktyviau plėtoti bendradarbiavimą (tarp savivaldybių ir su užsienio kultūros ir meno sričių partnerių atstovais), siekiant pritraukti pažangesnių kultūros ir meno atstovų švietėjišką, ugdomąją, renginių, kūrybos ir kitą aktualią veiklą

į savivaldybes, kuriose atitinkamų kultūros ir meno sričių rezultatai nėra pažangūs, tokiu būdu stimuluojant atitinkamų sričių raidą, siekiant tolydumo;

b) savivaldybės galėtų aktyviau dalyvauti nominuojant savo atstovaujamų savivaldybių kultūros ir meno kūrėjus į centrinės valdžios lygmens Premijas;

c) didžiųjų miesto savivaldybės plėtodamos Premijų sistemas, taip pat turėtų atkreipti dėmesį į galimybes pagerinti apdovanojamų laureatų proporcijas, skiriant papildomą dėmesį ne tik meno kūrėjams, bet ir kultūros kūrėjams, kurių veikla gali būti susijusi su kultūros ir meno: vadyba, tyrimais, kritika, palaikymu, sklaida ir kt.;

d) kitos savivaldybės, kuriose kultūros ir meno veikla santykinai mažiau aktyvi ir įvairi (lyginant su didžiųjų miestų savivaldybėmis), siekiant tolydžios visų kultūros ir meno sričių raidos, pirmenybę turėtų teikti ne Premijoms, kaip vienam iš tolydžios raidos skatinimo įrankių (kurio efektyvumas savivaldos lygmeniu nereikšmingas), o kitoms priemonėms (balansui tarp tautiškumo skatinimo ir globalumo bendradarbiavimo tarp savivaldybių ir užsienio kultūros bei meno srityse didinimui (savivaldybėje esančių aktyvių kultūros ir meno sričių „eksportas už savivaldybės ribų“ ir „importas į savivaldybę“ tų kultūros ir meno sričių, kuriose savivaldybė santykinai neaktyvi), prioritetuotų kultūros ir meno programų, projektų, renginių, švietimo iniciatyvų, viešinimo ir pan. priemonių efektyvumo užtikrinimas, derinant su ribotais ištekliais, potencialu ir galimybėmis).

2.3. Kitų premijų sistemų – privataus sektoriaus ir kitų organizacijų kultūros ir meno premijų analizė

Atliekant Tyrimą buvo iškeltas papildomas uždavinys – išanalizuoti ir įvertinti Lietuvoje privataus sektoriaus ir kitų organizacijų Premijas, siekiant parengti papildomas rekomendacijas centrinės valdžios ir savivaldos lygmens Premijų sistemų tobulinimui, o taip pat identifikuoti, ar yra galima glaudesnė skirtingų Premijų sistemų (centrinės ir savivaldos lygmens bei privataus sektoriaus ir kitų organizacijų) sąveika.

Pagrindiniai šio privataus sektoriaus ir kitų organizacijų Premijų sistemų tyrimo tikslai yra šie:

- a) nustatyti kokios būdingos Premijos yra teikiamos privataus sektoriaus ir kitų organizacijų (nekeliant tikslo suinventorizuoti visų);
- b) įvertinti identifikuotų Premijų kategoriją (meno ir kultūros);
- c) įvertinti vidutinį Premijų ir laureatų skaičių ir atlikti gautų duomenų analizę;
- d) pateikti tobulinimo rekomendacijas centrinės valdžios ir savivaldos lygmens Premijų sistemai bei skirtingų sistemų sąveikai.

Tyrimo metu buvo analizuojami viešai prieinami bet nesusisteminti duomenys ir šaltiniai 2015-2020 m. laikotarpiu, dėl to kai kurios privataus sektoriaus ir kitų organizacijų Premijos neidentifikuotos bei nebuvo iškeltas tikslas suinventorizuoti visų teikiamų Premijų, taip pat neanalizuoti organizuojami kultūros ir meno konkursai bei renginiai, kurių metu kandidatams varžantis meistriškumu apdovanojami laureatai (pavyzdžiui, Tarptautinis M. K. Čiurlionio pianistų konkursas, Lietuvos rašytojų sąjungos „Pirmosios knygos“ konkursas ir pan.).

Žemiau lentelėje pateikiama apibendrinta informacija apie kai kurias Premijas, 2018-2020 m. laikotarpiu teikiamas Lietuvos privataus sektoriaus ir kitų organizacijų.

32 lentelė. Apibendrinta informacija apie kai kurias Premijas, 2018-2020 m. laikotarpiu teikiamas Lietuvos privataus sektoriaus ir kitų organizacijų

Nr.	Premija	Premijos laureatų skaičius (per metus) per paskutinį premijų teikimą	Premijos kategorija (kultūra – K; menas – M)	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai Premijai)	Premijos sritis	Premijos stiprybės	Pastabos ir komentarai
1.	Džiazio žvaigždės	1	M	0	Muzika	Premijuojamas muzikos žanras, kuris kituose Lietuvos muzikos apdovanojimuose retai įvertinamas	Asociacijos „Klaipėdos Džiazio Festivalis“ įsteigtas apdovanojimas
2.	M.A.M.A.	15	M	0	Muzika	1. 80 komisijos narių (sąlyginės prielaidos vertinimo objektyvumui); 2. stiprus viešinimas ir sklaida – prioritetas muzikos šventės organizavimui (renginyje dalyvauja apie 10 000 žiūrovų Žalgirio arenoje, masinė sklaida media kanalais, įskaitant apie 900 000 žiūrovų TV transliacijos metu), populiarinant muzikos kūrėjus ir jų kūrybą	Muzikos apdovanojimai, organizuojami asociacijos „Metų muzikos apdovanojimai“
3.	T.Ė.T.Ė.	17	M	0	Muzika	1. Apdovanojimai yra atsakas į populiariosios muzikos apdovanojimus MAMA (apeliuojama į aukštesnę meninę vertę, atrankos objektyvumą, skaidrumą); 2. populiarina talentingus mažiau	Alternatyvios muzikos apdovanojimai

Nr.	Premija	Premijos laureatų skaičius (per metus) per paskutinį premijų teikimą	Premijos kategorija (kultūra – K; menas – M)	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai Premijai)	Premijos sritis	Premijos stiprybės	Pastabos ir komentarai
						žinomus muzikantus	
4.	Aukso lašas	8	M	0	Muzika	Pagrindinis prioritetas – muzikos šventės organizavimui (renginyje apie 6 000 žiūrovų Žalgirio arenoje)	Radio stoties „Lietus“ organizuojami apdovanojimai
5.	Lietuvos rašytojų sąjungos (LRS) premija	<u>1</u>	M	Premijos dydį LRS valdyba nustato kasmet	Literatūra	1. Skiriama už didelės vertės literatūrinį kūrinį; 2. Premija finansinė	
6.	Juozo Tumo-Vaižganto premija	1	K, M	300	Literatūra	1. Premija gali būti skiriama tiek meno, tiek kultūros kategorijoms, pavyzdžiui: premija buvo skirta muziejininkui, istorikui, žurnalistui ir kraštotyrininkui, rašytojui, literatūrologui ir pan.; 2. Premija finansinė	Premiją įsteigė Lietuvos rašytojų, Lietuvos žurnalistų sąjunga ir Nacionalinė žurnalistų kūrėjų asociacija
7.	Jurgos Ivanauskaitės vardo premija	1	M	870	Literatūra	1. Skatina laisvą, atvirą ir drąsią kūrybinę raišką; 2. Premija finansinė	Premijos steigėjai: J. Ivanauskaitės kūrybos paveldo centras ir leidykla „Tyto alba“. Premiją skiria Lietuvos rašytojų sąjunga ir leidykla

Nr.	Premija	Premijos laureatų skaičius (per metus) per paskutinį premijų teikimą	Premijos kategorija (kultūra – K; menas – M)	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai Premijai)	Premijos sritis	Premijos stiprybės	Pastabos ir komentarai
							„Tyto alba”
8.	Liudo Dovydeno premija	<u>1</u>	M	5 000	Literatūra	1. Geras bendradarbiavimo privataus ir viešojo sektorių pavyzdys (mecenatas – rašytojo sūnus fotomenininkas Jonas Dovydenas; teikia Lietuvos rašytojų sąjunga); 2. reikšminga finansinė Premija	Premija skiriama už geriausią naują lietuvišką romaną
9.	Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto premija	<u>1</u>	M	Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto nustatomas piniginis prizas	Literatūra	1. Premijai gauti varžosi reikšmingas kandidatų skaičius (galutiniame etape – 12); 2. komisija iš <u>11</u> narių (tiek pat kaip ir Nacionalinėje Premijoje – sudarytos prielaidos vertinimo objektyvumui); 3. Premija finansinė	Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto teikiama premija už šiuolaikinės lietuvių literatūros kūrinį
10.	Algio Kalėdos premija	1	K	Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto nustatomas piniginis prizas	Tyrimai, studijos, vertimai (literatūros srityje)	1. Geras bendradarbiavimo privataus ir viešojo sektorių pavyzdys (Premiją mēcenuoja Kalėdų šeima; teikia Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas); 2. skatina Lietuvos literatūros paveldo, lietuvių-lenkų	Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto teikiama premija

Nr.	Premija	Premijos laureatų skaičius (per metus) per paskutinį premijų teikimą	Premijos kategorija (kultūra – K; menas – M)	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai Premijai)	Premijos sritis	Premijos stiprybės	Pastabos ir komentarai
						literatūrinių ryšių, komparatyvistikos ir kultūrų sąveikos tyrimus (monografijas, studijas, straipsnių ciklus, mokslškai parengtas šaltinių ir jų vertimų publikacijas); 3. komisija iš 11 narių (tiek pat kaip ir Nacionalinėje Premijoje – sudarytos prielaidos vertinimo objektyvumui); 4. Premija finansinė	
11.	Vytauto Kubiliaus premija	1	K	Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto nustatomas piniginis prizas	Kritika, mokslas	1. Premijuojama kultūros kategorija (kuri į Premijų sistemas įtraukiama santykinai retai): teikiama už darbus iš XX–XXI a. literatūros: esmines problemas iškeliančią kritikos ar mokslo knygą, arba už publikacijų ciklą. 2. Premija finansinė	Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto teikiama premija
12.	Kazimiero Barėno premija	<u>1</u>	M	780	Literatūra	1. Skatina jaunuosius autorius (iki 35 metų amžiaus imtinai); 2. Premija finansinė; 3. buvo iki 2018 m. organizuojama dėka pavyzdinio	Atsižvelgiant į tai, jog yra išnaudota paramos teikėjų premijai finansuoti skirta fiksuota lėšų

Nr.	Premija	Premijos laureatų skaičius (per metus) per paskutinį premijų teikimą	Premijos kategorija (kultūra – K; menas – M)	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai Premijai)	Premijos sritis	Premijos stiprybės	Pastabos ir komentarai
						bendradarbiavimo tarp privataus ir viešojo sektorių (įskaitant centrinės ir savivaldos lygmenis), kadangi ši literatūrinė premija privačių asmenų (Marijos ir Kazimiero Barėnų) sumanymu (bei finansiniu palaikymu) buvo įsteigta savivaldos lygmens įstaigos – Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešosios bibliotekos, kurios savininko teises ir pareigas įgyvendina centrinės valdžios įstaiga (LR kultūros ministerija)	suma ir neatsirado kitų premijos finansavimo šaltinių, 2019 m. premijos teikimas sustabdytas.
13.	Lietuvos meno kūrėjų asociacijos premija	<u>1</u>	K, M	1 500	Kultūros ir meno (neišskiriant konkrečių sričių)	1. Skatinami kultūros ir meno kūrėjai abejose kategorijose (tiek meno, tiek kultūros); 2. Premija finansinė	Lietuvos meno kūrėjų asociacijos premija, skiriama Lietuvos menininkams už išskirtinius profesionalaus meno kūrinius
14.	LT Game Awards	6	M	0	Kompiuterinių žaidimų kūrimas	1. Skatinama kūrybinė veikla vienoje iš prioritetinių Lietuvai	Lietuvos žaidimų kūrėjų asociacijos

Nr.	Premija	Premijos laureatų skaičius (per metus) per paskutinį premijų teikimą	Premijos kategorija (kultūra – K; menas – M)	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai Premijai)	Premijos sritis	Premijos stiprybės	Pastabos ir komentarai
						industrijų – informacinėse technologijose; 2. skatinama sritis, kuri nepapuola į centrinės valdžios ir savivaldos lygmenų, privataus sektorių ir kitų organizacijų Premijų sistemas	organizuojami apdovanojimai, kurių metu įvertinami geriausi Lietuvos kompiuteriniai žaidimai (ir apdovanojami jų kūrėjai
15.	Auksinis ženkliukas	3	K, M	500	Dailė, dailėtyra	1. Skatinami kultūros ir meno kūrėjai abeiose kategorijose (tiek meno, tiek kultūros: dailės ir dailėtyros); 2. Premija finansinė; 3. nuostatuose išdėstyti detalūs vertinimo kriterijai	Lietuvos dailininkų sąjungos „Auksinių ženkliukų“ skyrimo
16.	ArtVilnius‘19	10	K, M	2 000 (jaunojo menininko apdovanojimų kategorijoje)	Galerijų veikla, menas (neišskiriant sričių), skulptūra / instaliacija	1. Skatinami kultūros ir meno kūrėjai abeiose kategorijose (tiek meno, tiek kultūros); 2. Premija finansinė; 3. ryškus tarptautiškumo aspektas	Lietuvos meno galerininkų asociacijos organizuojami apdovanojimai
17.	Jaunojo tapytojo prizas (JTP)	1	M	2 000	Dailė	Laureatui teikiamas „sėkmės paketas“ (XII-ojo JTP): 2 mėn. rezidencija SIM meno rezidencijų	Jaunojo tapytojo prizo organizatoriai: Julija Dailidėnaitė ir

Nr.	Premija	Premijos laureatų skaičius (per metus) per paskutinį premijų teikimą	Premijos kategorija (kultūra – K; menas – M)	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai Premijai)	Premijos sritis	Premijos stiprybės	Pastabos ir komentarai
						centre, Reikjavike, 2000 Eur finansinė premija ir galimybę surengti solo parodą galerijoje, taip pat darbas įtraukiamas į Lietuvos Nacionalinio dailės muziejaus tapybos rinkinį, saugomą Nacionalinėje dailės galerijoje.	Vilmantas Marcinkevičius
18.	JCDecaux premija	1	M	4 000	Įvairios (tinkamos ekspozicijoms)	<p>1. Laureatą išrenka kaskart naujai suburiama nepriklausoma tarptautinė komisija;</p> <p>2. iš „JCDecaux premijos“ parodų dalyvių atrenka 5 projektus, iš kurių formuojama konceptuali grupinė ekspozicija, o kiekvieno dalyvio / kolektyvo kūriniai skiriamas 1 500 eurų produkcijos biudžetas ir kuratorinė parama;</p> <p>3. suteikiama galimybė plačiau savo kūrybą pristatyti pradėjusiems menininkams ir atkreipti visuomenės dėmesį į šiuolaikinį meną;</p> <p>4. laureatui suteikiama galimybė</p>	Šiuolaikinio meno centro ir „JCDecaux“ 2016 m. įsteigtas kasmetinių parodų ciklas, siekiantis skatinti jaunųjų Lietuvos menininkų kūrybą, jos sklaidą Lietuvoje ir užsienyje bei visuomenės susidomėjimą šiuolaikiniu menu

Nr.	Premija	Premijos laureatų skaičius (per metus) per paskutinį premijų teikimą	Premijos kategorija (kultūra – K; menas – M)	Finansinio skatinimo dydis, Eur (vienai Premijai)	Premijos sritis	Premijos stiprybės	Pastabos ir komentarai
						eksponuoti savo darbus lauko reklamos plotuose	

Šaltinis – parengta Teikėjo.

Papildomai buvo atlikta leidyklų, esančių kultūriniame ir kūrybiniame versle (industrijoje) analizė ir nustatyta, kad:

- leidyklų susidomėjimas literatūros talentų skatinimu ir auginimu ir su skatinimu susijusiomis premijomis yra žemas ir netvarus: nežiūrint į kai kurių leidyklų pastangas skelbti konkursus ir motyvuoti literatūros kūrėjus, jokių didesnių rezultatų nebuvo pasiekta ir ketinimai ateičiai yra neaiškūs;
- kai kurie žurnalai (ar žurnalų franšizės Lietuvoje) skelbia kultūros ir kūrybos premijų konkursus, į kuriuos geba pritraukti kandidatus, kurie yra tapę nacionalinio lygmens laureatais;
- kai kurios verslo asociacijos yra įsteigusios premijas (ar pasižymėjimo ženklus), kurie sietini net tik su verslu, bet ir svariu indėliu į miesto ar rajono kultūrinį vystymąsi;
- patriotinės organizacijos taip pat apdovanoja asmenis už tarnavimą miestui ar kraštui, o vertinant kandidatus yra atsižvelgiama į jų indėlį miesto ar regiono kultūrai;
- verta paminėti Lietuvos televizijose organizuojamus konkursus – apdovanojimus (literatūriniai, metų žmogaus ir pan.);
- knygų mugės ir jas organizuojančios asociacijos, bendradarbiaudamos su literatūros ar rašytojų asociacijomis, vykdo premijų teikimą, taip sukurdamas ypatingą iškilmingą aplinką.

Reikia pažymėti, kad visos šios pastangos ir dalyviai yra svarbi Premijų ekosistemos dalis, tačiau vertėtų identifikuoti bei plėtoti neformalią tokios Premijų sistemos organizacinę struktūrą ir bendradarbiavimo galimybes.

Išvados, apibendrinimai ir rekomendacijos:

a) Premijas Lietuvos privataus sektoriaus ir kitos organizacijos dažniausiai teikia meno kūrėjams, kultūros kūrėjams jos teikiamos retai (tai būdinga ir Lietuvos centrinės ir savivaldos lygmenų Premijoms);

b) labai didelė Premijų įvairovė yra literatūros srityje, būdingos įvairios vardo Premijos. Iš vienos pusės tai sudaro papildomas prielaidas literatūros kūrėjų motyvavimui, rezultatų pasiekimui (kartu dėl būdingo finansinio premijavimo, pavyzdžiui, santykinai išskirtinė Liudo Dovydeno premija, kurios laureatai apdovanojami taip pat 5 000 Eur), tačiau nėra aiški Premijų sistema šioje srityje (pavyzdžiui, kaip Premijos skiriasi pagal svarbumą, reikšmingumą ar prestižą, o neįsigilinusiam Lietuvos gyventojui sudėtinga suvokti, kuo viena literatūros Premija skiriasi nuo kitos);

c) identifikuoti gerieji bendradarbiavimo pavyzdžiai (įskaitant tarp privačių mecenatų, Premijas teikiančių organizacijų, savivaldos lygmens, pavyzdžiui, literatūros srityse²³). Lietuvos savivalda aktyviausiai bendradarbiauja literatūros Premijų teikime;

d) sudarant prielaidas spartesnei kultūros ir meno sričių raidai, kai kurios Premijos pagrindinį prioritetą teikia ne finansiniam kūrėjų skatinimui, o sklaidai, viešinimui, šventės atskiros kultūros ir meno srities atstovams organizavimui bei kūrėjų ir jų kūrybos populiarinimui. Šios srities gerąsias praktikas rekomenduotina perimti bei plėtoti iš centrinės bei savivaldos lygmenų Premijų sistemose;

e) Premijas, kurias teikia Lietuvos privataus sektoriaus ir kitos organizacijos ženkliu veikia tęstinumo rizikos (pvz., buvo įsteigti alternatyvios muzikos apdovanojimai T.Ė.T.Ė, kurių teikimas buvo nutrūkęs 7 metų laikotarpiui; organizuotas populiarus „Sidabrinių gervių“ apdovanojimas nutrūko dėl Lietuvos kino akademijos bankroto, o tai paskatino centrinės valdžios palaikomų kino apdovanojimų įsteigimą; taip pat identifikuoti atvejai, kuomet nutrūkęs privačių mecenatų Premijų finansavimas sustabdo Premijos teikimo tęstinumą²⁴ ir pan.). Esant šioms rizikoms, taip pat pasitaikant atvejams, kuomet visuomenėje ir kūrėjų bendruomenėse pasireiškia įtarimai dėl atskirų Lietuvos privataus sektoriaus ir kitos organizacijų teikiamų Premijų skyrimo skaidrumo (pvz., pasitaikančios nuomonės: „savi apdovanoja savus“ ir pan.), centrinės ir savivaldos lygmens Premijos turėtų būti planuojamos ir organizuojamos, neatsižvelgiant į tai, kad tam tikros kultūros ir meno sritys jau finansuojamos privačia ar kitų organizacijų iniciatyva;

²³ Pavyzdžiai: 1. Liudo Dovydeno premija (literatūros): mecenatas – rašytojo sūnus fotomenininkas Jonas Dovydenas; teikia Lietuvos rašytojų sąjunga; 2. Algio Kalėdos premija (tyrimai, studijos, vertimai (literatūros srityje)): mecenuoja Kalėdų šeima; teikia Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas).

²⁴ Pavyzdžiui, Kazimiero Barėno premija (literatūros) buvo iki 2018 m. organizuojama dėka pavyzdinio bendradarbiavimo tarp privataus ir viešojo sektorių (įskaitant centrinės ir savivaldos lygmenis), kadangi ši literatūrinė premija privačių asmenų (Marijos ir Kazimiero Barėnų) sumanymu (bei finansiniu palaikymu) buvo įsteigta savivaldos lygmens įstaigos – Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešosios bibliotekos, kurios savininko teises ir pareigas įgyvendina centrinės valdžios įstaiga (LR kultūros ministerija). Atsižvelgiant į tai, jog yra išnaudota paramos teikėjų premijai finansuoti skirta fiksuota lėšų suma ir neatsirado kitų premijos finansavimo šaltinių, 2019 m. premijos teikimas sustabdytas.

f) yra atvejų kai tie patys kūrėjai pretenduoja bei gauna tos pačios srities Premijas tiek valstybinėje bei savivaldos lygmenų Premijų sistemoje, tiek privačių ir kitų organizacijų Premijų sistemoje, tačiau šie atvejai tik patvirtina šių kūrėjų darbų reikšmingumą ir indėlį į kultūros bei meno plėtrą, visuomenės turtingumą;

g) darytina išvada, kad valstybinės bei savivaldos lygmenų Premijų sistemą valdančios įstaigos bei komisijos galėtų glaudžiau bendradarbiauti su privačiu sektoriumi ir kitomis organizacijomis, vykdant privačių iniciatyvų stebėseną ir analizę, tobulinimą, dažnesnį bendrą kultūros politikos veiksmų ir priemonių įgyvendinimą.

2.4. Lietuvoje skiriamų mokslo premijų sąsajų su kultūros ir meno sritimis analizė

Atliekant Tyrimą buvo iškeltas papildomas uždavinys – išanalizuoti ir įvertinti Lietuvoje kultūros ir meno sritims skiriamas mokslo premijas. Šis papildomas uždavinys iškeltas atsižvelgiant į tai, kad prieš tai apžvelgtose Premijų sistemose kultūros kategorijoje laureatų proporcija yra reikšmingai mažesnė nei meno kategorijos laureatų.

Pagrindiniai šio mokslo premijų tyrimo tikslai yra šie:

- a) nustatyti kokios Lietuvoje valstybės lygmenyje yra teikiamos mokslo premijos, susijusios su kultūra ir menu;
- b) įvertinti identifikuotų mokslo premijų sritis bei jų sąsajas su menu ir kultūra;
- c) pateikti tobulinimo rekomendacijas centrinės valdžios ir savivaldos lygmens Premijų sistemai bei skirtingų sistemų sąveikai.

Įgyvendinant papildomą tyrimo uždavinį detaliau analizuotos Lietuvos mokslo premijos, kurias teikia Lietuvos mokslų akademija už Lietuvai reikšmingus fundamentinius ir taikomuosius mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros darbus. Kasmet skiriama iki 7-ių Lietuvos mokslo premijų, iš kurių iki 2-jų skiriama humanitarinių ir socialinių mokslų sritims, į kurias patenka darbai glaudžiausiai susiję su kultūra.

Žemiau lentelėje pateikiama detalesnė Lietuvos mokslo premijų, skirtų humanitarinių ir socialinių mokslų sritims laureatų darbų 1993 – 2019 m. laikotarpiu analizė, siekiant įvertinti premijų laureatų darbų sąsajas su menu ir kultūra.

33 lentelė. Lietuvos mokslo premijų, skirtų humanitarinių ir socialinių mokslų sritims laureatų darbų analizė, siekiant įvertinti premijų laureatų darbų sąsajas su menu ir kultūra

Nr.	Premijos įteikimo metai	Lietuvos mokslo premijos laureatas ir jo darbas už kurį suteikta premija
1.	2019	Lietuvos istorijos tyrimai
2.	2019	Bažnytinės dailės tyrimai
3.	2018	Nepaskirta
4.	2017	Muzikos ir kalbos tyrimai
5.	2017	Interjero dekoro tyrimai
6.	2016	Kristijono Donelaičio tyrimai
7.	2016	Lietuvos istorijos tyrimai
8.	2015	Kultūros sociologijos ir kultūrinių studijų tyrimai
9.	2014	Mažosios Lietuvos raštijos paveldo (leksikografijos) tyrimai
10.	2013	Fenomenologiniai lietuvių literatūros tyrimai
11.	2013	Hermeneutinės kultūros filosofijos tyrimai
12.	2012	Lietuvos istorijos ir Lietuvos miestų tyrimai
13.	2012	Psichologinės gerovės tyrimai (socialiniai tyrimai)
14.	2011	Meninio paveldo tyrimai
15.	2011	Lietuvos istorijos tyrimai
16.	2010	Filosofijos tyrimai
17.	2010	Lietuvių literatūros tyrimai
18.	2009	Senosios Lietuvos istorijos tyrimai

Nr.	Premijos įteikimo metai	Lietuvos mokslo premijos laureatas ir jo darbas už kurį suteikta premija
19.	2009	Istoriniai sociologiniai tyrimai
20.	2008	Lietuvos kultūros istorijos tyrinėjimai (kultūrologiniai ir politologiniai aspektai)
21.	2008	Fonologijos, dialektologijos ir kalbos istorijos tyrimai
22.	2007	Lietuvių kalbos istorinės sintaksės tyrimai
23.	2007	Lietuvos teisės istoriniai tyrimai
24.	2007	Literatūros tyrimai
25.	2006	Religijotyra ir mitologijos tyrimai
26.	2006	Lietuvos istorijos tyrimai
27.	2006	Lietuvių etninės kultūros tyrimai
28.	2005	Lietuvių literatūros ir spaudos istoriniai tyrimai
29.	2005	Lietuvių tautosakos žinių tyrimai
30.	2004	Lituanistinės literatūrologijos raidos tyrimai
31.	2004	Lietuvos sakralinės architektūros tyrimai
32.	2004	Valstybingumo ir politinio tapatumo tyrimai
33.	2003	Lyginamieji kultūros, filosofijos, estetikos ir meno tyrimai
34.	2003	Lietuvos miestų ir kaimo kultūrologiniai tyrimai
35.	2003	Lietuvių etninės kultūros tyrimai
36.	2002	Lietuvių tautos socialinės organizacijos tyrimai
37.	2002	Reformacijos tyrimai (LDK ir Mažoji Lietuva)
38.	2002	Frazeologijos žodynas
39.	2001	Lietuvių patarlės ir priežodžiai
40.	2001	Lietuvos urbanistikos istorijos ir paveldo tyrimai
41.	2001	Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės miestų antspaudų tyrimai
42.	2000	Nepaskirta
43.	1999	Dabartinės lietuvių kalbos gramatika
44.	1999	Už knygas apie kultūrą ir meną, kultūros ir meno sociologiją
45.	1998	Lietuvos metrikos tyrimai
46.	1998	Už publikuotą knygą
47.	1997	Už mokslinius istorinius leidinius (Lietuvos istorija)
48.	1997	Lietuvių kalbos (gramatika, morfologija) tyrimai
49.	1997	Lietuvių ir baltų kalbų tyrimai
50.	1996	Lietuvių kalbos žodynas
51.	1996	Lietuvių literatūros tyrimai
52.	1995	Lietuvos statuto tyrimai
53.	1995	Tautosakos tyrinėjimai
54.	1995	Lietuvių kalbos istorijos tyrimai
55.	1994	Lietuvių kalbos tyrimai
56.	1994	Lietuvių liaudies dainų tyrimai
57.	1994	Mažosios Lietuvos lietuvių spaudos tyrinėjimai
58.	1993	Lietuvos archeologiniai tyrimai
59.	1993	Lietuvių pavardžių tyrimai

Šaltinis – parengta Teikėjo, remiantis Lietuvos mokslų akademijos informacija.

Analizuojant pateiktą informaciją apie mokslo premijas, susietas su kultūra ir menu, pastebimi Lietuvių kalbos, literatūros ir Lietuvos istorijos prioritetai. Kitoms kultūros ir meno sritims skiriamas mažesnis dėmesys, tačiau šio Tyrimo aprėptyje nebuvo analizuojamos mažesnio

kitų kultūros ir meno sričių premijavimo priežastys. Todėl galima konstatuoti, kad Mokslo premijų srityje nėra pasiektas subalansuotas įvairių kultūros ir meno sričių mokslininkų premijavimas.

Išvados, apibendrinimai ir rekomendacijos:

a) identifikuota viena mokslo premijų sistema, teikiama Lietuvoje, kuri turi sąsajas su kultūra – Lietuvos mokslo premijos, kurias teikia Lietuvos mokslų akademija (valdanti LR švietimo, mokslo ir sporto ministerijos šioms premijoms skirtas lėšas);

b) kasmet Lietuvos mokslo premijos suteikiamos vidutiniškai 2 mokslinių tyrimų darbų kultūros srityse autoriams (vienos premijos dydis yra 30 420 Eur, t. y. beveik prilygsta Nacionalinei Premijai (31 200 Eur)). Nuo 2016 m. nei vienas kultūros srities mokslinių tyrimų darbų autorius ir kultūros kūrėjas (kurio veikla gali būti susijusi su kultūros ir meno: vadyba, kritika, palaikymu, sklaida ir kt.) nėra gavęs Nacionalinės Premijos. Kadangi pastarojoje Premijoje nepakankamai reprezentuojami kultūros srities darbų autoriai (mokslininkai, tyrėjai, kritikai) bei vadybininkai ir kultūros srities profesijų atstovai, galima daryti išvadą, kad mokslinių tyrimų darbų autorių tolydų premijavimą Lietuvoje užtikrina teikiamos Lietuvos mokslo premijos. Galimybės konsoliduoti ir integruoti į vieną bendrą premiją (apjungiant Lietuvoje mokslo premiją humanitarinių ir socialinių mokslų srityse ir Nacionalines Premijas) yra ribotos ir netikslingos, nes Lietuvoje mokslo premija apima ir kitas sritis tiesiogiai bei glaudžiai nesusijusias su kultūra ir menu (t. y. Lietuvoje mokslo premijų sistemoje taikoma mokslo sričių apdovanojimų struktūra taip pat apimant fizinių, biomedicinos, žemės ūkio, technologijos mokslų sritis).

c) tobulinimo galimybė – bendradarbiaujant LR švietimo, mokslo ir sporto bei LR kultūros ministerijoms koordinuotai vykdyti analizę ir stebėseną apie Lietuvos autorių pasiekimus kultūros sričių darbuose bei priimti bendrus politikos formavimo ir tobulinimo sprendimus šios srities raidai (apimant sprendimus dėl finansavimo bei priemonių įgyvendinimo ugdymui, švietimui, sklaidai, projektams, darbams, bendradarbiavimui, keitimusi duomenimis bei patirtimis ir pan.).

3. Kokybinės suinteresuotųjų šalių apklausos rezultatai

Šiame skyriuje aprašomi šio Tyrimo aprėptyje atlikti struktūruoti giluminiai interviu su Premijų sistemos Lietuvoje dalyviais ir suinteresuotosiomis šalimis (apimant nacionalinį ir Vyriausybės Premijų lygmenis). Siekdama gauti grįžtamąjį ryšį apie LR Premijų sistemos būklę ir galimus jos pagerinimus tyrėjų grupė 2020 m. birželio mėn. vykdė struktūruotus giluminius interviu su esamais ir buvusiais Premijų komisijų nariais ir pirmininkais, o taip pat su kultūros ir meno sričių atstovais (menininkais, kultūros vadybininkais, tyrėjais). Iš viso buvo įvykdyta dvylika struktūruotų interviu, iš jų šeši – su kultūros ir meno komisijų nariais ir pirmininkais ir šeši – su Premijų dalyviais (kūrėjais, meno galerijų partneriu, leidyklos vadovu). Vykdamas interviu ir pasiekus nuomonių bei pasiūlymų pasikartojamumą struktūruotų giluminių interviu, apklausa buvo nutraukta.

Vykdamas struktūruotus giluminius interviu, buvo aptariami šie pagrindiniai klausimai:

- a) tolydžios kultūros ir meno sričių raidos prielaidos valstybės Premijų sistemos apimtyje;
- b) teigiami valstybės Premijų sistemos aspektai (sistemos stiprybės);
- c) tobulintinos valstybės Premijų sistemos sritys;
- d) galimos naujovės valstybės Premijų sistemoje;
- e) pagrindinės kliūtys toliau plėtojant valstybės Premijų sistemą ir diegiant naujoves;
- f) Taip pat buvo keliami kiti diskusiniai klausimai, pavyzdžiui:
  - kaip pagerinti balansą tarp Premijas gaunančių kultūros ir meno sričių (siekiant išlaikant dabartinį Premijoms skiriamą finansavimą);
  - kaip padidinti teikiamų Premijų ir kūrėjų, gaunančių Premijas žinomumą;
  - kaip padidinti Premijų sistemos aiškumą ir skaidrumą;
  - kaip, panaudojant Premijų sistemą identifikuoti ir „išskelti“ aukšto potencialo kūrėjus ir užtikrinti jų veiklos tvarumą.

Reikia pastebėti, kad buvo apklausti ne tik asmenys, tapę Premijų laureatais, bet ir Premijų negavę ar neplanuojantys dalyvauti Premijų paraiškose kūrėjai.

Žemiau lentelėje pateikiama apibendrina atliktų interviu informacija.

34 lentelė. Kultūros ir meno premijų sistemos stiprybės

	Sritis	Komentarai
1.	Valstybės politikos ir jos įgyvendinimo stabilumas ir nuoseklumas kultūros ir meno premijų srityje	Premijos skiriamos daugiau nei du dešimtmečius ir per šį laikotarpį nekilo didesnių abejonių dėl Premijų skyrimo ir Premijų kuriamos naudos.
2.	Poveikis visuomenei, meno ir kultūros bei kūrėjų ir kultūrininkų prestižo didinimas	Panaudojant Premijų sistemą yra išryškinamos visuomenės vertybės, parodoma pagarba meno kūrėjams. Kūrėjui „suteikiami sparnai“, padidėja jo reputacija, žinomumas, prestižas. Visuomenei skleidžiama pozityvi žinia apie meną, kultūrą ir kūrėjus. Vykdoma visuomenės edukacija, atkreipiamas dėmesys į kultūrą ir meną. Tačiau šios priemonės – tai garbės, prestižo, pagarbos išraiška, bet tai nėra tinkamas finansinis įvertinimas („buto nenusipirksi, tik automobilį“). Menininkas jaučia ne tik papildomą dėmesį, bet ir papildomą

	Sritis	Komentarai
		atsakomybę.
3.	Finansinės paskatos kūrėjams	Finansiškai paskatinti kūrėjai gauna materialinę paskatą tolesniam kūrybiniam darbui. Finansinė paskata, nežiūrint kritikos dėl per mažo finansinio įvertinimo, yra svarbi.
4.	Naujų galimybių potencialas	Atsiveria durys į kitas galimybes (parodos, leidyba, tarptautiškumas ir t. t.).
5.	Nuoseklaus rezultato kūrimo suderinimas su netikėtu proveržiu	Kartais įvyksta „žybsnis“ – gaunami netikėti apdovanojimai, tačiau tai įvyksta retai, o kitas įprastas kūrybos takas yra susijęs su nuolatinio ir nuoseklio kūrybinio proceso ir kūrybos rezultatų gausinimu. Abu keliai yra geri, jie pripažįstami ir vertinami.
6.	Aukšti reikalavimai, keliami laureatui	cit. „Norint gauti premiją, reikia padaryti kažką išties gero, didelio, matomo. Na, labai gero. Reikia būti matomu. Konkurencija labai didelė. Šalis maža, visi aplinkui vieni kitus pažįsta ir žino, už kokius nuopelnus gavo premiją. Tai – rimta“.
7.	Komisijų profesionalumas	Profesionalios ir veiksmingos Premijų skyrimo komisijos ir profesionalių menininkų ir meno tyrinėtojų pasitelkimas į vertinimo komisijas. Stebimas sąžiningas, kruopštus komisijų darbas, išvengiama „nebylių“ susitarimų. Komisijas aptarnaujantys asmenys yra tinkamo pasirengimo, kvalifikuoti, komisijų darbo aplinka – motyvuojanti, pagrindinis Premijų procesas yra tinkamai organizuojamas („pirmininkui ir komisijai užtenka ateiti, visa reikalinga medžiaga ir aplinka būna parengta“). Kviečiami išorės ekspertai – aukštos kvalifikacijos ir kompetencijų. Komisijos kadencijos metu yra sukaupiamos reikiamos išvalgos ir gebėjimai, atsiranda bendras supratimas ir pasiekiamas bendras susitarimas, nors kai kada reikia kelių ratų (lygmenų) balsavimo. Tačiau objektyvių nuomonių išraiška pavirsta į bendrą susitarimą.
8.	Ateities tendencijų skanavimas	Nuolatos įvertinamos naujos meno sritys, atveriamas vizualinio ir daugiadisciplininio interpretavimo erdvė.

Šaltinis – parengta Teikėjo.

35 lentelė. Tobulintinos Valstybės kultūros ir meno premijų sistemos sritys

	Sritis	Komentarai
1.	Tolimesnis komisijų demokratizavimas	Komisijų sudėtyje turėtų būti visų svarbiųjų menų ir kultūros sričių atstovai. Komisijos pačios turėtų rinkti pirmininkus. Vyriausybės Premijų komisijos sprendimas turėtų būti galutinis ir apsaugotas nuo „Ministrų kabineto intervencijos“. Atrodo, kad komisijose dirba progresyvieji meno atstovai (jaunoji karta), kuriai mažiau svarbi baltiškoji kultūra ir menas, „baltiškoji civilizacija“, todėl kai kurios sąjungos (įskaitant „tradicines“ kūrėjų sąjungas) praranda savo įtaką ir prestižą, atsiranda papildomas poreikis remtis kitomis kandidatų pristatančiomis organizacijomis. Vyksta savotiška diskusija tarp tradicinių vertybių ir progresyvios šiandienos, kuriai tautiškumas ir nacionalumas nėra pagrindinis veiksnys. Progresyvioji kryptis – aktyvūs,

	Sritis	Komentarai
		<p>orientuoti į skaitmeną, dirbantys greitai, orientuoti į reklamą, viešininimą, ieškantys naujų formų, geriau matomi, tradiciniai – dirba su medžiaga (lėtas procesas).</p> <p>Kaip pasiekti balansą: per tinkamus komisijų narius, per diskusiją (kas tai yra nacionalinė kultūra ir menas ir kiek jie turi būti tautiški ir nacionaliniai). Kai kurie „tradiciniai“ menininkai ima abejoti savo galima sėkme.</p>
2.	Pretendentų srauto ir kokybės valdymas	<p>Laikantis jau sukurtų stabilių pamatų: geriau formuoti pretendentų į Premiją sąrašą; nuostatuose yra numatyta, kad siūlyti turi teisę visi, tačiau vertėtų šias teises sustiprinti kūrybinėms sąjungoms, kultūros institutams ir toms organizacijoms, kurios turi kompetenciją svarstyti, vertinti, spręsti. Kai kurios sąjungos istoriškai turi aukštą reitingą (pavyzdžiui, Lietuvos kompozitorių sąjunga, Lietuvos teatro sąjunga, Lietuvos rašytojų sąjunga), jose veikia vidinės ekspertinės kandidatų atrankos sistemos, todėl jomis pasitikima labiau.</p> <p>Labai svarbu, kas pristato ir kaip pristatoma, kaip pateikiami pristatymo akcentai. Tačiau šiuo metu yra vykdoma „plati demokratija“, todėl suformuojami pernelyg dideli sąrašai, kandidatai nelygiaverčiai, „išsiplauna“ vertųjų menininkų ir kultūrininkų branduolys.</p> <p>Taip pat vis dar egzistuoja problemos su kandidatų pristatymu (nepakankama arba perteklinė informacija), kai kada kandidatai patys save iškelia.</p> <p>Verta peržiūrėti ir patikslinti kandidatų pristatymo tvarkas.</p> <p>Kartais nustebina premijų skyrimo mechanizmas: Premijų kandidatus paskelbia, o po to sužinoma, kad Vyriausybė svarsto iš naujo.</p> <p>Lietuvos praktika tokia, kad kandidatus pristato juridinis asmuo, tačiau kartais nėra apibendrinto – visuomeninio vertinimo, kūrėjas tampa priklausomas, turi tartis, kad jo paraišką kažkas pateiktų ir pan.</p>
3.	Aiškus Premijų (lygmenų) atskyrimas	<p>Nėra aiškios aukščiausiojo lygmens Premijų koncepcijos (Nacionalinių ir Vyriausybės Premijų lygmenyse).</p> <p>Neaiškus 7 metų reikalavimas Nacionalinei Premijai (toks nustatytas laikotarpis geriau tinka Vyriausybės Premijai).</p> <p>Paradoksas, bet kartais Premijas gauna mažiau žinomi menininkai. Taip pat egzistuoja kandidato teikimo neaiškumas Nacionalinei ir Vyriausybės Premijai ir galimas paraiškos pateikimas ir vienoje ir kitoje Premijoje.</p> <p>Tai turėtų nustatyti Premijų koncepcija: Nacionalinė turėtų būti „fundamentali“ o Vyriausybės gali būti operatyvi (už pastaruosius kelis metus).</p> <p>Taip pat reikia pastebėti, kad meno sričių tyrėjai (mokslininkai), kritikai, kultūrininkai taip pat dalyvauja konkursuose, tačiau menai dominuoja prieš kultūrininkus, reikalingas aiškesnis suderinimas tarp meno ir kultūros kategorijų. Tiek meninė, tiek mokslinė kritika nėra išplėta.</p> <p>Reikėtų atskirti specifiką už ką skiriama Nacionalinė ir už ką Vyriausybės, pvz., Vyriausybės galėtų būti „jaunimui“ už 5-7</p>

	Sritis	Komentarai
		<p>metų laikotarpį, o Nacionalinė už fundamentinius dalykus ir ilgo laikotarpio rezultatus. Labai svarbi kritikų rolė („suvalgusi kultūros kritika“). Siekiant Nacionalinės premijos kritinis požiūris – recenzija, straipsnis galėtų tapti būtina sąlyga.</p> <p>Dėl kūrėjo kūrybos rezultatų poveikio visuomenei: sudėtinga nustatyti tokių kriterijų, tam būtų reikalingi papildomi sociologiniai metodai ištyrimui. Tačiau poveikio vertinimo sistemos sukūrimas galėtų būti prasmingas.</p> <p>Nacionalinė Premija galėtų turėti papildomą apibūdinimą: „už nacijos konstravimą“.</p> <p>Nepakankamai išvystytos tarpdisciplininės sritys ir tarpdisciplininė kritika. Tolydi kultūros ir meno raida priklauso nuo bendrosios koncepcijos, tačiau labai svarbus kritinis aspektas – kultūros kritika.</p> <p>Pradiniam paraiškos duomenims keliami labai paprasti reikalavimai: laikoma, kad užtenka vieno psl. pristatymo, o visa kita turi būti surandama medijoje ir komunikacijoje (net CV nereikia). Verta peržiūrėti šiuos reikalavimus.</p> <p>Vertinimo kriterijai ir jų patobulinimas – viena iš sudėtingiausių sričių. Svarbi viešoji nuomonė apie asmenį, charakterį, jo „gerus darbus visuomenei“.</p>
4.	Aiškus nacionalinio ir tarptautinio pripažinimo santykis	<p>Tarptautiniai pasiekimai yra labai svarbūs, tačiau kai kada Nacionalinės Premijos suteikiamos po tarptautinio pripažinimo, nacionalinis pripažinimas „eina iš paskos“.</p> <p>Tačiau aukšto tarptautinio įvertinimo laureatas nebūtinai gali (ir turi) tapti Nacionalinės ar Vyriausybės Premijos laureatu, nes gali egzistuoti takoskyra tarp tarptautinių ir nacionalinių vertinimo kriterijų ir nacionalinių siekių. Taip pat aišku, kad tarptautinėje erdvėje taip pat galimi netikėti sutapimai ir konjunktūra.</p> <p>cit. „Vienintelis, kiek atsimenu niuansas buvo, kad vertinimo komisijai svarbiausia yra nuopelnai nacionaliniame lygmenyje, o tarptautiniai pasiekimai antraplaniai“.</p>
5.	Aiškesnės nuostatos, susijusios su ilgu ir kruopščiu rezultato kūrimu ir netikėtu proveržiu („blyksniu“)	<p>Mene svarbūs „blyksniai“ – t. y. staigus, nelauktas, neplanuotas proveržis. Toks reiškinys – „nebuvo ir staiga yra“ – labai prasmingas ir turi didelį poveikį vaizduotės sužadimui, ir estetiniam sužadimui. Kita vertus, šie proveržiai turi būti vienodai sistemiškai vertinami.</p>
6.	Premijos proceso ciklo pagerinimas	<p>Papildomi pagerinimai: padidinti viešinimą, reklamavimą, kandidatų pristatymą, Premijų teikimo ceremoniją, vykdyti daug iškilmingiau, daugiau „raudono kilimo“.</p> <p>Ar Premijų laureatai nėra užmirštami po Premijos gavimo? Kaip toliau skatinti jų tolimesnę kūrybą ir su ja supažindinti visuomenę?</p> <p>Po Nacionalinės Premijos gavimo turi vykti kiti procesai – viešinimas, publikavimas ir t. t.</p>
7.	Atlygis komisijų nariams	<p>Kyla abejonių dėl dabartinio atlygio dydžio atitikimo vykdomai veiklai.</p>
8.	Kultūros srities sugražinimas į	<p>Kultūra yra sąvoka „be krantų“, todėl kartais sunku nustatyti kriterijus. Mokslininkai ir kritikai taip pat gali tapti</p>

	Sritis	Komentarai
	aukščiausiuosius Premijų lygmenis	Nacionalinės Premijos laureatais, tačiau tai retesni atvejai (atrodo, kad aiškus ir tikslus klasifikavimas galimas tik žemesniame lygmenyje, pvz., skiriant LR kultūros ministerijos Premijas).
9.	Užsienio lietuvių kūrėjų dalyvavimas	Dėl užsienio lietuvių dalyvavimo problemų nebuvo pastebėta, tačiau „jei esi užsidaręs New York'e – nepretenduok į Lietuvos premijas“. Užsienio lietuvis? Jei jis matomas Lietuvoje ir dirba Lietuvai – tinka į Nacionalinės Premijos gavėjus.
10.	Ne iki galo suvoktas tautiškumo (nacionalumo) ir globalumo ir liberalumo santykis	Nėra tinkamai suprantamas nacionalizmas ir tautiškumas, kuris taip pat gali būti atviras ir liberalus (liberalusis, atviras nacionalizmas: kol bus valstybė, tol bus kažkokios formos nacionalizmas ir egzistuos Lietuvos nacija).
11.	Darbas su menininkais, negavusiais Premijos	Daugelis nelaimėjusiųjų kandidatų praranda motyvaciją pakartotinai teikti savo kandidatūras („per didelis viešumas kartais žeidžia“). Todėl aukščiausiojo lygmens menininkai ir kultūrininkai turi būti skatinami pakartotinai teikti savo kandidatūras (viena iš galimų skatinimo priemonių – kūrėjo media viešinimo sprendinio finansavimas, apimantis LinkedIn, Facebook ir specializuotus kūrėjams pritaikytus sprendinius). Požiūrio pakeitimas iš „pralaimėjusiojo“ į „dalyvavusiojo aukščiausiojo lygmens konkurse“ tampa labai svarbus.
12.	Neatskleistas daugiakultūriškumas	Vykdamas kultūros ir meno vertinimą, sudėtinga įvesti daug vertinimo kriterijų, tačiau menui nereikalingas politikorektiškumo kriterijus. Menas turi savo kriterijus, todėl ir daugiakultūriškumas yra antros eilės kriterijus. Tautybė ar ideologinės pažiūros – nėra svarbu, pagrindinis kriterijus – menas ir meno poveikis.
13.	Neatskleista kultūros vadybininko ir kultūrininko galimybė į Premijas	Šiuo metu nacionaliniame ir Vyriausybės lygmenyje dominuoja menas ir menininkai, todėl reikalingas koncepcinis apsisprendimas dėl to, kokiomis apimtis galimas kultūros darbuotojų, kultūros tyrėjų, kritikų įtraukimas į Premijų sistemą.
14.	Neaiški Premijų „ekosistema“	Premijų ekosistema neatskiriama nuo kultūros ir meno ekosistemos, apimančios studijas, kompetencijų įgijimą per patirtį, kūrybą, kūrybines stipendijas ir Premijas, meno kūrėjo statuso gavimą, tolimesnę profesionalią ir liaudies kūrybą bei kultūrinę veiklą, kurios prestižinis įvertinimas – Nacionalinė, Vyriausybės ar kita aukščiausiojo lygmens Premija. Todėl visos palaikančiosios („Premijų ekosistemos“) peržiūra gali suteikti papildomą postūmį Premijų sistemai. Nėra aiški palaikančiųjų sistemos dalyvių, pvz., leidyklų rolė ir indėlis į kūrėjų – talentų ugdymą. Šiuo metu atrodo, kad leidyklos didesnės įtakos Premijoms neturi ir kol kas neatrodo, kad leidyklos panaudoja laureato vardus ir prestižą papildomam leidyklų pajamų padidinimui. Taip pat nėra aiškus kultūros vadybininko statusas, jo rolė, jo galimybės skatinti meninę kūrybą ir pačiam būti įvertintam.

Šaltinis – parengta Teikėjo.

36 lentelė. Galimos naujos valstybės kultūros ir meno premijų sistemoje (intervantų pateikti pasiūlymai)

	Sritis	Komentarai
1.	Dėl Premijų	<p>„Siūlyčiau steigti naują valstybinę premiją už viso gyvenimo nuopelnus – išvaduoti nuo šios priedermės Nacionalinių Premijų komisiją, pavadinti ją reikšmingai, pvz., „M. K. Čiurlionio“, Premijos sumą nustatyti didesnę nei Nacionalinės.</p> <p>Jono Basanavičiaus premijos teikimo iškilmes rengti jo tėviškėje (kultūros regionuose aspektas).</p> <p>Dėl prestižo: tai svarbu kolekcininkams; „kolekcininkas klausia: kodėl tavo kūrinys toks brangus, tu gi esi Premijos laureatas“.</p>
2.	Stebėti menininkus, kurie nepakankamai viešina savo kūrybą, juos remti kuriant viešinimo priemonę	<p>Atrodo, kad įsitvirtino nauja menininkų karta (ant bangos, televizija, Facebook, mokėjimas save parodyti, pristatyti, papildomi pasirengiamieji veiksmai – rengiamos papildomos parodos, vykdomas viešinimas ir t. t.). Tačiau išliko ir „tylūs menininkai“, kurie „nesiardo vardan Premijos“.</p> <p>Daugėja menininkų, kurie rengia parodas užsieniuose ir gerai jas viešina, tampa geriau matomi, tačiau tai ne visiems menininkams yra įprasta ir priimtina: „o kai tyliai darai – ne visi atsimena“.</p> <p>Kai kurie menininkai turi savo griežtą poziciją: jau pats pretendavimas į Premiją yra blogis.</p> <p>Menininkas kuria ne (vien) dėl pragmatiškų paskatų, todėl visi turi galimybes, nors jos ir priklauso nuo meno srities. Taip pat neverta iš intraverto daryti ekstraverto ir mokyti jį marketingo pradmenų.</p> <p>Didysis klausimas – „kaip iškelti menininkus į šviesą?“. Žinomumas renginiai, prestižinės bienalės, po to – grandininė reakcija į kitas Premijas.</p> <p>Ką galima būtų pagerinti? „Kas galėtų įsigilinti, „išsijoti grynuolius“, patraukti netikinčius Premijomis ir protestuotojus?“. Menininkai dalyvauja tarptautiniuose renginiuose (parodose, simpoziumuose), laimi prizus, o apie tai nesireklamuoja (kiti kolegos sužino netyčia), o kartais patys skambina žurnalistams ir praneša apie asmeninius laimėjimus. Dailininkai kaupia informaciją dailininkų sąjungos duomenų bazėse, skelbiasi specializuotame žurnale, tačiau informacijos sklaida – menka (net draugai nesužino). Todėl aišku, kad didelės konkurencijos srityje, tokioje kaip vizualieji menai, reikalingas papildomos vaizdinimo – medijos turinio kūrimo pastangos.</p>
3.	Viešinimas ir propaganda	<p>Sistemiškiau viešinti. Gražinti laureatų kūrybos sklaidos rėmimo programas, prižiūrimas komisijų.</p> <p>Propaguoti Nacionalinių Premijų laureatų kūrybą valstybės švenčių proga rengiamose iškilmėse, koncertuose. Juose gali būti ne tik muzika, bet ir poetų, aktorių balsai, dailės, fotomeno eksponavimai.</p> <p>Susitarti su nacionaliniu transliuotoju dėl nuolatinio dėmesio svarbiausiems Premijų laureatams.</p> <p>Vyriausybės meno premijos pervadinimas į Vyriausybės kultūros ir meno premiją sukėlė neaiškumų, žmonės ne visada ją skiria nuo Nacionalinės Premijos, kuri turėtų būti suvokiama kaip svarbiausia. Nacionalinę visada turi teikti Prezidentas,</p>

		dalyvaujant kitiems aukščiausiems vadovams.
4.	Įtraukti verslą	Paskatinti verslą įsteigti papildomas Premijas menininkams, susieti tai su kultūrinėmis ir kūrybinėmis industrijomis.
5.	LR kultūros ministerijos Premijų lygmuo	LR Kultūros ministerijai derėtų „inventorizuoti“ šiuo metu skiriamas vardines ir kt. Premijas ir rengti diskusiją dėl jų ateities.
6.	Dėl balanso tarp meno ir kultūros	Dėl Premijas gaunančių kultūros ir meno sričių tolygaus balanso (siekiant tolydžios kultūros ir meno sričių raidos) išlaikant šiandienos premijoms skiriamą finansavimą – Nacionalinių Premijų lygmenyje nėra būtina to siekti.
7.	Dėl Premijų lygmenų, Premijų dydžių ir balanso tarp atskirų sričių	Esant ribotiems Premijų biudžetams, klausimas, susijęs su galimu Premijų nominacijų padidinimu ir Premijos išmokos sumažinimu neturi aiškaus sprendinio. Todėl kol kas jis nesvarstytinas. Su Premijų pretendentų skaičiumi taip pat yra susijusi kultūros ir meno sričių įvairovė. Tačiau galimas aiškesnis skirtingų Premijų lygmenų susiejimas su kultūra ir menu: pvz., Nacionalinės premijos siejamos su menu, Vyriausybės Premijos siekia balanso tarp meno ir kultūros, o Kultūros ministerijos Premijos orientuojasi į kultūrą. Taip pat galimas laipsniškas kūrėjo augimas nuo žemesniojo lygmens Premijos prie aukščiausiojo – Nacionalinio lygmens. Didžiausias meno šakų spektras yra vizualiuosiuose menuose, tačiau aukščiausiam lygmenyje nėra keliamas reikalavimas balansui tarp skirtingų meno sričių, pvz., iš šešių Nacionalinių premijų trys gali būti paskirtos muzikams. Todėl tikėtina, kad nuolatos analizuojant informaciją apie Premijų laureatus, galima (bet neprivaloma) „natūrali kasmetinė rotacija“.
8.	Dėl nuolatinio komisijų veiklos gerinimo ir dėl kaupiamų duomenų ir analizės apie Nacionalinės Premijos laureatus	Komisijoms arba jas remiantiems skyriams ar departamentams rekomenduojama kaupti ir analizuoti informaciją, susijusią su Premijomis ir atlikti periodinį Nacionalinių Premijų nominacijų būklės vertinimą. Taip pat rekomenduojama pasibaigus Premijų ciklui, atlikti vidinį ir išorinį komisijos veiklos įvertinimą ir numatyti pagerinimus, pakeitimus kitam metiniam premijų ciklui.

Šaltinis – parengta Teikėjo.

Apibendrinant struktūruotų giluminių interviu analizės rezultatus, galima išskirti šias tobulinimo sritis:

1. siekiant geresnio kultūros ir meno sričių atstovavimo, peržiūrėti komisijų sudėtį ir, vykdant komisijų atnaujinimą, papildyti papildomais atstovais;
2. peržiūrėti reikalavimus keliamus paraišką pristatančiajai organizacijai (paraišką teikia tik vertinimo kompetencijas turinčios ir vertinimą / atranką kandidatams į Premijas vykdančios organizacijos);
3. peržiūrėti reikalavimus, keliamus paraiškoms (paraiškos teikėjas ir jo kompetencijos, būtina dokumentacija, kandidato pristatymo formatas);
4. peržiūrėti ir pakeisti Premijų aprašus taip, kad:

4.1. siekiant aiškesnio nacionalinio ir Vyriausybės lygmens Premijų atskyrimo, rekomenduojama nacionalinio lygmens Premijas skirti asmenims (ir tik ypatingais atvejais – kūrėjų grupėms) už ilgalaikę kūrybą, proveržį ir išskirtinį poveikį valstybės kultūrai ir menui. Siūlant tokią priegią yra tikėtina, kad didžioji Premijų dalis bus suteikiama meno kūrėjams (išlaikant esamą situaciją ir tendencijas dėl Premijų pasiskirstymo tarp meno ir kultūros kategorijų);

4.2. siekiant aiškesnių reikalavimų Vyriausybės Premijoms, rekomenduojama Vyriausybės Premijas skirti asmenims už vidutinės trukmės (5-7 m.) kūrybą, naujus netikėtus proveržius („blyksnius“) ir didelį išskirtinį poveikį valstybės kultūrai ir menui. Siūlant tokią priegią galimas Premijų skaičiaus proporcijų tarp meno ir kultūros kategorijų (t. y. meno kūrėjų ir kultūros kūrėjų, kurių veikla gali būti susijusi su kultūros ir meno: vadyba, tyrimais, kritika, palaikymu, sklaida ir kt.) įvedimas. Nustatant vidutinės trukmės laikotarpį pagrindiniais Premijų laureatais taps kultūros ir meno kūrėjai, turintys didelį ilgalaikį potencialą, kuris, tikėtina bus toliau plėtojamas ir gali būti ateityje įvertintas Nacionaline kultūros ir meno premija;

4.3. LR kultūros ministerijos teikiamas premijas sutelkti kultūros kategorijoje (pavyzdžiui, daugiau dėmesio skiriant papildomam kultūros ir meno darbuotojų (t. y. ne tik kūrėjų) skatinimui), taip pat galimas nedidelės dalies premijų skyrimas pradedantiesiems kultūros ir meno kūrėjams, turintiems didelį potencialą;

5. peržiūrėti ir atnaujinti vertinimo kriterijus (tarptautiškumas, „blyksnys“, daugiakultūriškumas, tvarus visų sričių augimas ir t. t.);

6. atnaujinti viešinimo tvarkas ir procesus: viešinimas iki Premijų ciklo, viešinimas Premijų proceso metu, Premijų teikimo ceremonijos viešinimas, viešinimo ir tolimesnio įvaizdžio kūrimo parama laureatui (ir galimai pretendentams);

7. suteikti papildomą konkursinę (tik atitinkantiems tam tikrus reikalavimus) medijos ir viešinimo paramą aukščiausio potencialo kūrėjams (internetinės svetainės, socialiniai ir profesiniai tinklai, reklaminio turinio kūrimas);

8. parengti reikalavimus periodinei meno ir kultūros srities kaupiamai informacijai, kurią naudoja Premijų komisijos;

9. parengti Premijų komisijų nuolatinio veiklos gerinimo tvarkų aprašus ir įgyvendinti nuolatinio veiklos gerinimo procesą.

4. Lietuvos kultūros ir meno premijų sistemos optimizavimo alternatyvos

Šiame skyriuje pateikiame Lietuvos Premijų sistemos alternatyvas. 37-oje lentelėje pateikiami rekomenduojami bendrieji principai, taikytini visai Premijų sistemai (apimant Teikėjo ekspertų formuojamus bendruosius tobulinimo pasiūlymus, nepriklausomai nuo 38-oje lentelėje pateikiamos specifinės tobulinimo alternatyvos).

37 lentelė. Bendrieji principai, taikytini visai centrinės valdžios kultūros ir meno premijų sistemai

	Kriterijus	Nacionalinis lygmuo	Vyriausybės lygmuo	LR kultūros ministerijos lygmuo
0.	Bendrasis apibūdinimas	Nacionalinė – ilgo laikotarpio (7 m. ir daugiau), darantys įtaką visai kultūros ir meno raidai, kūrėjo veiklos rezultatai, nepriklausomai nuo kultūros ir meno sritis	Vyriausybės – trumpesnio laikotarpio (5-7 m.) kūrėjo veiklos rezultatai	LR kultūros ministerijos Premijos papildomai orientuojamos į specifines kultūros kategorijos sritis
1.	Pagrindinis dėmesys	Kūrėjui (bet kuri kultūros ir meno sritis), darančiam didelį poveikį nacionalinei kultūros ir meno raidai	Balansas tarp meno ir kultūros kūrėjų, kuriančių Lietuvoje bei tarptautiniu mastu žinomus ir pripažintus kūrinius ir vykdančius veiklas, turinčias poveikį Lietuvos kultūrai ir menui	Balansas tarp meno ir kultūros kūrėjų. Dėmesys kultūros darbuotojams, jaunajam meno kūrėjui (nekeičiant vertinimo nuostatų kino ir teatro Premijose, kur premijuojami visų amžiaus grupių meno kūrėjai). Pastaba – Garbės ženklas „Nešk savo šviesą ir tikėk“ yra nefinansinė Premija, kuri pozicionuojama aukštesniame lygmenyje nei III lygmens LR kultūros ministerijos Premijos (tačiau žemesniame nei II lygmens Vyriausybės Premijos ²⁵) ir

²⁵ Taip pat šios Premijos nuostatose patikslinant tikslą (paskirtį), kuris šiuo metu klaidinančiai suformuluotas I lygmeniu, pavyzdžiui, vietoje „Lietuvos kultūrai ir menui labiausiai nusipelnusiems asmenims pagerbti“ į „Lietuvos kultūrai ir menui nusipelnusiems asmenims pagerbti“.

	Kriterijus	Nacionalinis lygmuo	Vyriausybės lygmuo	LR kultūros ministerijos lygmuo
				teikiama bet kurios srities poveikį padariusiems kultūros ir meno kūrėjams
2.	Papildomas dėmesys (akcentas)	Brandžiam kultūros ir meno kūrėjui	Premija teikiama kultūros ir meno kūrėjui, pasiekusiam reikšmingų rezultatų ir (arba) turinčiam didelį ateities kūrybinį potencialą	Kultūros ir meno vadybininkui, darbuotojui, darančiam įtaką sisteminiams kultūros ir meno srities pokyčiams
3.	Pripažinimas užsienyje	Svarbus veiksnys		
4.	Tautiškumas (nacionalumas) ir tautiškumo kryptis	Pripažįstamas atviras pasauliui tautiškumas (pripažįstamos kūrėjo laisvės)	Svarbus veiksnys	Labai svarbus veiksnys
5.	Galimybės kūrėjui gauti pakartotinę Premiją tame pačiame Premijų lygmenyje ir toje pačioje Premijoje	Galimas kelių Nacionalinių Premijų gavimas, jei ilgame kūrybiniame laikotarpyje buvo pasiekti nacionalinio lygmens rezultatai kitoje nesusijusioje meno ar kultūros srityje, ar tarpdisciplininėje srityje	Gali būti pakartotinai skiriama ne anksčiau nei po 7 metų	Gali būti pakartotinai skiriama ne anksčiau nei po 7 metų
6.	Vertinimo komisijos kompetencijos	Bendrosios, tarpdisciplininės, pasitelkiami laikinieji (išoriniai-patariamieji) meno ir kultūros srities ekspertai	Bendrosios, tarpdisciplininės, pasitelkiami laikinieji (išoriniai-patariamieji) meno ir kultūros srities ekspertai	Tiek bendrosios, tarpdisciplininės, pasitelkiami laikinieji (išoriniai-patariamieji) meno ir kultūros srities ekspertai, tiek specializuotos, todėl galimos kelios specializuotos komisijos, susijusios su skirtingomis kultūros ir meno sritimis
7.	Vertinimo komisijos prestižas ir atlygis	Aukšto prestižo pripažinta komisija, gaunanti atlygį, palyginamą su kitų panašių komisijų veikla, pvz.,	Aukšto prestižo pripažinta komisija, gaunanti atlygį, palyginamą su kitų panašių komisijų veikla, pvz.,	LR kultūros ministerijos pripažinti asmenys, gaunantys atlygį, palyginamą universiteto

	Kriterijus	Nacionalinis lygmuo	Vyriausybės lygmuo	LR kultūros ministerijos lygmuo
		geriausiojo universiteto baigiamųjų egzaminų komisijos pirmininko atlygis už darbą komisijoje. Pakviestųjų ekspertų veikla ir atlygis panašus į komisijos narių atlygį	geriausiojo universiteto baigiamųjų egzaminų komisijos pirmininko atlygis už darbą komisijoje	baigiamųjų egzaminų komisijos narių atlygiu. Komisijos sudaromos kultūros srityje (specializacijos) principu
8.	Periodinis duomenų ir informacijos kaupimas	Komisijai pateikiama informacija apie tendencijas kultūros ir meno srityje (kultūros ir meno absolventų skaičius, meno kūrėjo statusą turinčiųjų kūrėjų skaičius, meno ir kultūros srityje dirbančiųjų darbuotojų skaičius, stipendijas gavusiųjų skaičius, projektinį finansavimą gavusiųjų skaičius, pateiktų paraiškų duomenys ir analizė, bendrosios premijų gavėjų tendencijos ir t. t.). Papildomai pateikiama informacija apie meno ir kultūros įvykius Lietuvoje, o taip pat lietuvių kūrėjus, dalyvaujančius meno ir kultūros renginiuose užsienyje		
9.	Premijų proceso viešinimas	Papildomos viešinimo pastangos visą Premijų ciklą. Ypatingas viešinimas Premijų teikimo renginio metu		
10.	Visų lygmenų komisijų bendradarbiavimas ir dalinimasis geresniaja patirtimi	Privalomas, įtraukiamas į komisijos nuostatus		
11.	Papildomos pastangos, skirtos tolimesniam Premijų laureatų žinomumo didinimui	Renginiai, publikacijos (gali būti spec. leidiniai), užsienio parodų galimybė. Išskirtinis dėmesys šiems išskirtiniams Lietuvos talentams. Efektyvus media (TV, internetas, socialiniai tinklai, radijas, reklama ir kt.) panaudojimas	Renginiai, publikacijos, užsienio parodų galimybė. Padidintas biudžetinių kultūros ir meno organizacijų dėmesys šiems didelio potencialo talentams. Efektyvus media (TV, internetas, socialiniai tinklai, radijas, reklama ir kt.) panaudojimas	Renginiai, kvietimai į projektus, padidintas biudžetinių kultūros ir meno organizacijų dėmesys šiems talentams. Efektyvus media (TV, internetas, socialiniai tinklai, radijas, reklama ir kt.) panaudojimas
12.	Premijos finansinio skatinimo dydis laureatui	Ne mažesnis nei esamas 31 200 Eur lygmuo (indeksuojant pagal BSI) (vienodas visiems laureatams)	Ne mažesnis nei esamas 13 260 Eur lygmuo (indeksuojant pagal BSI) (vienodas visiems laureatams) (išskyrus 38 lentelėje pateikiamą D	Finansinėse Premijose – suvienodinamas pagal visų skiriamų Premijų finansinio skatinimo dydžių vidurkį (indeksuojant pagal BSI)

	Kriterijus	Nacionalinis lygmuo	Vyriausybės lygmuo	LR kultūros ministerijos lygmuo
			alternatyva)	
13.	Premijų konsolidavimas	Jono Basanavičiaus premiją naikinti integruojant kaip papildomą į Nacionalinių kultūros ir meno premijų sudėtį, numatant, kad ne mažiau kaip viena Nacionalinė kultūros ir meno premija kasmet skiriama už išskirtinius nuopelnus etninės kultūros srityje, reikšmingą kūrybinę, mokslinę veiklą ir kitus darbus, susijusius su lietuvių etninės kultūros tradicijų plėtojimu, tautinės savimonės puoselėjimu ir etnokultūriniu ugdymu	Martyno Mažvydo premiją naikinti, išplečiant Premijavimo sritį ir integruojant į Vyriausybės kultūros ir meno premiją (pastarosios Premijos nuostatose įtvirtinant įvertinimą, skiriamą tiek už reikšmingus menotyros ar kultūrologijos pasiekimus, susijusius su Lietuva (kalba, literatūra, istorija bei kt.) ir (arba) etnokultūra, tiek už kitus kūrybinės veiklos nuopelnus ir kitus reikšmingus darbus, susijusius su šiomis sritimis). Ši tobulinimo galimybė netaikoma 38 lentelėje pateikiamai D alternatyvai	
14	Premijų gavėjai	Tik fiziniai asmenys ir jų kolektyvai		
15	Vardinės premijos	Premijų pavadinimuose netaikoma (išskyrus galimas vardines nominacijas atskirose Premijose, pavyzdžiui, Nacionalinėje kultūros ir meno premijoje nustatant Jono Basanavičiaus vardo nominaciją)		

Šaltinis – sudaryta Teikėjo.

Žemiau 1 pav. pateikiamas Lietuvos kultūros ir meno premijų sistemos alternatyvų analizės apibendrinimas (centrinės valdžios lygmeniui).

Bazinė	I lygmuo: išlaikoma esama situacija	II lygmuo: išlaikoma esama situacija	III lygmuo: išlaikoma esama situacija
A	I lygmuo: priderinimas	II lygmuo: priderinimas	III lygmuo: nežymūs pokyčiai
B	I lygmuo: priderinimas	II lygmuo: priderinimas	III lygmuo: žymūs pokyčiai
C	I lygmuo: žymūs pokyčiai (bendra I ir II lygmenų komisija)	II lygmuo: žymūs pokyčiai (bendra I ir II lygmenų komisija)	III lygmuo: žymūs pokyčiai
D	I lygmuo: žymūs esminiai pokyčiai (naikinamos Vyriausybės Premijos), nelieka II lygmens		III lygmuo: žymūs pokyčiai

1 pav. Centrinės valdžios Premijų sistemos pokyčiai pagal išskirtas alternatyvas. Šaltinis – sudaryta Teikėjo

Žemiau 38 lentelėje pateikiama Lietuvos kultūros ir meno premijų sistemos alternatyvų detali analizė (centrinės valdžios lygmeniui).

38 lentelė. Lietuvos kultūros ir meno premijų sistemos alternatyvų analizė (centrinės valdžios lygmeniui)

	Alternatyvos aprašymas	Pokyčių / pagerinimų apibūdinimas: Nacionalinių Premijų lygmuo	Pokyčių / pagerinimų apibūdinimas: Vyriausybės Premijų lygmuo	Pokyčių / pagerinimų apibūdinimas: LR kultūros ministerijos premijų lygmuo
A	Sistema iš esmės nekeičiama, tačiau atliekami nedideli patobulinimai. Išlaikomi trys Premijų lygmenys, tačiau patikslinami pagrindiniai kriterijai, atskiriantys Nacionalines ir Vyriausybės Premijas.	Premijos yra skiriamos kiekvienais metais nepriklausomai nuo kultūros ar meno srities (pvz., Premija skiriama trims muzikos srities menininkams ir neskiriama nė vienam vizualiojo meno menininkui ir nė vienam kultūros kūrėjui (kritikui, vertėjui, menotyrininkui, vadybininkui ar pan.)).	Vyriausybės Premijos yra skiriamos už vidutinio laikotarpio (5-7 m.), naujus netikėtus kultūros ir meno rezultatus bei proveržius („blyksnius“), turinčius poveikį Lietuvos kultūrai ir menui	LR kultūros ministerijos Premijos orientuojamos išlaikant tolydesnį balansą tarp meno kūrėjų ir kultūros kūrėjų, orientuojantis į specifines kultūros ir meno sritis, papildant kultūrą ir meną palaikančiomis (remiančiomis) sritimis (įskaitant, bet neapsiribojant): <ul style="list-style-type: none"> - vadyba; - kritika; - edukacija Atsižvelgiant į 2 skyriaus išvadą: <u>1. Naikintinos premijos:</u> 1.1. Kultūros ministerijos premijos už gautus svarbiausius tarptautinius apdovanojimus; 1.2. Metų vertėjo krėslo premija; 1.3. Premijos geriausiems metų kultūros centrams; 1.4. Bronio Savukyno premija. <u>2. Transformuotinos premijos:</u> 2.1. iš Šv. Jeronimo premijų į Vertėjų premijas; 2.2. iš Balio Buračo fotografijos meno premijos į Medijų meno premiją; 2.3. iš Premijos už bibliotekininkystės, bibliografijos ir knygotyros mokslinius tyrinėjimus bei praktinę veiklą į Menotyros premiją; 2.4. Jaunojo menininko premijoje skirti tik vieną Jaunojo kūrėjo premiją. 2.5. Martyno Mažvydo – praplečiant ir

	Alternatyvos aprašymas	Pokyčių / pagerinimų apibūdinimas: Nacionalinių Premijų lygmuo	Pokyčių / pagerinimų apibūdinimas: Vyriausybės Premijų lygmuo	Pokyčių / pagerinimų apibūdinimas: LR kultūros ministerijos premijų lygmuo
				perkeliant (integruojant) į Vyriausybės Premiją. 2.6. iš Jotvingių ir Jaunojo jotvingio į Literatūros premiją. 2.7. Knygos meno – skiriant tik fiziniams asmenims.
B	Išlaikomi trys Premijų lygmenys, patikslinami pagrindiniai kriterijai, atskiriantys Nacionalines ir Vyriausybės Premijas. LR kultūros ministerijos Premijų lygmenyje reikšmingai optimizuojama Premijų sistema.	Premijos yra skiriamos kiekvienais metais nepriklausomai nuo kultūros ar meno srities (pvz., Premija skiriama trims muzikos srities menininkams ir neskiriama nė vienam vizualiojo meno menininkui ir nė vienam kultūros kūrėjui (kritikui, vertėjui, menotyrininkui, vadybininkui ar pan.)).	Vyriausybės Premijos yra skiriamos už vidutinio laikotarpio (5-7 m.), naujus netikėtus kultūros ir meno rezultatus bei proveržius („blyksnius“), turinčius poveikį Lietuvos kultūrai ir menui	Skiriamos 4 LR kultūros ministerijos premijos, apimančios skaitlingą kiekį nominacijų: 1. Lietuvos kino apdovanojimai; 2. Profesionalaus teatro meno kūrėjų darbų premija; 3. Jaunųjų (iki 35 metų amžiaus) meno kūrėjų premijos (galimos nominacijos detalizuojamos žemiau po lentele) su viena bendra komisija; 4. Kultūros kūrėjų premijos su viena bendra komisija (galimos nominacijos detalizuojamos žemiau 39 lentelėje)
C	Sprendimus dėl Nacionalinių ir Vyriausybės Premijų skyrimo priima viena vertintojų komisija, organizuojamas bendras aplikavimas / kandidatų į Premijas teikimas. LR kultūros ministerijos Premijų lygmenyje reikšmingai optimizuojama Premijų sistema.	Skelbiamas kvietimas teikti paraiškas ir Nacionalinėms, ir Vyriausybės Premijoms. Viena komisija atlieka vertinimą, pasitelkdama didesnę išorinių ekspertų (patarėjų) skaičių ir nustato Premijos laureatus (tiek Nacionalinių, tiek Vyriausybės Premijų).	Kvietimas Vyriausybės Premijoms skelbiamas kartu su Nacionalinių Premijų kvietimu, tačiau komisija, vertindama kandidatus, įtraukia paraiškas, pateiktas Nacionalinių Premijų gavimui.	Nesiskiria nuo alternatyvos B
D	Apjungiamo nacionalinio ir Vyriausybės lygmuo	Išplečiama kultūros pretendentų dalis	Neskiriamos	Skiriamos 4 LR kultūros ministerijos premijos, apimančios skaitlingą kiekį nominacijų:

	Alternatyvos aprašymas	Pokyčių / pagerinimų apibūdinimas: Nacionalinių Premijų lygmuo	Pokyčių / pagerinimų apibūdinimas: Vyriausybės Premijų lygmuo	Pokyčių / pagerinimų apibūdinimas: LR kultūros ministerijos premijų lygmuo
	Premijų sistema, padidinant premijų skaičių ne mažiau kaip iki 12-os. LR kultūros ministerijos Premijų lygmenyje reikšmingai optimizuojama Premijų sistema.			<ol style="list-style-type: none"> 1. Lietuvos kino apdovanojimai; 2. Profesionalaus teatro meno kūrėjų darbų premija; 3. Meno kūrėjų²⁶ premijos (galimos nominacijos detalizuojamos žemiau po lentele) su viena bendra komisija; 4. Kultūros kūrėjų premijos su viena bendra komisija (galimos nominacijos detalizuojamos žemiau 39 lentelėje)

Šaltinis – sudaryta Teikėjo.

²⁶ Atsižvelgiant į tai, kad D alternatyvoje nenumatomas II Premijų lygmuo, dėl šios priežasties III lygmenyje vietoje Jaunųjų (iki 35 metų amžiaus) meno kūrėjų premijos galėtų būti formuojamos meno kūrėjų premijos, siekiant atsverti visų amžiaus grupių premijavimą (dėl II Premijų lygmens atsisakymo).

Toliau 39-oje lentelėje detalizuojame galimas nominacijas pagal B-D alternatyvose siūlomas formuoti konsoliduotas LR kultūros ministerijos Premijas, o 40-oje lentelėje pateikiamas siūlomo pokyčio palyginimas su esama III lygio Premijų sistema.

39 lentelė. Galimos B-D alternatyvose siūlomų formuoti konsoliduotų LR kultūros ministerijos Premijų nominacijos

Nr.	Siūlomos formuoti konsoliduotos LR kultūros ministerijos Premijos	Galimos Premijų nominacijos pagal kultūros ir meno sritis
1.	Jaunųjų (iki 35 metų amžiaus) meno kūrėjų (B-C alternatyvose) arba meno kūrėjų (D alternatyvoje) Premijos	1. Vizualieji menai: 1.1. Architektūra ²⁷ ; 1.2. Dailė; 1.3. Medijų menas; 1.4. Dizainas; 2. Atlikimo menai: 2.1. muzika (klasikinė ir šiuolaikinė, atlikimas ir kompozicija) 3. Literatūros menas (literatūra): 3.1. Literatūros (proza, poezija, drama); 3.2. Publicistika; 3.3. Vertimas iš lietuvių kalbos į užsienio kalbą; 3.4. Vertimas iš užsienio kalbos į lietuvių kalbą
2.	Kultūros kūrėjų premijos	1. Kultūros ir meno tyrimai bei kritika; 2. Menų ir kultūros edukacija; 3. Menų ir kultūros vadyba; 4. Etnokultūra; 5. Muziejistikystė; 6. Kraštotyra; 7. Istorija (įskaitant archeologiją, neįskaitant kraštotyros); 8. Veikla kultūros centruose; 9. Bibliotekininkystė; 10. Kultūros paveldo saugojimas; 11. Paminklotvarka

Šaltinis – sudaryta Teikėjo.

²⁷ Šiuo metu yra teikiami Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos apdovanojimai už geriausius urbanistikos ir architektūros kūrinius. Prieiga per internetą: <https://am.lrv.lt/lt/apie-ministerija/premijos-ir-konkursai/lietuvos-respublikos-aplinkos-ministerijos-apdovanojimais-uz-geriausius-urbanistikos-ir-architekturos-kurinius>. Atsižvelgiant į tai, ateityje šioje nominacijoje nustatant laureatus galimas LR kultūros ir LR aplinkos ministerijų glaudus bendradarbiavimas.

40 lentelė. Galimos B-D alternatyvose LR kultūros ministerijos Premijų nominacijos ir esamos situacijos III Premijų lygmenyje sugretinimas

Nr.	Siūlomos LR kultūros ministerijos Premijos	Esamas situacija III Premijų lygmenyje (LR kultūros ministerijos teikiamose premijose) (N – nėra teikiamos Premijos, T/N – esamos Premijos yra dalinai susijusios su naujai siūlomomis galimomis nominacijomis)	Galimos Premijų nominacijos pagal kultūros ir meno sritis (N – nebūtų teikiamos Premijos)
1.	Garbės ženklas „Nešk savo šviesą ir tikėk“	Garbės ženklas „Nešk savo šviesą ir tikėk“ (be nominacijų – pozicionuojama aukštesniu nei III lygis)	
2.	Lietuvos kino apdovanojimai	2. Kino menas:	
		Planuojamos nominacijos	Išlaikomos planuojamos nominacijos
3.	Profesionalaus teatro meno kūrėjų darbų premija	3. Atlikimo menai:	
		Esamos nominacijos	Išlaikomos esamos nominacijos
4.	Jaunujų (iki 35 metų amžiaus) meno kūrėjų (B-C alternatyvose) arba meno kūrėjų (D alternatyvoje) Premijos	4.1. Vizualieji menai:	
		N	4.1.1. Architektūra
		Piešimas, tapyba, grafika (Knygos meno konkursas)	4.1.2. Dailė
		T/N (Fotografija (Balio Buračo fotografijos meno premija))	4.1.3. Medijų menas
		N	4.1.4. Dizainas
		4.2. Kiti atlikimo menai:	
		Jaunojo muzikos atlikėjo premija įeinanti į Jaunojo menininko premijų sudėtį	Muzika (klasikinė ir šiuolaikinė, atlikimas ir kompozicija)
		4.3. Literatūros menas (literatūra):	
		Jotvingių ir Jaunojo jotvingio premijos (poezijos)	4.3.1. Literatūros (proza, poezija, drama)
		Premija už publicistinius kūrinius	4.3.2. Publicistika
		Bronio Savukyno premija ²⁸	
		Šv. Jeronimo premija	4.3.3. Vertimas iš lietuvių kalbos į užsienio kalbą
		Metų vertėjo kėslas premija	4.3.4. Vertimas iš užsienio kalbos į lietuvių kalbą
5.	Kultūros kūrėjų premijos	Premijos už bibliotekininkystės, bibliografijos ir knygotyros mokslinius tyrinėjimus bei praktinę veiklą	5.1. Kultūros ir meno tyrimai bei kritika
		Premijos už geriausiai parengtus ir vykdytus vaikų ir jaunimo	5.2. Menų ir kultūros edukacija

²⁸ Publicistinių kūrinių autoriams, kultūros leidinių vyriausiesiems redaktoriams už lietuvių kalbos grynumo ir taisyklingumo puoselėjimą, humanistinių vertybių, analitinės minties ir intelektualinės kultūros skleidimą periodiniuose kultūros leidiniuose

		kultūrinės edukacijos projektus	
		T/N	5.3. Menų ir kultūros vadyba
		Premijos už tradicinės kultūros puoselėjimą ir skleidimą	5.4. Etnokultūra
		Premijos už muziejininkystės ir muziejų vertybių restauravimo darbus	5.5. Muziejininkystė
		T/N	5.5. Kraštotyra
		Martyno Mažvydo Premija ²⁹	5.6. Istorija (įskaitant archeologiją, neįskaitant kraštotyros)
		Premijos už aktyvią, kūrybingą veiklą kultūros centruose	5.7. Veikla kultūros centruose
		Premijos geriausiems metų kultūros centrams ³⁰	
		Metų geriausių bibliotekininkų vardų suteikimas ir premijos	5.8. Bibliotekininkystė
		Premijos už bibliotekininkystės, bibliografijos, knygotyros mokslinius tyrinėjimus bei praktinę veiklą bibliotekose	
		N	5.9. Kultūros paveldo saugojimas
		N	5.10. Paminklotvarka
6.	Kitos panaikinamos Premijos	Kultūros ministerijos premijos už gautus svarbiausius tarptautinius apdovanojimus ³¹	N

Šaltinis – sudaryta Teikėjo. Pastaba – šviesiai raudona / oranžine / rožine spalva pateikiamos Premijos arba jų nominacijos, kurių esamoje III lygio Premijų sistemoje nėra ir (arba) rekomenduojama nenumatyti siūlomoje naujoje III lygio Premijų sistemoje (pagal B-D alternatyvas).

Žemiau 41 lentelėje pateikiamas Lietuvos kultūros ir meno premijų sistemos alternatyvų analizės apibendrinimas (centrinės valdžios lygmeniui).

²⁹ Rekomenduojama Martino Mažvydo premiją panaikinti – perkelti ir integruojant į II Premijų lygmenį (pavyzdžiui, kaip Vyriausybės Premijų nominaciją).

³⁰ Rekomenduojama naikinti, kadangi Premijomis rekomenduotina skatinti tik fizinius asmenis.

³¹ Kadangi tarptautinius apdovanojimus gavusius asmenis galima skatinti suteikiant II lygmens Vyriausybės Premijas.

41 lentelė. Lietuvos kultūros ir meno premijų sistemos alternatyvų analizės apibendrinimas (centrinės valdžios lygmeniui)

Alternatyva	Premijų lygmuo				
Bazinė alternatyva (išlaikyti esamą situaciją, nieko nekeisti)	I lygmuo		II lygmuo	Neaiškus lygmuo	III lygmuo
	Viena tikslinė Premijos komisija	Viena tikslinė Premijos komisija	Viena tikslinė Premijos komisija	Viena tikslinė Premijos komisija	Tikslinės komisijos ir didelis Premijų skaičius
	Nacionalinės Premijos	Jono Basanavičiaus premija	Vyriausybės Premijos	LR kultūros ministerijos Premija – Garbės ženklas „Nešk savo šviesą ir tikėk“	LR kultūros ministerijos Premijos
A (I ir II lygmenyse nežymūs patobulinimai, III lygmenyje nežymiai patobulinta Premijų sąranga)	I lygmuo		II lygmuo	Aukštesnio prestižo nei III lygmuo	III lygmuo
	Viena tikslinė Premijos komisija		Viena tikslinė Premijos komisija	Viena tikslinė Premijos komisija	Tikslinės komisijos ir nežymiai patobulinta Premijų sąranga
	Nacionalinės Premijos (įskaitant Jono Basanavičiaus nominaciją („kvotą“))		Vyriausybės Premijos (įskaitant išplėstą Martyno Mažvydo nominaciją („kvotą“))	LR kultūros ministerijos Premija – Garbės ženklas „Nešk savo šviesą ir tikėk“ (patobulinta)	LR kultūros ministerijos Premijos (žr. 38-tą lentelę)
B (I ir II lygmenyse nežymūs patobulinimai, III lygmenyje optimizuota Premijų sąranga)	I lygmuo		II lygmuo	Aukštesnio prestižo nei III lygmuo	III lygmuo
	Viena tikslinė Premijos komisija		Viena tikslinė Premijos komisija	Viena tikslinė Premijos komisija	Tikslinės komisijos ir 4 Premijos su skaitlingomis nominacijomis
	Nacionalinės Premijos (įskaitant Jono Basanavičiaus nominaciją („kvotą“))		Vyriausybės Premijos (įskaitant išplėstą Martyno Mažvydo nominaciją („kvotą“))	LR kultūros ministerijos Premija – Garbės ženklas „Nešk savo šviesą ir tikėk“ (patobulinta)	LR kultūros ministerijos Premijos: - Jaunuju meno kūrėjų premijos (nauja); - Kultūros kūrėjų premijos (nauja); - Lietuvos kino apdovanojimai; - Profesionalaus teatro meno kūrėjų darbų premija
C (rekomenduojama alternatyva) (I-III lygmenyse optimizuota Premijų sąranga)	I lygmuo		II lygmuo	Aukštesnio prestižo nei III lygmuo	III lygmuo
	Viena bendra komisija (I ir II lygmenims)			Viena tikslinė Premijos komisija	Tikslinės komisijos ir 4 Premijos su skaitlingomis nominacijomis
	Nacionalinės Premijos (įskaitant Jono Basanavičiaus nominaciją („kvotą“))		Vyriausybės Premijos (įskaitant išplėstą Martyno	LR kultūros ministerijos Premija – Garbės ženklas	LR kultūros ministerijos Premijos: - Jaunuju meno kūrėjų premijos

Alternatyva	Premijų lygmuo			
		Mažvydo nominaciją („kvotą“)	„Nešk savo šviesą ir tikėk“ (patobulinta)	(nauja); - Kultūros kūrėjų premijos (nauja); - Lietuvos kino apdovanojimai; - Profesionalaus teatro meno kūrėjų darbų premija
D (I ir III lygmenyse optimizuota Premijų sąranga, II lygmuo panaikintas)	I lygmuo	II lygmuo	Aukštesnio prestižo nei III lygmuo	III lygmuo
	Viena tikslinė Premijos komisija	Nėra	Viena tikslinė Premijos komisija	Tikslinės komisijos ir 4 Premijos su skaitlingomis nominacijomis
	Nacionalinės Premijos (įskaitant Jono Basanavičiaus nominaciją („kvotą“))		LR kultūros ministerijos Premija – Garbės ženklas „Nešk savo šviesą ir tikėk“ (patobulinta)	LR kultūros ministerijos Premijos: - Meno kūrėjų premijos (nauja); - Kultūros kūrėjų premijos (nauja); - Lietuvos kino apdovanojimai; - Profesionalaus teatro meno kūrėjų darbų premija

Šaltinis – sudaryta Teikėjo.

Aukščiau pateiktoje lentelėje aprašytų alternatyvų paaiškinimas ir pasirinkimų motyvai (nuo labiausiai rekomenduotinos iki mažiausiai rekomenduotinos alternatyvos):

C alternatyva – Tyrėjų pagrindinė rekomenduojama alternatyva. Atlikus analizę matome, kad trijų lygmenų Premijų sistema yra optimali, nes suteikiama galimybė įvertinti ilgojo laikotarpio ir reikšmingo proveržio pasiekimus ir užtikrinti didesnio kultūros ir meno atstovų skaičiaus apdovanojimą žemesniuose lygmenyse. Taip pat ši sistema suteikia galimybę geriau subalansuoti kultūros ir meno sričių atstovavimą ir geriausiai užtikrinti tolydžios raidos tikslų pasiekimą. Šia alternatyva būtų įvedama optimali Premijų sąranga, kur sprendimus dėl Nacionalinių ir Vyriausybės Premijų skyrimo priima viena vertintojų komisija, organizuojamas bendras aplikavimas / kandidatų į šiam Premijas teikimas, o LR kultūros ministerijos Premijų lygmenyje optimizuota Premijų sąranga (su keturiomis Premijomis: Jaunųjų meno kūrėjų (nauja); Kultūros kūrėjų (nauja); kino; teatro) bei aukštesnio prestižo Premija – Garbės ženklas „Nešk savo šviesą ir tikėk“. Papildomai pažymėtina, kad rekomenduojamas Premijų sistemos modelis gali būti tvarus tuo atveju, jeigu bus išlaikomas sistemos nuolatinio tobulinimo principas.

B alternatyva – ją pasirinkus nebūtų išnaudotas galimas I ir II lygmenų sinergijos efektas, kadangi išliktų Nacionalinių ir Vyriausybės Premijų dalinis dubliavimasis dėl panašios paskirties, nebūtų pilnai išnaudotos galimybės šių dviejų lygmenų išgryninimui iš premijavimo kriterijų patobulinimui. Nepaisant to B alternatyva yra artimiausia tyrėjų siūlomai pasirinkti C alternatyvai.

D alternatyva – joje finansinis skatinimas, panaikinus Vyriausybės Premijas, būtų pernelyg stipriai išdiferencijuojamas: didžiausias finansines Premijas gautų santykinai mažas laureatų kiekis, o LR kultūros ministerijos Premijų lygmenyje galimybės didinti finansines Premijas liktų ribotos.

A alternatyva – ji yra mažiausiai ambicinga, reikšmingai neprisideda sprendžiant tolydžios skirtingų kultūros ir meno sričių raidos iššūkių. Tačiau šios alternatyvos įgyvendinimas būtų taip pat naudingas.

Tačiau Tyrėjų vertinimu, nepasirinkus pagrindinės rekomenduojamos alternatyvos C, o pasirinkus A, B arba D alternatyvas, tolydžios visų kultūros ir meno sričių raidos tikslams bus sudarytos geresnės prielaidos nei liekant per esamų Premijų sistemų (jų netobulinant pagal pateiktas alternatyvas). Taip pat viešosios politikos sprendimų formuotojai ir įgyvendintojai kultūros ir meno srityse, atsižvelgę į pasiūlytų alternatyvų įgyvendinimo aspektus, turi galimybę suformuoti papildomą savo tobulinimo alternatyvą, paremtą Tyrėjų siūlomų skirtingų alternatyvų komponentais.

Išvados ir rekomendacijos

Pastaba. Detalūs Premijų sistemų tyrimo rezultatai yra pateikti šio Tyrimo I-IV skyriuose. Žemiau pateikiamos tik tos išvados, kurios susijusios su Premijų sistemos gerinimu.

42 lentelė. Išvados, susijusios su pasaulinių tendencijų ir šalių kultūros ir meno premijų analize

Nr.	Išvados (pasaulinių tendencijų ir šalių premijų analizė)	Rekomendacijos
1.	Pasaulyje pastebima didėjanti technologijų, ypač e-technologijų įtaka meno, kūrybinių ir kultūrinių industrijų sritims, todėl vyksta spartesnė tų meno šakų raida, kurios naudoja technologijas ir e-technologijas, ir dažnai apjungia kelias meno šakas, t. y. atstovauja tarpdisciplininiam menui.	Analizuoti ir vertinti kultūros ir meno kūrėjų veiklas, susietas su naujosiomis technologijomis, naujųjų medijų menu, tarpdisciplininio menu. Taip pat įtraukti kūrėjo novatoriškumą, apimančią naujas technologijas į Premijų pareiškėjų vertinimo kriterijų sąrašą.
2.	Meno produkcija pasaulyje dažnai siejama su teatralizuotų ceremonijų ir šou elementais ir įvairių medijų naudojimu (televizija, internetas, reklamos ir radijo terpės). Tai ne tik stimuliuoja tradicines atlikimo meno šakas, be taip pat skatina ir kitų meno sričių (pvz., mada, kulinarija) augimą.	Sustiprinti Premijų teikimo procesų viešinimą ir Premijų laureatų žinomumo didinimą (galimas papildomos paramos, skirtos laureato žinomumo didinimui, skyrimas).
3.	Pasaulyje pastebimas papildomas netikėtumo, proveržio, aštrumo mene poreikis, todėl didėja meno renginių (performansų), kurie kartais rizikuoja išeiti iš meno aprėpties rolė. Atrodo, kad menu suinteresuotosios šalys (vartotojai) siekia atrasti naujas meno ir <u>potyrių</u> sritis.	Įtraukti proveržio, netikėtumo, rizikuojančio aštrumo kriterijus į Premijų pareiškėjų vertinimo kriterijų sąrašą.
4.	Pasaulyje teikiamų kultūros ir meno premijų sričių, reikalavimų ir premijų dydžių ir premijų kiekio (skaičiaus) įvairovė siejama su sparčiai augančiomis kūrybinėmis ir kultūrinėmis industrijomis (KKI).	Analizuoti Premijų laureatų indėlį į kūrybines ir kultūrinės industrijas. Galimas kandidato į laureatus įsitraukimo į šių industrijų veiklą kriterijaus įtraukimas.
5.	Tikėtina, kad šalių vyriausybės teikiamos premijos atspindi šalių kultūros ir meno politikų įgyvendinimą (šioje studijoje tokia analizė nebuvo atlikta), tačiau atlikus pasirinktų šalių aukščiausiojo (valstybės) lygmens kultūros ir meno premijų analizę nebuvo pastebėta šalies specializacija meno šakose. Daugelyje šalių stebimas jaunųjų menininkų viešinimas, motyvavimas ir skatinimas panaudojant premijų sistemas.	Nesuteikti meno ir (arba) kultūros sritims garantuotų vietų (kvotų) (išskyrus su Lietuva, tautišku, lietuvių kalba ir istorija susijusiomis Premijomis ³²) nacionaliniame ir Vyriausybės premijų lygmenyje, tačiau rekomenduojama kultūros srities priežiūra siekiant išlaikyti tinkamas kultūros ir meno proporcijas. LR kultūros ministerijos premijose (meno srityje) susitelkti į jaunosius menininkus (prioritetas).
6.	Vykdant šalių analizę nebuvo aptikta aiškių premijų tendencijų, susijusių su kultūros ir	Kultūros veikla (vadyba, kritika ir kitos veiklos) vertintina kaip svarbi kultūros ir

³² Žr. IV skyriaus rekomendacijas dėl Jono Jablonskio premijos integravimo į Nacionalinę Premiją bei Martyno Mažvydo Premijos integravimo į Vyriausybės Premiją.

	meno paramos veikla (kultūros ir meno vadyba, kultūros ir meno veiklos, kultūros ir meno tyrimai). Todėl tikėtina, kad pagrindinė Premijų orientacija yra susijusi su meno talentais, jų įvertinimu ir jų talento ir kūrybos viešinimu.	meno „ekosistemos“ dalis. Nežiūrint į tai, kad analizės metu nebuvo identifikuotos aiškios šios srities premijų sąrangos, LR kultūros ministerijos premijų lygmenyje rekomenduojame išplėsti premijuojamų kultūros ir meno pareigybių (asmenų) sąrašą (įtraukiant menų ir kultūros vadybą; meno kritiką; edukatorių (įskaitant gidus) veiklą). LR kultūros ministerijos garbės ženklą „Nešk savo šviesą ir tikėk“ rekomenduotina visų pirma teikti poveikį padariusiems kultūros darbuotojams.
7.	Analizuojant Premijų sistemas (visų pirma industrijų premijas), pastebima „grandininė premijų reakcija“, t. y. vienas talentingas kūrėjas yra apdovanojamas keletu, o kartais ir dešimtimis (pvz., populiariosios muzikos srityje, kurioje plačiai pristatomi ir reklamuojami autorių, grupių ir atliekamų kūrinių reitingai) Premijų.	„Grandininė premijų tendencija“ būdinga kūrybinėms ir kultūrinėms industrijoms. Tačiau galimas (ir rekomenduojamas) grandininės apdovanojimų reakcijos sukūrimas tuo atveju, kai menininkas gauna prestižinę užsienio premiją. Nežiūrint prestižiškumo, rekomenduojama suteikti ne aukštesnio lygmens, kaip Vyriausybės premiją. Taip pat svarbu viešinti talentingo kūrėjo augimo ir vis aukštesnio kūrėjo veiklos įvertinimo „takelį“.

Šaltinis – sudaryta Tiekėjo.

43 lentelė. Išvados, susijusios su Europos Sąjungos ir Baltijos valstybių (Lietuvos Latvijos ir Estijos) premijų analize

Nr.	Išvados (Europos Sąjungos ir Baltijos valstybių (Lietuvos Latvijos ir Estijos) premijų analizė)	Rekomendacijos
1.	ES lygmenyje pastebima „premių specializacija“: Premijos teikiamos tose srityse, kurios santykinai lengvai „prieinamos“ ES šalių meno gerbėjams / vartotojams. Tai literatūra, populiarioji muzika, jaunojo talento skatinimas, architektūra, miestai ir regionai – kultūros sostinės.	LR kultūros ministerijos Premijų lygmenyje skatinti jaunosius menininkus. Įtraukti į LR kultūros ministerijos premijuojamas meno sritis muziką bei muziką, orientuotą į didesnę komercinį potencialą. Lietuvos miestų, tapusių kultūros sostinėmis renginius susieti su miestų menininkų ir kultūros darbuotojų veiklomis (galimas papildomas projektinis finansavimas miesto-kultūros sostinės menininkams).
2.	Baltijos valstybių Premijų sistemoje akcentuojama teigiama kūrėjų ir jų kūrinių įtaka Baltijos valstybėms (tarptautiniai kultūros ir meno veiklos rezultatai), o taip pat	Kaupti informaciją apie kūrėjus, dalyvaujančius šiuose premijų konkursuose. Lietuvos Premijų sistemoje išlaikyti

Nr.	Išvados (Europos Sąjungos ir Baltijos valstybių (Lietuvos Latvijos ir Estijos) premijų analizė)	Rekomendacijos
	susitelkiama į trijų Baltijos šalių kultūros ir meno tyrimo veiklas, o Baltijos šalių kultūros ir meno premijos taip pat apima ir kultūros bei meno mokslinius tyrimus.	takoskyrą tarp kultūros ir meno bei mokslo premijų (premijuoti tik tuos tyrėjus, kurių tyrimai susiję su nacionalinės kultūros ir meno, lietuvių kalbos tyrimais).

Šaltinis – sudaryta Tiekėjo.

44 lentelė. Išvados, susijusios su savivaldybių lygmens kultūros ir meno premijų analize

Nr.	Išvados (savivaldybių lygmens kultūros ir meno premių analizė)	Rekomendacijos
1.	Savivaldybių teikiamos Premijos paprastai yra skiriamos rajono menininkams (literatūra, tautodailė), rajonų kultūros darbuotojams, o taip pat rajonui ar miesto nusipelnusiems asmenims (pastarųjų nuopelnai vertinami kaip didelis poveikis miesto kultūrai, menui, bendruomenėms; tai artima miesto ar rajono garbės piliečio nominacijoms). Teikiant Premijas siekiama išlaikyti proporcijas tarp meno talentų ir kultūros bei meno vadybos darbuotojų. Premijų skaičius ir jų finansinis dydis priklauso nuo ilgalaikių miesto ar rajono tradicijų (pvz., paprastai Anykščiai siejami su kultūra ir menu, o teikiamų premijų dydis dažnai didesnis už kultūros ministerijos teikiamų premijų finansinį dydį).	Kaupti ir sisteminti duomenis apie miestuose ir rajonuose teikiamas premijas ir vertinti meno kūrėjų ir kultūros ir meno darbuotojų galimybes aukštesniojo lygmens (LR kultūros ministerijos) Premijoms.
2.	Papildomas dėmesys skiriamas neprofesionaliajam menui, tautodailei, liaudies kultūros puoselėjimui.	Suteikti Jono Basanavičiaus premijai (etninė kultūra, tautinės savimonės puoselėjimas) Nacionalinio lygmens premijos statusą (integruojama į Nacionalines Premijas). Praplėsti Martyno Mažvydo premijos aprėptį, priartinti ją prie Jono Basanavičiaus premijos aprėpties ir suteikti jai Vyriausybės premijos lygmens statusą (Martyno Mažvydo premija integruojama į Vyriausybės Premijas).
3.	Ryškiausiai miesto ar rajono menininkai, tapę aukštesniojo lygmens (LR kultūros ministerijos, Vyriausybės) premijų laureatais yra vertinami savo rajone ar miesto bendruomenių, tai tampa papildoma paskata jų tolimesnei kūrybai.	Papildomai išanalizuoti premijų teikimo galimybes talentams / menininkams, kurie dirba kituose miestuose, nei Vilnius, Kaunas, ar Klaipėda. Taip atsiranda galimybė užtikrinti geresnę Premijų pasiskirstymą Lietuvos miestuose ir rajonuose.

Šaltinis – sudaryta Tiekėjo.

45 lentelė. Išvados, susijusios su Lietuvos mokslo premijų analize

Nr.	Išvados (mokslo premijų analizė)	Rekomendacijos
1.	Lietuvos mokslo premijų sistema yra tamptariai susieta su pagrindinėmis mokslo šakomis, aiškūs vertinimo kriterijai (aukšto lygmens tyrimai, įrodymais, t. y. straipsniais pasaulinio lygmens leidiniuose yra pagrįstas vertinimas, tikslus vertinimo laikotarpis (15 metų). Mokslo premijų sistemoje, humanitarinių mokslų srityje nuolatos teikiamos premijos meno ir kultūros tyrimams.	Perimti geresniąją patirtį iš šios sistemos įvedant tikslesnius vertinimo kriterijus ar gaires. Stebėti situaciją ir tendencijas Mokslo premijų srityje, rekomenduoti kai kuriems pareiškėjams teikti paraiškas Mokslo premijoms ir taip išvengti nereikalingo šių sričių persidengimo.
2.	Pagrindinės mokslo ir tyrimo įstaigos vykdo darbuotojų premijavimą už pasiekimus tyrimų srityse, kai kurios iš sričių yra tiesiogiai susijusios su kultūra ir menu (pvz. Lietuvių kalbos ir literatūros institutas, Lietuvos kultūros tyrimų institutas ir kt.).	Kultūros sričių institutai – patikimi ir atsakingi kandidatų kultūros ir meno premijoms paraiškų teikėjai, todėl rekomenduojama perimti geresniąją patirtį iš mokslo premijų srities, susijusią su kandidatų paieška ir atranka.

Šaltinis – sudaryta Tiekėjo.

46 lentelė. Išvados, susijusios su menų asociacijų ir verslo (kūrybinių ir kultūrinių industrijų) analize

Nr.	Išvados (menų asociacijų ir verslo (kūrybinių ir kultūrinių industrijų) analizė)	Rekomendacijos
1.	Premijų sistema daugelyje kūrybinių ir kultūrinių industrijų nėra išvystyta, pradiniai žingsniai stebimi knygų leidyboje (pvz., „Tyto Alba“ – literatūra), taip pat žurnalų leidyboje (pvz., „Žmonės“ – kultūra ir menas). Teatro ir kino srityse (atlikimo menas) pastebimas siekis artėti prie pasaulinės praktikos (sukurta daug ir įvairaus pobūdžio premijų subkategorijų, panašiai kaip JAV Oskarų apdovanojimuose, ar MTV muzikos apdovanojimuose).	LR kultūros ministerijos lygmenyje plėsti bendradarbiavimą su kūrybinėmis ir kultūrinėmis industrijomis. LR kultūros ministerijos lygmenyje derintis prie pasaulinės tradicijos teatro ir kino srityje (daug apdovanojimų, daug kategorijų). Papildomai viešinti LR kultūros ministeriją kaip šių Premijų savininkę (daugeliui atrodo, kad tai asociacijų iniciatyvos ir asociacijų finansavimas).
2.	Daugelis kultūros ir meno asociacijų, kūrybinių sąjungos yra įsteigusios premijas, tačiau premijų gavėjų nuomone jos didesnės įtakos kūrėjui nedaro.	Asociacijos – patikimos ir atsakingos kandidatų kultūros ir meno premijoms paraiškų teikėjai, todėl rekomenduojama perimti geresniąją patirtį, susijusią su kandidatų paieška ir atranka. Tačiau verta atkreipti dėmesį, kad kai kurie menininkai vertina šias asociacijas kaip stagnacines praeitos epochos organizacijas ir ieško kitų dalyvavimo premijų konkursuose galimybių.

Šaltinis – sudaryta Tiekėjo.

Detalūs struktūruotieji suinteresuotųjų šalių apklausos rezultatai yra pateikti trečiajame šio Tyrimo skyriuje.

Žemiau pateikiamos tik tos išvados, kurios susijusios su Premijų sistemos gerinimu.

47 lentelė. Išvados, kurios susijusios su Lietuvos centrinės valdžios Premijų sistemos gerinimu

	Išvados (suinteresuotųjų šalių apklausa)	Rekomendacijos
	I. Premijų lygmenų sritis	
1.	Neaiškus I ir II premijų lygmenų identifikavimas (atskyrimas)	Patikslinti gaires, reikalavimus ir kriterijus, susijusius su Nacionalinių ir Vyriausybės Premijų teikimu. Nuspręsti, kokia apimtimi yra premijuojami mokslininkai (tyrėjai).
	II. Komisijų sritis	
1.	Komisijų pirmininkai yra skiriami	Galima alternatyva – premijų komisija išsirenka savo pirmininką.
2.	Komisijų sudėtis atspindi tik dalį kultūros ir meno sričių	Rekomenduojama peržiūrėti Nacionalinės ir Vyriausybės komisijos sudėtis ir į jas įtraukti sričių, kuriose beveik nėra Premijų laureatų atstovus.
3.	Komisijų nariai dirba neatlygintinai.	Įvesti konkurencingą užmokestį (atlygi) už atliekamas veiklas.
4.	Neaiškios komisijų atsakomybės, susijusios su meno ir kultūros sričių potencialo stebėsenos ir duomenų kaupimu, šios srities žinių valdymu – kokie matuokliai (rodikliai) yra stebimi?	Šias stebėsenos funkcijas (veiklas) deleguoti LR kultūros ministerijai ar Kultūros tarybai.
	III. Kandidatų (pretendentų) sritis	
1.	Neoptimalus pretendentų srautų valdymas (aukščiausiojo lygmens kandidatai yra viename sraute su žemesnio lygmens kandidatais; kandidatų srautas nedidelis).	Rekomenduojami papildomi tyrimai.
2.	Plati demokratija teikiant kandidatus ir nevienodas kūrėjų / talentų brandos lygmuo.	Susieti premijų lygmenis, žemesniojo premijų lygmens nominaciją vertinti kaip vieną ir svarbių privalumų. Komunikuoti papildomas naudas, kurias gaus pareiškėjai (viešumas, objektyvus vertinimas, galimybė atnaujinti savo kūrybos portfelio informaciją, papildomos paskatos gaunant stipendijas ir paramą).
3.	Didelė kultūros ir meno asociacijų įtaka teikiant kandidatus.	Išnaudoti kultūros ir meno asociacijų kompetencijas, susijusias paraiškų pateikimu ir preliminaria kandidatų atranka.
4.	Neaiškios nuostatos gavus tarptautinius apdovanojimus	Lietuvos premijos suteikiamos pagal Lietuvoje įvestus kriterijus, todėl grandininė reakcija į tarptautinę premiją nėra privaloma. Rekomenduojama apriboti premijos suteikimą Vyriausybės premija, nes tarptautinės premijos dažniausiai atspindi momentinį proveržį – „blyksnį“.
	IV. Premijų charakteristikų ir	

	Išvados (suinteresuotųjų šalių apklausa)	Rekomendacijos
	savybių sritis	
1.	Egzistuoja balansas tarp progresyvumo ir tautiško konservatyvumo.	Išlaikyti.
2.	Neaiškus balansas tarp tautiškumo ir tarptautiškumo ir su juo susijusio liberalumo.	Dėmesys tautiškumui.
3.	Neaiškus netikėto proveržio (blyksnio) interpretavimas.	Įvesti blyksnio efektą į vertinimo kriterijus.
4.	Neaišku, kaip nuolatos įvertinamos naujos meno sritys, atveriami vizualinio ir daugiadisciplininio interpretavimo erdvė.	Šios srities premijų laureatų skaičius mažas, rekomenduojama į vertinimo kriterijus įtraukti šį aspektą.
	V. Palaikančiosios sritys	
1.	Nedidelis ir mažėjantis kultūros ir meno kritikų vaidmuo.	Kritikai – svarbi kultūros ir meno ekosistemos dalis. Rekomendacijos galimos tik atlikus gilesnę šios srities analizę. LR kultūros ministerijos lygmenyje premijuoti meno kritikus.
2.	Nepakankama ir neefektyvi premijų teikimo komunikacija ir viešinimas; nepakankamas laureatų viešinimas, jų kūrybos rezultatų reklamavimas.	Premijų teikimo procesus papildyti viešinimo, publikavimo ir reklamavimo procesais, skirti reikalingus išteklius.
3.	Neaiškios, neapibrėžtos premijų sistemos sąsajos su kūrėjų/talentų ugdymu (meno ir kultūros ekosistema).	Identifikuoti kūrėjo, baigusio aukštąsias meno ir kultūros studijas sąsajas su kultūros ir meno premijomis (absolventas, meno kūrėjo statusą turintis kūrėjas, jaunas menininkas, stipendininkas, kūrėjas, gaunantis finansavimą projektams, kūrėjas – aktyvus kūrybinių ir kultūrinių industrijų dalyvis, LR kultūros ministerijos laureatas, Vyriausybės premijos laureatas, Nacionalinės premijos laureatas). Sukurti ir įdiegti šio procesų stebėjimo matuoklių (rodiklių) sistemą.
4.	Neegzistuojančios sąsajos tarp valstybės Premijų bei kūrybinių ir kultūrinių industrijų. Nesusisteminti stebimi matuokliai (rodikliai).	Papildomai, sukūrus tinkamus matuoklius (rodiklius) stebėti ne tik kūrėjus, bet taip pat kūrybines ir kultūrinės industrijas.
	VI. Sąsajos su savivaldos lygmeniu ir papildomo bendradarbiavimo potencialas	
1.	Nėra sisteminių sąsajų tarp valstybės ir savivaldos Premijų bei kultūros politikos formavimo bei įgyvendinimo visose grandyse, kurių bendra sisteminė sąveika gali užtikrinti tinkamą kultūros ir meno sričių raidos tolydumą (atsižvelgiant į tai, kad Premijų (kaip pavienio elemento bendroje sistemoje) poveikis tolydžiai kultūros ir meno sričių raidai yra nepakankamas)	Tiek centrinės valdžios, tiek savivaldos lygmeniu tikslinga stiprinti visų kultūros ir meno sričių procesų bei rezultatų sisteminę stebėseną, analizę, vertinimą bei tobulinimo priemonių įgyvendinimą (įskaitant visų Premijų lygmenyje), siekiant objektyviau formuoti ir įgyvendinti kultūros politikos priemones, orientuotas į visų kultūros ir meno sričių tolydžią raidą. Centrinės

	Išvados (suinteresuotųjų šalių apklausa)	Rekomendacijos
		valdžios lygmeniu inicijuota stebėseną, analizę, vertinimą bei tobulinimą galėtų būti vykdomas bendradarbiaujant su savivaldybėmis, kurios galėtų teikti duomenis apie savo atstovaujamos savivaldybės lygmeniu vykstančių kultūros ir meno sričių procesų bei rezultatų būklę
2.	Valstybinės bei savivaldos lygmenų Premijų sistemą valdančios įstaigos turi potencialą aktyviau plėtoti bendradarbiavimą su privačiu sektoriumi	Valstybinės bei savivaldos lygmenų Premijų sistemą valdančios įstaigos bei komisijos galėtų glaudžiau bendradarbiauti su privačiu sektoriumi ir kitomis organizacijomis, vykdant privačių iniciatyvų stebėseną ir analizę, tobulinimą, dažnesnį bendrą kultūros politikos veiksmų ir priemonių įgyvendinimą
3.	Valstybinės bei savivaldos lygmenų Premijų sistemą valdančios įstaigos turi potencialą aktyviau plėtoti bendradarbiavimą su mokslo sektoriumi	Bendradarbiaujant LR švietimo, mokslo ir sporto bei LR kultūros ministerijoms koordinuotai vykdyti analizę ir stebėseną apie Lietuvos autorių pasiekimus kultūros sričių darbuose bei priimti bendrus politikos formavimo ir tobulinimo sprendimus šios srities raidai (apimant sprendimus dėl finansavimo bei priemonių įgyvendinimo ugdymui, švietimui, sklaidai, projektams, darbams, bendradarbiavimui, keitimusi duomenimis bei patirtimis ir pan.)

Šaltinis – sudaryta Tiekėjo.

Žemiau pateikiamos pagrindinės rekomendacijos, tiesiogiai susijusios su iškelta tyrimo užduotimi – pateikti rekomendacijas dėl tolygesnio kultūros ir meno kūrėjų skatinimo premijomis, siekiant užtikrinti įvairių kultūros ir meno sričių tolygią raidą:

1) LR kultūros ministerijos lygmens premijų prioritetą – kultūros srities darbuotojai, taip pat jaunieji, augimo potencialą turintys kultūros ir meno kūrėjai;

2) LR kultūros ministerijos garbės ženklo „Nešk savo šviesą ir tikėk“ prioritetą – kultūrai ir menui nusipelnę asmenys, menininkai ir kultūros darbuotojai, visuomenės veikėjai, kuriems suteikiamas šis garbės ženklas už sėkmingą ilgo laikotarpio veiklą. Garbės ženklas – tai nefinansinis, tačiau didelę emocinę vertę turintis įvertinimas, todėl rekomenduojama padidinti kasmetinį laureatų skaičių;

3) Vyriausybės Premijų lygmenyje – pakeisti ir subalansuoti premijavimo dažnumo santykį tarp kultūros ir meno kūrėjų, įtraukiant Martyno Mažvydo premiją į Vyriausybės Premiją, išplečiant Premijavimo sritį ir numatant, kad ne mažiau kaip viena Vyriausybės Premija kasmet skiriama už reikšmingus menotyros ar kultūrologijos pasiekimus, susijusius su Lietuva (kalba, literatūra, istorija bei kt.) ir (arba) etnokultūra, tiek už kitus kūrybinės veiklos nuopelnus ir kitus reikšmingus darbus,

susijusius su šiomis sritimis. Tokiu būdu Martyno Mažvydo premija taptų geriau susieta su Jono Basanavičiaus premijos aprėptimi;

4) Nacionalinių Premijų lygmenyje pakeisti ir subalansuoti premijavimo dažnumo santykį tarp kultūros ir meno kūrėjų, įtraukiant Jono Basanavičiaus premiją į Nacionalines Premijas;

5) sukurti ir įdiegti menininko augimo stebėsenos sistemą, apimančią informaciją ir matuoklius (rodiklius) šiose srityse (stebimi įvardintų asmenų – menininkų skaičiai ir jų pokyčiai):

- universiteto absolventas;
- pradedantysis menininkas;
- meno kūrėjo statusą turintis menininkas;
- menininkas, gaunantis stipendijas ir finansinę paramą kūrybiniam projektams;
- LR kultūros ministerijos Premijos laureatas, turintis didelį augimo potencialą;
- Vyriausybės Premijos laureatas (kultūros srities laureatas, meno srities laureatas);
- Nacionalinės Premijos laureatas (kultūros srities laureatas, meno srities laureatas).

6) Premijų komisijoms rekomenduoti įvesti papildomus vertinimo kriterijus, užtikrinančius geresnį ir planuojamą balansą tarp kultūros ir tarp meno sričių;

7) įvertinti Lietuvos specializacijos sričių mene įvedimo galimybę;

8) įvertinus tai, kad kai kuriose kultūros ir meno srityse ir šakose rezultatai atitinkantys Premijų gavimui keliamus reikalavimus yra kuriami santykinai ilgą laikotarpį (pavyzdžiui, skulptūra, keramika ir kt.), tikslinga papildomai komunikuoti kultūros ir meno kūrėjams apie galimybę gauti Nacionalinę ir (arba) Vyriausybės Premiją ilguoju laikotarpiu.

Žemiau pateikiamas rekomenduojamų darbų, susijusių su Premijų sistemos tobulinimu, planas (48 lentelė).

48 lentelė. Rekomenduojamas darbų, susijusių su Premijų Sistemos patobulinimu sąrašas

	Darbo (užduoties) apibūdinimas	2021 m.	2022 m.	2023 m.
1.	Patvirtinti pasirinktą Premijų modelį (atsižvelgiant į Tyrimo pasiūlytas alternatyvas)			
2.	Atsižvelgiant į Tyrimo pasiūlytas alternatyvas, išplėsti kiekvienos (nespecializuotos vienoje konkrečioje srityje) meno ir kultūros premijos komisijos sudėtį (siekiant geresnio kultūros ir meno sričių atstovavimo)			
3.	Atnaujinti reikalavimus įstaigoms ir organizacijoms, siūlančioms kandidatus Premijoms (pvz., įtraukti kūrybines ir			

	Darbo (užduoties) apibūdinimas	2021 m.	2022 m.	2023 m.
	kultūrinės industrijas). Prioritetas – organizacijos teikiančios vidines Premijas (pavyzdžiui, teikiančioms Premijas savo atstovaujamos sąjungos, asociacijos ar pan. organizacijos iniciatyva)			
4.	peržiūrėti reikalavimus, keliamus paraiškoms (būtina dokumentacija, kandidato pristatymo formatas ir t.t.)			
5.	Parengti / atnaujinti apibendrintas pretendentų į Premijų laureatus vertinimo gaires (taikytinas visiems Premijų lygmenims ³³).			
6.	Parengti ir įdiegti meno ir kultūros ekosistemos stebėsenos modelį (valdymas, dalyviai, matuokliai (rodikliai)). Susisieti modelį su kūrybinėmis ir kultūrinėmis industrijomis.			
7.	Vykdyti stebėsenos duomenų analizę, teikti analizės duomenis Premijų komisijoms			
8.	Viešinti Premijų laureatų kūrybą ir veiklą ir galimybes, kurios atsiveria Premijų laureatams			
9.	Vykdyti periodinę Premijų sistemos peržiūrą ir nuolatinio gerinimo iniciatyvas			

Šaltinis – sudaryta Tiekėjo.

³³ Žr. Tyrimo ataskaitos 1 priedą.

Literatūros ir kitų informacijos šaltinių sąrašas

1. 2021-2030 m. nacionalinis pažangos planas. [Žiūrėta 2020-09-22]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/d492e050f7dd11ea12ad7c04a383ca0>>.
2. Alternatyvios muzikos apdovanojimai „T.Ė.T.Ė.“. [Žiūrėta 2020-08-19]. Prieiga per internetą: <<https://www.facebook.com/events/loftas/tėtė-2020-alternatyvios-muzikos-apdovanojimai/668072243971556/>>.
3. Asociacijos „Klaipėdos Džiazo Festivalis“ įsteigtas apdovanojimas „Džiazo žvaigždės“. [Žiūrėta 2020-08-19]. Prieiga per internetą: <<http://2017.jazz.lt/2017/dziaz-zvaigzdes-apdovanojimai/>>.
4. Asociacijos „Metų muzikos apdovanojimai“ organizuojami muzikos apdovanojimai „M.A.M.A.“. [Žiūrėta 2020-08-19]. Prieiga per internetą: <<https://www.muzikosapdovanojimai.lt/>>.
5. Awards, Honors, and Prizes. 38-oji knygos laida, 2017 m.
6. Balio Buračo fotografijos meno premijos nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/6a035360ecb711e3bb22becb572235f5>>.
7. Baltijos šalių asamblėjos literatūros, meno ir mokslo premija (angl. Baltic Assembly Prizes for Literature, the Arts and Science). [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.baltasam.org/en/prizes/baltic-assembly-prize>>.
8. Bronio Savukyno premijos nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.30A5BF4BDFFA>>.
9. Bronio Savukyno premijos laureatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<http://penlithuanian.eu/bronio-savukyno-premija-13/lt/>>.
10. Creative Europe programa. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/>>.
11. Colleen Kennedy-Karpat, C., Sandberg, E. (editors) (2017). Adaptation, Awards Culture, and the Value of Prestige. Palgrave. 236 p.
12. Dalios Tamulevičiūtės Lietuvių autorių scenos meno kūrybių konkurso nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/23db3ee0f0eb11e5989ee743dd0efbb0>>.
13. Druskininkų kultūros puoselėtojo premijos skyrimo tvarkos aprašas. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/SAV.512231/asr>>.
14. English, J. F. (2002). Winning the Culture Game: Prizes, Awards, and the Rules of Art. New Literary History, Volume 33, Number 1, p. 109-135.
15. Garbės ženklas „Nešk savo šviesą ir tikėk“ nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://lrm.lrv.lt/uploads/lrm/documents/files/image2020-01-10-102856.pdf>>.
16. Jaunojo menininko premijų nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/1a59e070bb7e11e688d0ed775a2e782a>>.
17. Jaunojo tapytojo prizas. [Žiūrėta 2020-09-21]. Prieiga per internetą: <<http://www.ypp.lt/lt/>>.
18. JCDecaux premija. [Žiūrėta 2020-09-21]. Prieiga per internetą: <<http://jcdecaux-premija.lt/>>.
19. Jono Basanavičiaus premijos nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/1f6f375084cb11e8ae2bfd1913d66d57>>.
20. Jono Basanavičiaus premijos laureatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<http://www.lnkc.lt/go.php/lit/Laureatai/420>>.

21. Jotvingių ir Jaunojo jotvingio premijų nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.4FDC9725317E/mjDNxEUlg>>.
22. Jotvingių ir Jaunojo jotvingio premijų laureatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<http://pdr.lt/lt/istorija/festivali-laureatai>>.
23. Kazimiero Barėno literatūrinės premijos nuostatai. [Žiūrėta 2020-08-19]. Prieiga per internetą: <<https://www.pavb.lt/panevezio-krasto-paveldas/asmenybes/kazimiero-bareno-literaturine-premija/>>.
24. Kauno miesto savivaldybės apdovanojimų tarybos veiklos nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/rs/lasupplement/TAP/2804ea5067f511e99684a7f33a9827ac/2864216667f511e99684a7f33a9827ac/>>.
25. Kauno miesto savivaldybės apdovanojimų teikimo ir premijų skyrimo tvarkos aprašas. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/95c3ba90af3811e59010bea026bdb259>>.
26. Kauno miesto kultūros premijos laureatai. [Žiūrėta 2020-07-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.kaunas.lt/apie-kauna/skiriami-apdovanojimai/kulturos-ir-meno-premijos/>>.
27. Knygos meno konkurso nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <[https://lrm.lrv.lt/uploads/lrm/documents/files/KNYGOS%20MENO%20NUOSTATAI%20TVIRTINIMUI\(2\).docx](https://lrm.lrv.lt/uploads/lrm/documents/files/KNYGOS%20MENO%20NUOSTATAI%20TVIRTINIMUI(2).docx)>.
28. Kultūros ministerijos premijų už gautus svarbiausius tarptautinius apdovanojimus kultūros srityje skyrimo ir mokėjimo tvarkos aprašas. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/5f54c8108b7f11e9ae2e9d61b1f977b3>>.
29. Kultūros ministerijos premijų už gautus svarbiausius tarptautinius apdovanojimus kultūros srityje laureatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/d538b0e0b36211e98451fa7b5933515d>>.
30. Lietuvos dailininkų sąjungos „Auksinių ženkliukų“ skyrimo nuostatai. [Žiūrėta 2020-08-19]. Prieiga per internetą: <www.ldsajunga.lt/download.php?f=Files/Dokumentai/lds_auksiniu_zenkliuku_skyrimo_nuostatai_patvirtinta_lds_tarybos_posedyje_2017_11_16_protokolo_nr_11.pdf>.
31. Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto premijos nuostatai. [Žiūrėta 2020-08-19]. Prieiga per internetą: <<http://www.llti.lt/failai/LLTI%20literat%C3%85%C2%ABrin%C3%84%E2%80%94s%20premijos%20nuostatai.pdf>>.
32. Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto teikiama Algio Kalėdos premija. [Žiūrėta 2020-08-19]. Prieiga per internetą: <<http://www.llti.lt/lt/kaledos>>.
33. Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto teikiama Vytauto Kubiliaus premija. [Žiūrėta 2020-08-19]. Prieiga per internetą: <<http://www.llti.lt/lt/kubiliaus>>.
34. Lietuvos kino apdovanojimų steigimo renginio pristatymo medžiaga, 2020 m. kovo 5 d.
35. Lietuvos meno galerininkų asociacijos organizuojami apdovanojimai „ArtVilnius‘19“. [Žiūrėta 2020-08-19]. Prieiga per internetą: <<https://www.artvilnius.com/lt/naujienos/kokius-kurinius-pirko-meno-muges-artvilnius19-lankytojai/>>.
36. Lietuvos meno kūrėjų asociacijos premija. [Žiūrėta 2020-08-19]. Prieiga per internetą: <<http://www.lmka.lt/en/naujiena/lietuvos-meno-kureju-asociacijos-premija-2018/>>.
37. Lietuvos mokslo premijų nuostatai. [Žiūrėta 2020-08-19]. Prieiga per internetą: <http://www.lma.lt/uploads/LMP_nuostatai_redaguoti%202012-11-26.pdf>.

38. Lietuvos mokslo premijų laureatai. [Žiūrėta 2020-08-19]. Prieiga per internetą: <<http://www.lma.lt/2019-m-lietuvos-mokslo-premiju-skirtos>>.
39. Lietuvos rašytojų, Lietuvos žurnalistų sąjungos ir Nacionalinė žurnalistų kūrėjų asociacijos įsteigta Juozo Tumo-Vaižganto premija. [Žiūrėta 2020-08-19]. Prieiga per internetą: <http://www.lzs.lt/lt/naujienos/aktuali_informacija/archive/p51/kvieciame_pateiti_darbus_vaizganto_premijai_gauti_kandidatus_premijai_gali_galima_siulyti_iki_rugsejo_1_d.html>.
40. Lietuvos rašytojų sąjungos premija. [Žiūrėta 2020-08-19]. Prieiga per internetą: <<https://www.rasytojai.lt/lietuvos-rasytoju-sajungos-premija/>>.
41. Lietuvos rašytojų sąjungos ir leidyklos „Tyto alba“ skiriama Jurgos Ivanauskaitės vardo premija. [Žiūrėta 2020-08-19]. Prieiga per internetą: <http://www.jurga-ivanauskaite.lt/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=14&Itemid=21>.
42. Lietuvos rašytojų sąjungos skiriama (mecenuojant Jonui Dovydėnui) Liudo Dovydėno premija. [Žiūrėta 2020-08-19]. Prieiga per internetą: <<https://www.rasytojai.lt/literaturos-premijos-ir-apdovanojimai/lrs-apdovanojimai/>>.
43. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos teikiami apdovanojimai už geriausius urbanistikos ir architektūros kūrinius. [Žiūrėta 2020-09-21]. Prieiga per internetą: <<https://am.lrv.lt/lt/apie-ministerija/premijos-ir-konkursai/lietuvos-respublikos-aplinkos-ministerijos-apdovanojimai-uz-geriausius-urbanistikos-ir-architekturos-kurinius>>.
44. Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos 2018 m. parengta užsienio šalių Premijų sistemų analizė (pagal Lietuvos Respublikos kultūros atašė pateiktus duomenis reziduojančiose šalyse).
45. Lietuvos Respublikos valstybės apdovanojimų įstatymas. [Žiūrėta 2020-09-22]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.F56B1506A5C6>>.
46. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. birželio 21 d. nutarimas Nr. 501 „Dėl Lietuvos nacionalinių kultūros ir meno premijų komisijos sudarymo“. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/cf7441905cb811e79198ffdb108a3753>>.
47. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugpjūčio 12 d. nutarimas Nr. 876 „Dėl Lietuvos nacionalinių kultūros ir meno premijų komisijos sudarymo“. [Žiūrėta 2020-08-12]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/99d66150e08411eaabd5b5599dd4eebe>>.
48. Lietuvos žaidimų kūrėjų asociacijos organizuojami apdovanojimai „LT Game Awards“. [Žiūrėta 2020-08-19]. Prieiga per internetą: <<http://www.gameawards.lt/lt-game-awards-taisykles/>>.
49. Maironio premijos laureatai. [Žiūrėta 2020-07-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.kaunas.lt/apie-kauna/skiriami-apdovanojimai/maironio-premija/>>.
50. Martyno Mažvydo premijos nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.87FDF348B40E/IOtkzVjmkx>>.
51. Meiduvienė J. (2018). Prezencija „Kultūros ir meno premijų sistema Lietuvoje ir kitose šalyse: Suomijos, Italijos, Vokietijos, Didžiosios Britanijos, Škotijos, Velso, Lenkijos, Izraelio, Ukrainos ir Lietuvos šalių premijų sistemos analizė“.
52. Meno kritikų pareiškimas. 2019 m. [žiūrėta 2020-09-14]. Prieiga per internetą: <<http://www.satnai.lt/2019/09/13/meno-kritiku-pareiškimas/>>.
53. Meno kūrėjo ir meno kūrėjų organizacijų statuso įstatymas. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.30615/asr>>.

54. Metų geriausių bibliotekininkų vardų suteikimo ir premijų skyrimo nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.94C8AD47DFD7/YcLzGQwrHF>>.
55. Metų vertėjo krėslo premijos nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.4FDC9725317E/mjDNxEUlgB>>.
56. Metų vertėjo krėslo premijos laureatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.llvs.lt/premijos?item=42&lang=lt>>.
57. Nacionalinių kultūros ir meno premijų skyrimo nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.9A7B572887AA/bLDaICeFEu>>.
58. Premijos geriausiems metų kultūros centrams nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.31A7A799E7D5/DIGQVdngmx>>.
59. Premijos už aktyvią, kūrybingą veiklą kultūros centruose premijavimo nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.534715776EB8/LktYTgglIE>>.
60. Premijos už bibliotekininkystės, bibliografijos, knygotyros mokslinius tyrinėjimus bei praktinę veiklą bibliotekose nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.624F697D227F/KsNDeRZtsj>>.
61. Premijos už geriausiai parengtus ir vykdytus vaikų ir jaunimo kultūrinės edukacijos projektus nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/830994b098f911e58fd1fc0b9bba68a7>>.
62. Premijos už muziejininkystės ir muziejų vertybių restauravimo darbus skyrimo nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.374AE5A14890/irEkhFcxRH>>.
63. Premijų už publicistinius kūrinius skyrimo nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.30A5BF4BDFFA>>.
64. Premijos už tradicinės kultūros puoselėjimą ir skleidimą nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.BFBACFBDB28B>>.
65. Profesionalaus teatro meno kūrėjų darbų premijos nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.F22C0A563D6A/oGJNCiEptI>>.
66. Radijo stoties „Lietus“ organizuojami apdovanojimai „Aukso lašas“. [Žiūrėta 2020-08-19]. Prieiga per internetą: <<https://www.delfi.lt/veidai/muzika/isdalintos-aukso-lasas-2019-statuleles-jau-zinomi-laimetojai.d?id=83187679>>.
67. Reginos Biržinytės literatūrinės premijos skyrimo nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ecaf6884548a11eaac56f6e40072e018>>.
68. Sprendimas dėl Anykščių rajono savivaldybės kultūros tarybos nuostatų patvirtinimo ir Anykščių rajono savivaldybės kultūros tarybos sudarymo. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/11b6dbe0b23811e982dae1db4290b1a9>>.
69. Sprendimas dėl Druskininkų kultūros puoselėtojo 2019 metų premijos skyrimo. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/9be33730441611ea9b3585dbd527d9e8>>.
70. Sprendimas Dėl Prienų rajono savivaldybės tarybos 2017 m. gruodžio 21 d. sprendimo Nr. T3-300 „Dėl Mato Šalčiaus premijos skyrimo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ce7a60b0596f11eaac56f6e40072e018>>.

71. Sprendimas dėl Mažeikių krašto kultūros premijos skyrimo. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8a87f8715d1311eaac56f6e40072e018>>.
72. Sprendimas dėl Rašytojos Marijos Pečkauskaitės-Šatrijos Raganos premijos skyrimo. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/780f02025d1411eaac56f6e40072e018>>.
73. Sprendimas dėl Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2019 m. kovo 7 d. sprendimo Nr. T-72 „Dėl Stasio Šalkauskio premijos skyrimo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8fada17249e911ea8690e43fd2ea13e3>>.
74. Sprendimo projektas dėl Kauno miesto kultūros premijų skyrimo. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/a2944a802dc711e9a505bd13c24940c9>>.
75. Sprendimo projektas dėl Kauno miesto savivaldybės apdovanojimų tarybos sudarymo ir jos veiklos nuostatų patvirtinimo. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/2804ea5067f511e99684a7f33a9827ac>>.
76. Šv. Jeronimo premijos nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.4FDC9725317E/mjDNxEUlgB>>.
77. Šv. Jeronimo premijos laureatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.llvs.lt/premijos?item=41&lang=lt>>.
78. Utenos rajono meno ir kultūros premijos laureatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.utena.lt/index.php/lt/utenos-rajono-meno-ir-kulturos-premijos-laureatai>>.
79. Utenos rajono savivaldybės įsteigta Antano Miškinio literatūrinė premija. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.rasytojai.lt/literaturos-premijos-ir-apdovanojimai/kiti-apdovanojimai/>>.
80. Valstybės ilgalaikės raidos strategija [Žiūrėta: 2020-04-22]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.193888>>.
81. Vilniaus miesto savivaldybės mero premijos kūrėjams nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/31e40a80b07911e8aa33fe8f0fea665f>>.
82. Vyriausybės kultūros ir meno premijų skyrimo nuostatai. [Žiūrėta 2020-04-06]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/272547b039fa11e5aee6f3ae4a9cfa2d>>.

1 priedas. Metodinės gairės ir rekomendacijos dėl kultūros ir meno premijų komisijų taikytinų potencialių premijų laureatų vertinimo kriterijų

1 priede pateikiame rekomendacijas susijusias su Premijų komisijų procesais ir vertinimo kriterijais. Geresnis nacionalinio ir Vyriausybės Premijų lygmens atskyrimas sietinas su aiškesniu ir geresniu vertinimo kriterijų įvedimu ir gilesniu vertinimo komisijos vertinimo proceso supratimu. Šios tyrimo apimtyje šie procesai nebuvo vertinami, tačiau apibendrintai galima teigti, kad:

1. kiekvienas vertintojas linkęs į tam tikros srities meną;
2. tai, ką atmeta vienas vertintojas, gali priimti kitas vertintojas;
3. kai kurie vertintojai ieško naujo, nežinomo talento (didesnė orientacija į ateities kūrybinį potencialą, o ne į praeities rezultatus).

Kandidatų (pretendentų į laureatus) įvertinimo rezultatai priklauso nuo komisijos narių profesionalumo, suvokimo, nuostatų ir individualaus požiūrio, tačiau galima akcentuoti šiuos veiksnius, kūrėjo ar jo kūrybos savybes ar ypatumus, kurie gali būti analizuojami kaip vertinimo kriterijai (žr. 49 lentelę žemiau).

49 lentelė. Galimi ir rekomenduojami vertinimo kriterijai

Nr.	Galimi vertinimo kriterijai:	Paaškinimai	Taikymo sritis	Premijų skyrimą argumentuojantys teiginiai (Nacionalinis premijų lygmuo) (pavyzdžiai)
1.	Autentiškumas	Jausmas, kad kūrinys išplaukia ir kūrėjo vidaus ir yra autentiška kūrėjo (autoriaus) dvasinė išraiška.	Meno	Savita, Lietuvos muzikos raidą veikianti kūryba. Savita praeities ir dabarties jungtis. Žodžio skaidrumas. Chorinio meno galių plėtra ir sakralinės muzikos šiuolaikiškumas. Aukščiausias vokalinis meistriškumas ir neblėstantis talentas. Dainavimas Lietuvai ir pasauliui. Populiariosios kūrybos profesionalumas ir artistiškumas. Šiuolaikinio žmogaus vidinio pasaulio įžvalgos spektakliuose.
2.	Vientisumas	Išsamumas, nuoseklumas, integruotumas visais aspektais. Temų aiškumas ir interpretavimas.	Kultūros, meno	Visuomenės ir kultūros problemas analizuojantis medijų menas. Humanistinė pozicija. Konceptualios koncertų ir įrašų programos.
3.	Gylis	Gylis ir subtilumas, kuris pakartotinai patiriamas	Kultūros, meno	Įtaigi meno kritika. Žodžio skaidrumas.

Nr.	Galimi vertinimo kriterijai:	Paaškinimai	Taikymo sritis	Premijų skyrimą argumentuojantys teiginiai (Nacionalinis premijų lygmuo) (pavyzdžiai)
		pakartotinai stebint, girdint ar skaitant.		Sakinio elegancija. Muzikos klasikos ir modernių formų jungtis. Ryškios ir brandžios klasikinės bei šiuolaikinės muzikos interpretacijos. Krikščioniškojo dvasingumo tradicijos įprasminimas.
4.	Pasirinktų temų kūrybiškumas ir originalumas	Nėra kito menininko kūrybos klonavimo ar ankstesnių darbų kartojimo. Pasirinktų temų (tematikų) kūrybiškumas ir originalumas.	Meno	Intensyvi ir įvairialypė kūrybinė raiška.
5.	Emocija	Gyvybingumas, emocinis užkrovimas, kartais pasiekiantis rizikingumo lygmenį.	Kultūros, meno	Moderni, ekspresyvi muzikinė kalba.
6.	Kokybė	Kokybė: kūryba liudija apie ryškų kūrėjo stilių ir jo autoritetą; bendrojo sumanymo ir kompozicijų/komponavimo kokybė.	Kultūros, meno	Fotografijos meno poetinis įtaigumas.
7.	Estetika	Darbai sukelia estetinį pasitenkinimą.	Kultūros, meno	Literatūros klasikos vertimai, už lietuvių kalbos profesionalumą. Dabarties būsenų elegantiška išraiška. Meistriškas grafikos meninė raiška iliustracijose ir kaligrafijos puoselėjimas.
9.	Intriguojantis	Darbai palieka ką nors nepasakyto ir sukelia tolesnį įsivaizdavimą, skatina vaizduotę.	Meno	Kūrybiškos iniciatyvos.
9.	Novatoriškas	Praplečia įprastas meno rūšies (žanro) savybes ir ribas.	Kultūros, meno	Dvasinės saugos poezija. Žaismingos ir ironiškos eseistikos būtis pasaulyje. Prasmingos meno ir tikrovės sąsajos.
10.	Reikšmingumas	Padidina mūsų pasaulio supratimą ir suvokimą.	Kultūros, meno	Humanistinių vertybių įprasminimas dokumentinės kino eseistikos kalba. Klasikinių vertybių ir šiuolaikiškumo dermė. Atvirumas pasauliui bei jo kultūrinei įvairovei. Kintančių vertybių pojūtis.

Nr.	Galimi vertinimo kriterijai:	Paaškinimai	Taikymo sritis	Premijų skyrimą argumentuojantys teiginiai (Nacionalinis premijų lygmuo) (pavyzdžiai)
				<p>Tragiškosios ir komiškosios teatro dermes ir kūrybinis principingumas.</p> <p>Tapybos galimybių atnaujinimas ir šiuolaikinio mąslaus meno idėjų sklaida.</p> <p>Konceptualusis menas.</p> <p>Kūrybiškas šiuolaikinės meno kalbos atnaujinimas tekstilės priemonėmis.</p> <p>Mažų ir suaugusių žmonių pasaulio vienybė.</p>
11.	Tautišku- mas, tautinis tapatumas	Kūryba (kūrinys) atpažįstama kaip lietuviška.	Kultūros, meno	<p>Kūrybingas lietuvių dailėtyros diskurso formavimas.</p> <p>Autentiškos senosios Lietuvos dailės atodangos.</p> <p>Kūrybiškas istorinės atminties žadinimas ir Lietuvos paveldo aktualizavimas.</p> <p>Lietuviškojo poetinio kino tradicijos atvėrimas ir įprasminimas.</p> <p>Tragiškųjų XX amžiaus žmogaus patirčių atskleidimas modernioje lietuvių prozoje.</p> <p>Santūrus humanizmas ir lietuvių literatūros lauko išplėtimas.</p> <p>Lietuvių folkloro gelmių atskleidimas Lietuvai ir pasauliui.</p> <p>Liaudies tradicijų bei šiuolaikinės scenografijos darna.</p>
12.	Poveikis meniui ir kultūrai	Kūriniai ir jų autorius (atlikėjas) tiesiogiai ir netiesiogiai skatina ir atnaujina Lietuvos kultūrą ir meną (menininko kūryba ir veikla tampa Lietuvos „atsinaujinimo energijos“ šaltiniu.	Kultūros, meno	<p>Profesinis meistriškumas, nacionalinės kultūros propagavimas.</p> <p>Visuomenine veikla.</p>
13.	Poveikis visuomenei (kultūros ir meno sirtyje)	Kūriniai ir kūryba yra matomi ir atpažįstami visuomenėje, apie juos kalbama, diskutuojama, ginčijamasi.	Kultūros, meno	<p>Istorinių ir sakralinių erdvių simbolinis įprasminimas.</p> <p>Šiuolaikinės architektūros ir istorinės aplinkos dermė.</p>

Nr.	Galimi vertinimo kriterijai:	Paaškinimai	Taikymo sritis	Premijų skyrimą argumentuojantys teiginiai (Nacionalinis premijų lygmuo) (pavyzdžiai)
14.	Poveikis kitoms visuomenės gyvenimo sritims	Kūrėjas, kaip asmenybė, daro ryškų poveikį visuomenei ne tik meno, bet ir kitose srityse, jo nuomonė yra vertinama, galima teigti, kad autorius, atlikėjas, jo kuriamas menas ir jo visuomeninė veikla yra nacionalinis turtas.	Kultūros, meno	
15.	Bendrasis (visuminis) įspūdis	„Kažkas ypatingo“ (asmenybėje ir kūryboje) Talentas, Nacionalinis turtas	Kultūros, meno	reikšmingas indėlis į medijų meną aukštasis teatro menas, vaidmenys, tapę Lietuvos teatro simboliais

Šaltinis – sudaryta Tiekėjo.

Pateikiami vertinimo kriterijai gali būti naudojami kaip vertinimo gairės, tačiau galimas sričių ir kriterijų skaičiaus sumažinimas po papildomos analizės.

Rekomenduojama šiuos kriterijus naudoti visuose Premijų lygmenyse. Todėl tikėtina, kad nacionalinio lygmens laureatų vertinimuose pasirinktose prioritetinėse srityse turi būti gaunamas aukštas įvertinimas („labai didelis, labai reikšmingas“), Vyriausybės lygmens Premijoms – „didelis, reikšmingas“, o LR kultūros ministerijos lygmenyje, vidutinio ar žemesnio reikšmingumo, tačiau turintis ateities augimo potencialą, kuris ypatingas svarbus vertinant jaunuosius menininkus ir kūrėjus.

Pasirinkus optimalius vertinimo kriterijus, rekomenduojama atlikti 2-3 ankstesniųjų metų laureatų vertinamąją analizę ir įsitikinti, kad naujai įvesti vertinimo kriterijai dera su anksčiau naudotais vertinimo principais ir vertinimo priegomis.